

סימפוניית חי

"הגשמת חלומי"

ניסים אלשיך

תוכן העניינים

4 - 3	מבוא
8 - 5	רקע-עיר הולדתי וידין (Vidin)
14 - 9	רקע משפחתי ושנות הילדות
18 - 15	המעבר לעיר הבירה סופיה
23 - 19	תקופת מלחמת העולם השנייה והשואה
26 - 24	החזרה לסופיה
29 - 27	הקולקטיב ע"ש ליליאנה דימיטרובה
31 - 30	הלימודים ב "אקדמיה למוסיקה" בסופיה
32 - 32	ההכרות עם מימי - אשתי לעתיד
36 - 33	עליית יהודי בולגריה לישראל
38 - 37	המעבר ליפו-העיר הכי בולגרית בישראל
47 - 39	הגיוס לצבא וההשתלבות בתזמורת צה"ל
50 - 48	השתלבות בהוראת המוסיקה ובחינוך המוסיקלי
52 - 51	"היי דרומה"
56 - 53	"צלילי המוסיקה" - התחלת ההוראה בבאר-שבע
60 - 57	הוראה בביה"ס התיכון ובסמינר למורים
63 - 61	תפיסת עולם
68 - 64	הקמת מקהלה עירונית והתזמורת הסימפונית של החובבים
78 - 69	הקמת הקונסרבטוריון העירוני
79 - 79	הפעילות בחבל אשכול
81 - 80	המעבר לבנין החדש של הקונסרבטוריון
85 - 82	הקמת התזמורת הקאמרית המקצועית (הסנפוניה)

- 88 - 86 _____ מלחמת יום הכיפורים וההופעה הראשונה
- 90 - 89 _____ התזמורת הקאמרית בדרך לסינפונייטה
- 96 - 91 _____ המשך העשייה החינוכית ופיתוח הקונסרבטוריון
- 105 - 97 _____ הופעות בחו"ל
- 109 - 106 _____ האופרה "שני הכנרים"
- 114 - 110 _____ ניהול הקונסרבטוריון העירוני (1983-1993)
- 118 - 115 _____ בוגרי הקונסרבטוריון בארץ ובעולם
- 131 - 119 _____ ה פ ר י ש ה ל ג מ ל א ו ת?
- 141 - 132 _____ תו ועוד תו שנכתב מנגנים את מנגנית חיי
- 144 - 142 _____ תודות

מבוא

לאחר שנים רבות של פעילות ועשייה בפיתוח המוסיקה והחינוך המוסיקלי בבאר-שבע ובנגב, החלטתי להעלות על הכתב את סיפור קורותיי ומפעל חיי. הספר בנוי בצורה כרונולוגית, החל משנות ילדותי בבולגריה ועד פרישתי לגמלאות.

תיאור קורותיי בבולגריה מתחיל מהשנים הראשונות בכפר, דרך המעבר לעיר הבירה סופיה, תקופת השואה והזמנים שלאחריה. בתקופות אלו יתואר מקומה המרכזי של המוסיקה החל מהחשיפה הראשונה שלי לעולם המוסיקלי, לימוד כלי הנגינה הראשונים (כלי נשיפה וכינור), ועד המעורבות בהקמתן ופיתוחן של תזמורות ומקהלות של בתי הספר בהם לימדתי.

עוד יסופר על התקופה שלאחר המלחמה, ההשתלבות במקהלת חובבים ייצוגית והלימודים באקדמיה למוסיקה בסופיה.

בהמשך הספר יתואר שלב העלייה לארץ ישראל והחיים האישיים והמקצועיים בישראל, עד שנות הפרישה. חלקו המרכזי של הספר יעסוק בפעילותי המוסיקלית בישראל. החל מהשתלבותי כחייל בתזמורת צה"ל, השנים בתל-אביב יפו כמורה למוסיקה בבתי ספר, ומשנת 1958 בהקמתן ובפיתוחן לראשונה של החינוך והתשתית המוסיקלית בבאר שבע ובנגב.

יתואר שם סיפור הקמתן של המסגרות המוסיקליות הראשונות בקרב אוכלוסיית באר-שבע, החל מעבודתי כמורה במסגרות החינוך השונות, הקמתן של מקהלות ותזמורות במוסדות החינוך ובקהילה, הקמת של הקונסרבטוריון העירוני וניהולו בשלב מאוחר יותר, ולבסוף הקמתה של הסינפוניה הישראלית באר-שבע.

צלילי המוסיקה מלווים אותי לכל אורך חיי, בזמנים הטובים ובזמנים הקשים. המוסיקה בעבורי, היא אחד הגורמים החשובים ביותר בחינוכו ובעיצוב אישיותו של האדם בחייו האישיים והחברתיים. על כן אני שמח שנפל בחלקי להיות היוזם והמוביל

בהפרחת שממת המוסיקה בבאר שבע ובנגב. רצוני להעלות על הכתב את סיפור התגשמות חלומי, היה על מנת לטעת בקורא את התובנה שכל אדם יכול למצוא את מקור ההנעה שלו ואת תחום כישוריו, ולהקדיש את חייו על מנת להגשים את חלומו למענו ולמען החברה.

רקע-עיר הולדת וידין (Vidin)

נולדתי בעיר וידין (Vidin) שבצפון מערבה של בולגריה, על גדות הדנובה, ב-17/12/1926. העיר וידין (בבולגרית Видин), היא עיר נמל הממוקמת על הגדה הדרומית של נהר הדנובה בצפון מערב בולגריה. היא שוכנת כ-200 קילומטרים צפונית מערבית לבירה סופיה, באזור מפגש הגבולות בין בולגריה, רומניה וסרביה. העיר קיימת מעל 2000 שנה, החל מהשנים הראשונות לספירה. התושבים הראשונים היו השבטים הטורקיים, שגורשו ע"י הרומאים. השבטים הבולגריים הגיעו לראשונה בשנת 680 לספירה מאזור רוסיה.

מ-1422 שלטה באזור האימפריה העות'מאנית (טורקיה). החל מ-1877 קיימת בולגריה כפי שמוכרת כיום, כמדינה ריבונית עצמאית, לאחר השחרור מהעול הטורקי בעזרת האימפריה הרוסית. אזור וידין היה אזור אסטרטגי ומבוצר. השליטה בו היוותה יתרון אסטרטגי על כל האזור. האתר המפורסם בעיר הוא מבצר ה-Baba Vida שהוקם בימי הביניים באזור של מגדל מים רומאי עתיק.

מבצר ה-Baba Vida

נמל Vidin על גדות הדנובה

יהודים הגיעו לראשונה לעיר וידין במאה השישית לספירה. היהודים היו משולבים ומעורים בחיי הבולגרים ונלחמו יחד איתם באימפריה העות'מאנית עד לשחרור בולגריה. במחצית השנייה של המאה ה-17 הוקמה מחדש קהילה אשכנזית קטנה ובהמשך הגיעו גם יהודים ספרדים. רובם עסקו במסחר או בגביית מיסים. היהודים ניהלו חיי קהילה מסודרים כולל אנשי ציבור שנבחרו לתפקידים שונים בקהילה וגם בממשל המרכזי.

במהלך המלחמה העות'מאנית-רוסית (1877-1878) הוחרבה וידין בהרעשות ארטילריות ובני הקהילה נטשו אותה זמנית. לאחר המלחמה, הוקמה נסיכות בולגריה מתוקף סיכומי קונגרס ברלין. לאחר הקמת הנסיכות עם פרסום חוקת טרנובו (Ternovo), התייצבות המצב הבטיחוני והבטחת זכויות היהודים, החלו יהודי וידין לשקם את קהילתם ורבים חזרו אליה. במפקד האוכלוסין שנערך ב-1881 נמנו בוידין 1,546 יהודים.

ב-1894 הוקם בית הכנסת המרכזי החדש.

בית הכנסת ב- Vidin (צולם כשהוא הרוס בזמן השלטון הפאשיסטי

ליהודים היו מוסדות קהילה משגשגים, תנועות נוער ובית ספר בו למדו מרבית התלמידים היהודים בעיר. בסוף שנות ה-30 הגיעה הקהילה לשיא גודלה ומנתה כ- 2,000 נפשות. בני משפחת אלשיך היו מראשוני הקהילה היהודית בוידין. דודי (אחיו הגדול של אבי) נתן אלשיך, מילא מספר תפקידים בקהילה כולל אחריות על התיק הפיננסי לפני ותוך כדי מלחמת העולם השנייה. כמו כן הוכר דודי כמצטיין בהקמת מרכזי עזרה, ובתוכם שני בתי חולים צבאיים. הוא עסק בהספקת מזון לילדים היוגוסלבים בוידין אחרי כניסת החזית האוקראינית השלישית, (1944) שהייתה חלק מהצבא האדום. על כך הוא זכה באות מוזהב מטעם הממשלה.

האנדרטה להנצחת הקהילה היהודית בוידין

רקע משפחתי ושנות הילדות

שמו של אבי ז"ל היה ליאון אברהם אלשיך. הוא נולד ב-1889, אף הוא באותה עיר- וידין. שמה של אמי היה ליוזה גבריאלי כהן. היא נולדה בשנת 1895 בפלבן (Pleven) שאף היא נמצאת בצפון בולגריה.

כפי שהיה מקובל אז, גם הורי הכירו באמצעות שידוך. לאחר הנישואים אמי עברה לוידין (Vidin). בטרם לידתי, היו להורי שני ילדים נוספים שנפטרו בגיל צעיר. למעשה, עד שלמדתי עברית לא ידעתי את פירושו המילולי של שמי. אח"כ התברר לי שיש כנראה קשר לעובדה שהורי איבדו שני ילדים לפני לידתי, וראו בהולדתי מעשה של נס. כעבור 4 שנים נולדה אחותי יעל או בשמה הלועזי- "רני", מהמילה בלדינו "רינה" שפירושה מלכה. את שמה העברי היא קיבלה בזמן מלחמת העולם השנייה במסגרת החוק להגנת המולדת ולפיו כל יהודי שהיה לו שם לועזי, נדרש לקרוא לעצמו בשם עברי במקומו. את שמי לא היה צריך לשנות, כי הוא היה שם עברי מובהק.

צילום שלי סביב גיל שנתיים

כשהייתי בערך בגיל שנתיים הורי החליטו לעבור מוידין (Vidin) לכפר וודניאנצי (Vodnianzi). כשנה אח"כ עברו לכפר אחר שנקרא קרבינצי (Karbinzi). שני הכפרים הללו הם במחוז בלוגרצ'יק (Belograchic). המעבר היה קשור כנראה לשיקולים כלכליים. אבא פתח בכפר חנות מכולת. חלק מהמשפחה כולל אמו של אבי נשארו בוידין (Vidin).

אמא, אבא, אני ואחותי לפני הבית בקרבינצי (Karbinzi)

החיים בכפר היו מאד פשוטים ומסורתיים. אני זוכר את הבית בו גדלתי. הייתה בו חצר כפרית ובה היה תנור/טאבון, שאליו אמא הייתה מכניסה את הבצק לאפיית לחם ומאפים שונים, שאותם אפתה בעצמה. מול הבית הייתה באר, אליה הלכו בעיקר הנשים כדי לשאוב מים לשתייה, לרחצה, למקלחת, לכביסה ולבישול. לא היו מים זורמים בכפר.

אמי (ראשונה מימין), וכן אבי ואני ליד הבאר

בתוך הבית היה אח/קמין לבישול. אמא הייתה מניחה מעל הקמין סיר מנחושת ומבשלת. אני זוכר את ריח השעועית והבשר מתפזר בבית ומעורר את התיאבון. הגבינה הבולגרית ששימשה כאוכל בסיסי נאכלה יחד עם פיתה בולגרית טורטה (Turta).

אני ואבי בעיר הקיט Varshetz

החיים אמנם היו פשוטים, אך יחד עם זאת אני זוכר את השלווה של החיים השקטים בטבע. אני זוכר גם ערכים של ידידות, עזרה הדדית וחריצות. במידת הצורך אנשי הכפר היו עוזרים אחד לשני בעבודות השדה עם היבולים.

היינו היהודים היחידים בכפר. עם זאת אינני זוכר שחווינו התנכלויות בעקבות היותנו משפחה יהודית, למרות שכולם ידעו זאת. אני חושב שהלקחים והערכים של הכפר עזרו לי במהלך חיי. למשל הערך של דבקות במטרה למרות התנאים הקשים. אנשי הכפר ידעו, כי אין כל ברירה ובכל מצב עליהם להשיג את מטרתם, כדי לאפשר תנאי חיים מינימאליים. לכן לא ויתרו עד שהשיגו את יעדם. בכפר אני זוכר גם את הסוסים, הפרות, הג'מוסים ועדרי הכבשים שיצאו למרעה. מי שהחזיק כמה בהמות, היה נחשב לעשיר.

בחינוך הכפרי, הצניעות הייתה ערך בפני עצמו. אהבת אדם וכבוד הדדי לאדם באשר הוא, ללא קשר למצבו, להשכלתו ולמעמדו הכלכלי, הייתה ערך עליון. החיים בכפר היו כרוכים באופן טבעי בחיי חברה. זה התבטא בביקורים הדדיים

של האנשים בזמנים של שמחה וגם בזמנים של עצב. הידידות הייתה ידידות של אמת. את כל הערכים הללו ספגתי מילדות והם נטועים בי מאז ועד היום.

בימי ראשון (יום המנוחה), צעירי וצעירות הכפר היו מתכנסים בכיכר המרכזית, במיטב התלבושות והיו רוקדים לצלילי כלי הנשיפה וההקשה של כשלושה ארבעה נגנים חובבים שלמדו לנגן באופן עצמאי. בדרך כלל הכלים היו חצוצרה, טנור (בריסון), וקלינט. לעיתים היו מביאים גם טובה. אל כלי הנשיפה הצטרפו גם כלי הקשה ובמרכזם תוף גדול וייחודי (tapan) שהיווה את לב התזמורת. לצד התוף הגדול היה גם תוף קטן יותר שנקרא סנר (Sner).

המוסיקה היוותה חלק חשוב בחיי הכפר גם בזמנים של שמחה וגם בזמנים של עצב. לעיתים היה מגיע צועני לאזור השמחה ומביא עמו דב.

הבחורים הצעירים היו צריכים להוכיח את גבריותם באמצעות היאבקות עם הדוב שהיה מאולף. אני זוכר את הטבעת הגדולה בנחיריו שהייתה מחוברת לשרשרת, שבעזרתה שלט הצועני על הדוב. במסגרת הופעתו, הצועני היה גם מנגן בכלי מיתר עממי בעל צליל ייחודי (Gadulka). לאחר ההופעה היו נותנים מעט כסף לצועני. זה היה חלק מההווי של הכפר.

אני זוכר כשהייתי בן שלש או ארבע בערך, היו מבקשים ממני לעלות על כסא ולתופף. כולם ידעו שאני אוהב מאד מוסיקה ולכן בחרו בי להשתתף בנגינה. היו מניחים לפני את התוף הגדול על כסא נוסף. הנגינה שלי מילאה אותי אושר ושמחה. אלו היו למעשה צעדי הראשונים בעולם המוסיקה.

אני חושב שכבר אז התפתחה אצלי התחושה הריתמית, שהינה יסוד חשוב מאד העוזר בפיתוח החוש המוסיקלי של כל אדם, לצד החוש השמיעתי. השילוב של שני אלו הם הבסיס ללימודי מוסיקה כלית וקולית בכלל.

חשוב מאד לפתח את החושים הללו עוד בגיל הרך, אפילו לפני שמלאה שנה לילד, בעזרת שירה, מציאת כפיים וכד'. הילד לומד להקשיב למקצב ולחקות את מה שעניו רואות ואוזניו שומעות.

לקראת הגיעי לגיל 7 החליטו הורי לעבור לעיר הבירה סופיה. עמדתי להתחיל את לימודי בבית הספר והיה חשוב שאזכה לחינוך ברמה לימודית גבוהה, יותר מאשר זו שהתאפשרה בכפר.

המעבר לעיר הבירה סופיה

המעבר אל סופיה לא היה פשוט. היה צורך למצוא דיור ועבודה חדשה להורי על מנת לקיים את המשפחה. עמדנו בפני האתגר- להסתגל לחיי העיר הגדולה, השונים מאד מהחיים בכפר הקטן. רוב האוכלוסייה בסופיה, לא הייתה יכולה להרשות לעצמה רכישה של בית. מקובל היה לשכור דירה מהאוכלוסייה העשירה יותר. אבא החל לעבור בין השכונות עם עגלה ולמכור מוצרי הלבשה ומעט בדים. כך הוא עבד מבוקר עד הערב. אמא הייתה מוכשרת מאוד בעבודת יד - בתפירה, בעבודות רקמה אמנותית שנרקמו על בגדים מצעים ועוד. תחילה עבדה בבית ואח"כ פתחה חנות. עם הזמן שמה התפרסם והעסק הצליח. היה נהוג שכל כלה מיועדת, צריכה הייתה להביא עמה נדוניה : מצעים, ציפות לכריות וכד'. אנשים היו מגיעים לאמא עם הבדים ומבקשים עיצוב של רקמה מסוימת על המצעים, ואמא הייתה מכינה את הרקמה כמבוקש ברמה הגבוהה ביותר.

משפחתי לא גרה בשכונה היהודית של סופיה. בשל כך, לא למדתי בבית ספר יהודי. עם זאת אני לא זוכר שנושא זה היה מאד משמעותי. היה ברור שאני יהודי, ושמי ניסים העיד על כך בבירור. עם זאת, מעולם לא הרגשתי שונה בגלל היותי יהודי. לעיתים קרובות נהגתי לבקר את חבריי בבתיהם ולארח אותם בביתי. היהודים היו מוטמעים מאד בחיי החברה הבולגרית. יחד עם זאת, היינו מעורבים גם בחיי הקהילה היהודית. במפגשים מיוחדים ובחגים, אבא היה נוהג ללכת לבית הכנסת.

בית הכנסת המרכזי בסופיה לא היה בשכונה היהודית, אלא היה בסמוך לכנסיה המרכזית ולמסגד המרכזי בלב העיר. בחגים היה נהוג שהאנשים בני הדתות השונות היו מבקרים זה את זה, כולל מנהיגי הדת, שהיו מגיעים ומברכים את בני כל הדתות האחרת במקום תפילתם. היינו מסורתיים ומחוברים לרקע ולשורשים היהודיים. מערכת החינוך בבולגריה הייתה מחולקת בצורה כזו שבית הספר היסודי נמשך 4

שנים. לאחר מכן התלמידים עברו לחטיבת הביניים ("פרה גימנסיום") למשך 3 שנים, שהייתה מערכת אוטונומית ועמדה בפני עצמה. לאחר מכן עברו התלמידים ללמוד בבית הספר התיכון בו למדו 5 שנים. מה שעזר לי בהסתגלות בעקבות המעברים מבית ספר אחד לשני(ע"פ שכבות הגיל), היה השתלבותי במקהלות ותזמורות בתי הספר, כבר משלב בית הספר היסודי.

כיתה ג' ביה"ס היסודי "קיריל ומתודי" בסופיה (אני מסומן בעיגול)

בבית הספר היסודי גילו את יכולותיי בתחום הזמרה והמשחק. אהבתי מאד גם ספורט ובמיוחד הצטיינתי בכדורגל. בחטיבת הביניים אהבתי מאד גם את האתלטיקה וכן התעמלות מכשירים.

כבר במסגרת חטיבת הביניים השתלבותי בתזמורת כלי נשיפה, וכן במקהלות ולהקות ריקודים במסגרת בית הספר.

לכל בית ספר בסופיה הייתה תזמורת, כולל לבתי ספר לבנות בלבד שניגנו גם בצפצפות מוסיקליות ייחודיות. אז, בפעם הראשונה (בתחילת חטיבת הביניים)

התחלתי ללמוד באופן רשמי לנגן בכלי נשיפה. מורי הראשון למוסיקה היה ואסילב. הוא היה איש מוסיקה בוגר אקדמיה. בבולגריה, רק עם רקע מוזיקלי כזה ניתן היה ללמד מוסיקה בחטיבת הביניים. בתחילה, למדתי לנגן על חצוצרה.

בגיל 10 אבא חזר מהעבודה ובידיו היה כינור. השמחה הייתה גדולה ומיד התחלתי ללמוד עם מורה פרטי, זאת במקביל ללימודי כלי הנשיפה בבית הספר.

מאוחר יותר למדתי לנגן על כל כלי הנשיפה ממתכת (קרן יער, בריטון ועוד). הכלי האהוב עלי עד היום מבין כלי הנשיפה, הוא קרן היער, שלו צליל מיוחד במינו. ניגנתי בחגים ובחגיגות שונות, כגון יום העצמאות של בולגריה, וחג הכתיב והספר שבהם ניגנה התזמורת במסגרת בית הספר וכן במצעדים ותהלוכות שונות.

התזמורות היו מסתדרות סביב הכנסייה המרכזית בסופיה, ובסוף התפילה היה יוצא הצאר (המלך) ומברך את האוכלוסייה בחוץ יחד עם התזמורות לכבוד החג. תוך כדי צעידה לאורך הרחוב המרכזי, התזמורות החלו לנגן, כשמשני צידי הרחוב כל הקהל מריע.

ההשתלבות בנגינה בקבוצה הייתה חוויה בפני עצמה, בשונה מהשיעורים שבו האדם מנגן באופן פרטני.

ההשתייכות לתזמורת נותנת תחושה של אחד מתוך קבוצה, שיוצרת יחד תמונה כללית של יצירה מוסיקלית מלאה. אתה מקבל תפקיד ותורם את חלקך, כפי שעושים החברים שעל ידך.

מלבד האקט המוסיקלי יש כאן אקט חברתי. מעבר לזה, ישנה דרישה למשמעת, התמדה ושאיפה לאיכות ומצוינות, זאת עקב מחויבותך כלפי הקבוצה וכלפי היצירה והמלחין ולא רק כלפי עצמך. באמצעות נגינה של יצירות מרחבי העולם, המנגן לומד להכיר את התרבות המוסיקלית של עמים שונים. עובדה זו מעשירה את המנגן, מרחיבה את אופקיו וגורמת להנאה גדולה.

בבית הספר התיכון לימד אותי מורה בשם פרוון פרוקופייף שהיה מוסיקאי בעל שם, וניצח על תזמורות כלי הנשיפה, הסימפונית וכן על מקהלת בית הספר. מאוחר יותר (לאחר המלחמה) הוא שיסד את המקהלה הייצוגית של צבא בולגריה, שכללה תזמורת סימפונית מלווה והכילה רק בוגרי אקדמיות. בדצמבר 1939, כ-3 חודשים לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, חגגתי את בר המצווה שלי. היה נהוג ללכת לרב לפני בר-המצווה על מנת להכין את הדרשה. אני זוכר את בית הכנסת מלא אנשים. החזן הראשי היה אחראי על הטקס. אני זוכר את עצמי מסתובב בין שורות בית הכנסת עם ספר תורה ביד. אחר כך הגיע זמני לעמוד מול כל הקהל ולדרוש. ההתרגשות הייתה עצומה. אמא תפרה את בד המעטפת של ספר התורה. על העטיפה של הספר ועל הפרוכת הופיע כיתוב מיוחד שאמר, שאותו בד נתרם לבית הכנסת לכבוד בר המצווה שלי. שמי היה ארוג על הבדים. נדרשתי לקרוא כמה טקסטים בעברית באותיות קיריליות, למרות שלא הבנתי את משמעות המילים. חלק מבני המשפחה הגיעו הביתה מהפרובינציה על מנת לחגוג. עם זאת לא ניתן היה להתעלם מהאווירה הכבדה ששרתה בעקבות פרוץ המלחמה.

תקופת מלחמת העולם השנייה והשואה

כמה חודשים בטרם פרוץ המלחמה, הגיעו חיילים גרמנים בלבוש אזרחי, בעקבות שיתוף פעולה עם השלטונות הבולגריים. עם פרוץ המלחמה כבר היה גלוי לכל שברית נחתמה בין בולגריה וגרמניה הנאצית.

התנועות הניאו-נאציות שקמו בשקט לפני המלחמה, החלו לצאת אל "קדמת הבמה". באופן אישי, לא הרגשתי יחס שונה מחברי לכיתה בעקבות השינויים שהביאה איתה המלחמה. הם היו חברים טובים בלב ובנפש. לעיתים רחוקות היו כמה ילדים שלא מבני כיתתי שהביעו נימות אנטישמיות וקראו לעברי בשמות גנאי. מאוחר יותר חוקק החוק "להגנת האומה" (ינואר 1941), שעיגן את היחס ליהודים. במסגרת החוק היהודים נדרשו שלא לצאת מבתיים בין השעות 9 בערב עד 6 בבוקר. היהודים נדרשו לתפור על הצד השמאלי של דש הבגד, טלאי צהוב עם מגן דוד שיהיה גלוי לעיני כל. גם אז, חברי הטובים וגם המורים לא שינו את היחס הטוב כלפי.

הטלאי הצהוב שיהודי בולגריה נדרשו לענוד

יחד עם זאת, היו בולגרים שהשתייכו לתנועות נאו-נאציות. הם היו מסתובבים ברחובות ומתנפלים על היהודים, גם לא בשעות העוצר. לפעמים היו פורצות קטטות. עם זאת, רוב הבולגרים לא השתייכו לתנועות הללו והשתדלו שלא להיות מעורבים בנעשה. צריך להבין, שהיהודים היו מעורבים בחיי החברה הבולגרית ממנקה הרחוב ועד הפרופסור באוניברסיטה. לכן השתלבות היהודים בין הבולגרים הייתה מושרשת ועמוקה. על כן, הגילויים האנטישמיים שאפיינו את התקופה, לא היו כל כך מורגשים בחיי היומיום. ארגונים יהודיים שהיו בעלי השפעה על השלטון, הצליחו במשך תקופה מסוימת לשמר את יחס השלטונות אל היהודים ובכך לשמור על איכות חיים סבירה בהתחשב בנסיבות.

עם הגרמנים עצמם לא באנו במגע יומיומי. הם נמצאו בדרג השלטוני ודאגו לשיתוף פעולה בין השלטון הבולגרי לשלטון הנאצי. הגרמנים לא נדרשו לאכוף את חוקיהם, מכיוון שהשלטון הבולגרי אכף את החוק החדש לשביעות רצונם. במהלך התקופה ההיא, סופיה הופצצה ע"י כוחות הברית במסגרת הלוחמה באזור יוגוסלביה ויוון. חלק מהבתים באזור ביתי נפגעו ונהרסו. מאוחר יותר לאחר שגורשו היהודים מסופיה, גם בית הכנסת היהודי נפגע וחלקו נהרס. במרץ 1943 הוחלט להתחיל בתהליך הגירוש של יהדות בולגריה.

בולגריה חצויה במרכזה ע"י שרשרת הרים (stara planina) שעברה ממערב למזרח בצפון המדינה. יהודי סופיה גורשו תחילה מהעיר עצמה, אך חלקם נשארו בחלקה הדרום מזרחי של המדינה.

בעת ההחלטה השנייה על הגירוש, נדרשו כל היהודים להגיע לחלקה הצפוני של המדינה בסמוך לנהר הדנובה. הכוונה הייתה, שבעת פקודה, יגורשו היהודים באמצעות ספינות מסע שהיו על הדנובה לכיוון פולין, כדי לבצע את הפתרון הסופי.

ב-24 מרץ 1943 אורגנה הפגנה גדולה של היהודים כנגד הגירוש המיועד. שמענו

על הגטאות באירופה, אך לא ממש ידענו מה מתוכנן בעבורנו. לקראת הגירוש החלטנו להקדים תרופה למכה, ולעבור באופן עצמאי לעיר פלבן (Pleven) שהייתה באזור המיועד ליהודים, ושם גרה משפחתה של אמי. מספר ימים לפני הגירוש המיועד, כל בני המשפחה של אמי שהגיעו מסופיה ובתוכם אנחנו, עברו לגור בבית הוריה של אמי, יחד עם כמה מאחיה שגרו שם תמיד. כל משפחה קיבלה חדר אחד. חיפשתי עבודה שתעזור בכלכלת המשפחה. כיוון שחנות האופטיקה והשעונים שבה מצאתי עבודה הייתה ברחוב הראשי שבו היה אסור ליהודים לעבור, נדרשתי לתת למשטרה אישור מיוחד מבעל החנות, שהוא מעוניין להעסיק אותי. בשלב מאוחר יותר, עבדתי באחוזה חקלאית מחוץ לעיר. גם במקרה זה נדרשתי לספק אישור מעבר למקום העבודה.

אמא המשיכה לעבוד ברקמה ואף קיבלה אישור לשכור חנות משל עצמה. בשעות העוצר לא הורשינו בשום מקרה להסתובב ברחובות.

גם בימים קשים אלו המוסיקה ליוותה אותי ועזרה לי להתמודד עם הקשיים. באזור זה היו יהודים מוסיקאים. אחד מהם היה נגן ויולה בתזמורת הצאר שהוגלה לפלבן. למרות אווירת המלחמה מסביב, הצלחתי למצוא את הדרך ללמוד אצלו נגינה בכינור בביתנו, כך שהבית היה מתמלא בצלילי כינור, שהשכיחו לרגע את קשיי המלחמה.

בתחילת שנת 1944 גייסו אותנו לעבוד בעבודות כפיה. נדרשנו לעסוק בכרייה בסלעים בגבעות באזור. המטוסים האמריקאיים הפציצו ברומניה ובדרום אליה עברו באזורנו. הכרייה נועדה להכנת מקלטים ולהסתרת תחמושת במנהרות שאנו כרינו. כיוון שעבודות הכפייה היו בסמוך לעיר, בערב היינו חוזרים הביתה. זאת בניגוד ליהודים אחרים שגויסו לעבודות הללו ושהו חודשים ארוכים באזורי עבודת הכפייה.

בכל תקופת המלחמה, המלך, הפרלמנט והכמורה התנגדו לפינוי היהודים מחוץ לבולגריה לכיוון מחנות ההשמדה. ראש הכנסייה אף הצהיר שאם היהודים יפוננו הוא

ילך יחד איתם. הצבא הבולגרי שהה אז באזורים של יוון ויוגוסלביה לאחר שהגרמנים כבשו את האזור והמשיכו הלאה. הבולגרים נדרשו לשמש שם כחיל מצב. באזורים אלו (מחוץ לבולגריה) המלך נתן את הסכמתו לפינוי יהודים למחנות ההשמדה. היהודים עסקו בעבודה מחתרית שהתבטאה בין השאר באיסוף אינפורמציה והעברתה לגורמים בצד בעלות הברית וברית המועצות.

בין היהודים, היו כאלה שהצטרפו לתנועות הפרטיזניות שהיו הזרוע הצבאית של ההתנגדות.

בשלב מסוים החלטנו, שעלינו להיות מוכנים להיתקלויות שהיו מדי פעם עם תנועות הנוער הנאציות. הם היו נכנסים לעיתים לשכונה היהודית ונוהגים באלימות כלפי היהודים. אני זוכר שקנינו כפפות אגרוף והתאמנו בבית על יכולת ההתגוננות שלנו. כך שבמקרה הצורך, ידענו להגיב על האלימות שהופנתה כלפינו בהתנגשויות ברחוב. לאט לאט הצבא הרוסי החל להתקרב לדנובה והצבא הגרמני נסוג. בשלב מסוים פרצה התקוממות כנגד המשטר. בעקבותיו, הוחלפה הממשלה הפרו-נאצית בממשלה, שהייתה גמישה יותר מבחינת ההיענות לתכתיבים הגרמניים. תכתיבים אלו, הפריעו לא רק ליהודים, אלא גם לבולגרים עצמם.

באחד הערבים, התקיים קונצרט של הכנר המפורסם ליובין ולדיגרוב שכלל יצירות לכינור סולו עם פלייבק, מה שהיווה חידוש של אותה התקופה.

קיבלנו אישור מיוחד להגיע לאותו קונצרט. באמצע הקונצרט עלה אדם על הבמה והפסיק את הנגינה. הוא הודיע שהממשלה החדשה החליטה לבטל את הסנקציות של העוצר והטלאי הצהוב שהיהודים נדרשו לענוד.

באותו רגע נדמה היה לי שאורות האולם היו בהירים יותר. אני זוכר שיצאנו מהאולם והרגשנו כאילו אנו נושמים את האוויר החדש. תלשנו את הטלאי הצהוב מהבגדים בשמחה רבה. יכולנו ללכת ברחוב באופן חופשי וההקלה הייתה גדולה מאד.

הגרמנים כבר עזבו את בולגריה והממשלה הפרו נאצית כבר לא הייתה בשלטון. עם זאת התנועות הקומוניסטיות, התנועות החקלאיות והדמוקרטיות, לא הסתפקו במשטר הגמיש והליברלי יותר ורצו לבצע הפיכה מלאה. בעקבות זאת הוקמה ממשלה עממית. אז החלו גם המשפטים כנגד הפרו-נאצים, שחלקם הגדול הוצא להורג בעוון שיתוף הפעולה עם הגרמנים והזוועות שאותם עשו.

בספטמבר 1944 הגיע השחרור הרשמי מעול המשטר הנאצי. המשטרה העממית החדשה "ניקתה את השורות" של המשטר הקודם, זאת עוד בטרם הסתיימה המלחמה באירופה באופן רשמי במהלך 1945.

החזרה לסופיה

לקראת סוף השנה שמנו פעמינו חזרה לסופיה. ההורים יצאו תחילה כדי למצוא דירה בשכירות ומאוחר יותר עברנו כולנו לדירת חדר אחד בסופיה שלאחר המלחמה. חזרתי לבית הספר התיכון שאותו עזבתי בעקבות המלחמה, על מנת לסיים את השנתיים שנותרו. מצאנו את בית הספר במצב לא טוב, לאחר שרבות משמשותיו נופצו במהלך ההפצצות. לא הייתה אפשרות להחליף את החלונות שנופצו, כי לא היו חלונות חדשים בנמצא. גם לא הייתה אפשרות חימום, כי לא היה חומר שישמש להסקה. היה קר בכיתות וישבנו בזמן השיעורים עם מעילינו החמים. לקח עוד זמן רב עד שתיקנו את החימום. חלק קטן מחברי לכיתה השתייכו לתנועות הנוער הפרו פאשיסטיות בזמן המלחמה, אך נושא זה לא עלה ולא דיברו על העבר.

אני כבן 17 בבגדי התלבושת האחידה בתיכון (אבא מצד ימין)

אמי חזרה לעבודתה בתחום הרקמה ופתחה מחדש את העסק שהיה לה לפני המלחמה. אט אט החיים חזרו לשגרה. עם זאת, לא היה קל לחזור לשגרה, מכיוון שהיה מחסור גדול במזון ובפחם לחימום הבתים.

המשטר החדש שהמפלגה הקומוניסטית הייתה מרכיב מרכזי בו, חילקה לנו תלושים חודשיים, שבאמצעותם קיבלנו את המזון. הייתה זו תקופת צנע. פועלים שעבדו בעבודה קשה קיבלו כמות מזון גדולה יותר (תלושים יומיים). הכמות לא תמיד הספיקה, ולכן "פרח" באותה תקופה גם השוק השחור, שבעזרתו חלק מהאנשים מצאו דרך להשלים את מחסורם. "ממשלת העם" גם הלאימה מפעלים, שהיו קודם בידיים פרטיות ועכשיו הפכו למפעלים ממשלתיים, או כפי שהם הוגדרו "מפעלים עממיים". היה מעט מאוד מסחר ברמה הפרטית והרוב היה מאורגן בארגונים ממשלתיים. הייתה גם בעיה גדולה של דיור שמקורה בנהירה מהכפרים אל הערים. זה הגיע למצב שאנשים נדרשו לפנות חלק מהחדרים בדירתם לטובת אנשים זרים שעברו העירה. עם זאת, היו דברים שדווקא המשטר החדש קידם מעבר למה שהיה עוד לפני הנאצים. המשטר שם דגש על רווחתם של הפועלים. כך למשל אנשים שבעבר לא יכלו להרשות לעצמם חופשה, עכשיו קיבלו חופשה שנתית, שיכלה להגיע עד חודש ימים.

היה גם דגש רב על החינוך, כך שמי שרצה, יכול היה ללמוד אפילו באוניברסיטה ללא תשלום. דגש נוסף היה גם על התרבות, מה שקידם מאוד את התפתחות המוסיקה התיאטרון הספורט וכו'. ברחבי בולגריה הוקמו בתי ספר למוסיקה, בתי ספר לתיאטרון, תיאטראות, אקדמיות למוסיקה, תזמורות סימפוניות, להקות ריקוד פולקלוריסטיות, בתי ספר לציור, אגודות ספורט ועוד.

עוד לפני המלחמה ניגנתי בתזמורת כלי הנשיפה של התיכון, וכשחזרתי השתלבתי מיד בשורות התזמורת. קיבלתי את כלי הנשיפה שלי חזרה (קרן היער). במקביל, המורה

למוסיקה של התיכון הקים תזמורת סימפונית שהורכבה מתלמידי בית הספר. זה כלל את כלי הקשת, כלי הנשיפה וכלי ההקשה. בתזמורת זו ניגנתי בנוסף גם בכינור, שבנגינה עליו למדתי והתאמנתי גם בזמן המלחמה. אותו מורה היה מאוחר יותר ולאורך שנים המנצח של מקהלת הצבא הבולגרי, שהורכבה כולה מגברים והייתה ברמה מקצועית מאוד גבוהה. שמו היה דרגאן פרוקופייב. במקביל המשכתי ללמוד כינור בלימודים סדירים אצל מורה פרטי בביתו, וזאת משום שביתנו היה קטן וכולנו היינו בחדר אחד קטן מלהכיל.

הקולקטיב ע"ש ליליאנה דימיטרובה

בזמנים הללו הייתה תנופה גדולה בכל רבדי האוכלוסייה ובמיוחד בקרב הנוער, בפיתוח המוסיקה ובכלל זה מקהלות, להקות ריקודים, ותיאטראות חובבים. הצטרפתי להקמתו של קולקטיב שבשנים הבאות הפך לדגם, שעל פיו קמו קולקטיבים דומים בהרבה מקומות בכל בולגריה. שם שימשתי כמנצח משנה לליאון לזרוב שהיה מנצח המקהלה, ולצידו עבדתי אף אני בתפקיד של מנצח המקהלה. כמו כן הייתי סולן בזמרת המקהלה.

קבוצת הגברים מתוך מקהלת הקולקטיב "ליליאנה דימיטרובה" בניצוחי במהלך חזרה

במסגרת מקהלה זו עשינו דרך ארוכה בהופעות ברחבי סופיה ובולגריה בכלל. אני זוכר את ההופעה שלי כסולן במסגרת הופעה של מקהלת הקולקטיב. היו שם יותר מ-100,000 בני אדם בכיכר מרכזית בסופיה, במסגרת כינוס גדול שיזם המשטר לרגל אירוע חגיגי ביום השנה לשחרור מעול

הנאצים. ההתרגשות הייתה עצומה

מקהלת הקולקטיב "ליליאנה דימיטרובה" במהלך הקונצרט האחרון לפני עליית ארצה

לאט לאט, עם הניסיון שהצטבר, התרגלתי למעמדים הגדולים הללו. מה שאפיין את הקולקטיב הזה היה, שהוא כלל בתוכו חוג דרמטי תיאטרלי וכן להקת ריקודי פולקלור, שאיתה נסענו בשנת 1947 לפסטיבל בפראג.

חלק גדול ממשנתפי המקהלה והלהקה הדרמטית היו יהודים, כולל המנצח ליאון לזרוב והבמאי של הלהקה התיאטרלית, ששמו היה ליקו יוסיפוב, שעבד גם בתכניות התרבות והאמנות של רדיו סופיה.

שלושת הגופים שהרכיבו את הקולקטיב: המקהלה, הקבוצה הדרמטית ולהקת הריקוד, היו מופיעים לעיתים יחד ולעיתים בנפרד ע"פ הצורך. הקולקטיב זכה להערצה

ולערכה רבה לא רק מהקהל, אלא גם מהמשתתפים עצמם שנהנו מאוד מהרמה הגבוהה והאווירה הטובה.

קיבלנו לידינו בית בכיכר המרכזית בסופיה ליד ארמון המלך שנועד לחזרות. מקום זה הפך לבית שני בעבור כל חברי הקולקטיב. נהגנו להיפגש שם גם אם לא היו חזרות לקראת הופעות. האווירה הייתה ביתית והחברות הייתה יוצאת מן הכלל. אך האמנות, היא זו שליכדה את כולם.

במקומות רבים בהם הופענו שימשתי כמנצח המקהלה. במקביל, הקמתי מקהלה של תלמידי תיכונים מכמה בתי ספר בסופיה עוד בהיותי תלמיד תיכון בעצמי. שימשתי כמנצח וחברי ז'ול לוי היה המלווה וניגן באקורדיון. במשך הזמן, הוא הפך לאחד המוזיקאים הכי מוערכים בבולגריה כמנצח, כמלחין וכמעבד.

מקהלת תלמידי התיכונים אותה הקמתי ועליה ניצחתי (1945)
במרכז התמונה, אני וז'ול לוי (עם האקורדיון)

הלימודים ב "אקדמיה למוסיקה" בסופיה

עם סיום הלימודים בתיכון התלבטתי לגבי המשך הדרך. כיוון שהיו לי ציונים גבוהים, הנהלת בית הספר אפשרה לי לוותר על בחינות הבגרות. עם זאת רציתי לקבל את הציון "מצוין" (ללא הבחינה המיוחדת ניתן הציון "טוב מאד") ועל כן נבחנתי ע"פ בקשתי בבחינת בגרות מיוחדת, שלבוגריה ניתנה הזכות לבחור בין המקצועות המבוקשים ביותר. כך נוצר מצב שהתלבטתי בין לימודי רפואה, מתמטיקה, או לחילופין התמקדות במוסיקה.

החלטתי ללכת אחר אהבתי למוסיקה ולהצטרף לאקדמיה למוסיקה בסופיה. לימודים אלו נמשכו 4 שנים, (1946-1949) עד לפני מועד עלייתי לארץ. הלימודים באקדמיה כללו לימודי התיאוריה של המוסיקה (הרמוניה, קונטרפונג, הלחנה, עיבודים, תולדות המוסיקה וכו') וגם המשך שכלול וקידום הניצוח והנגינה עצמה בכינור וב-ויולה. הייתה גם תזמורת של האקדמיה שהורכבה מתלמידי הכיתות השונות. עם זאת, לא הרבינו בהופעות במסגרת האקדמיה והמטרה של התזמורת הייתה בעיקרה לימודית. המורה שלי לכינור לכל אורך שנות לימודי במסגרת האקדמיה היה פרופ' בשם ליאון סרג'ון (Leon Surjon) שהיה יהודי בעצמו.

ההופעות עם המקהלה במסגרת הקולקטיב נמשכו כסדרם במהלך הלימודים באקדמיה

אם כי הייתה הפרדה בין הלימודים לבין ההשתתפות במסגרות הללו.

ב-1947 ליאון לזרוב (Leon Lazarov) ביקש להשתחרר מניצוח המקהלה בקולקטיב ובמקומו הגיע פרופסור מהאקדמיה למוסיקה שנקרא איוון פייב (Ivan Peev). כשהוא הגיע, הוא הקים תזמורת סימפונית קטנה שמטרתה הייתה ללוות את המקהלה. גם בקדנציה שלו המשכתי להיות מנצח משנה לצד היותי סולן המקהלה.

ב-1947 הופענו עם מקהלת הקולקטיב, Liliana Dimitrova, שהייתה באותם זמנים המקהלה הייצוגית של בולגריה במסגרת הפסטיבל של הנוער הדמוקרטי בפראג. שם התרכזו תזמורות, מקהלות ריקודים ולהקות מכל העולם ובמיוחד מהארצות בגוש הקומוניסטי. לראשונה, פגשנו שם נציגים מארץ ישראל. אני זוכר את החוויה הזו כמרשימה במיוחד. באותה משלחת ישראלית היה כנר בשם בן ציון אורגד. שנים לאחר מכן, כשכבר הייתי חלק מצוות ההוראה של משרד החינוך בארץ, נפגשו דרכינו בשנית. בן ציון אורגד היה אז המפקח למוסיקה במשרד החינוך, ובמהלך שיחה בינינו הסתבר שכבר נפגשנו בעבר במסגרת הפסטיבל בפראג. בפסטיבל עצמו התרשמנו מהתרבויות הקוליות, התזמורות והרקדניות מהארצות השונות. זה היה בלתי נשכח. המצטיינים היו נציגי בריה"מ וסין. יכולתיהם בכל תחומי האמנות היו מרשימים ביותר.

בתום המלחמה הוקמו בריגאדות מתנדבים שעזרו בשיקומה של בולגריה ובנייתה מחדש. גם אנו, חברי הקולקטיב, נרתמנו למשימה חשובה זו. כפעמיים בחודש יצאנו עם האקדמיה או עם האנשים מאזור המגורים לעזור בעבודה, כל פעם במקום אחר. העבודה נעשתה בהתלהבות ובמוטיבציה גדולה ע"י אלפים מכל רחבי המדינה. באחת הפעמים שהינו חודש ימים במחנה עבודה מיוחד. המשימה הייתה הקמה של עיר חדשה שנקראה דימיטרובגרד ומהווה כיום עיר חשובה ומרכזית בבולגריה.

עבדנו ביישור שטחים ודרכים והכנת הקרקע לבניית העיר.

ההכרות עם מימי- אשתי לעתיד

במסגרת הקולקטיב הכרתי את אחת הזמרות ששמה מימי כהן. לאט לאט נרקם בינינו קשר מיוחד, ותוך זמן קצר החלטנו למסד את הקשר בינינו ולהתחתן. כמקובל, קיבלנו את אישור ההורים. מימי הייתה רק בת 18 ואני הייתי בחור שטרם מלאו לו 22. החתונה נערכה ב-10 באוקטובר שנת 1948.

עקב מצוקת החדרים בסופיה שלאחר המלחמה, היה מקובל שכמה משפחות גרות בדירה אחת, כאשר כל אחת קיבלה חדר. לרגל החתונה הסכים בעל הבית לפנות את חדרו ואת אזור הסלון כדי שנוכל להזמין אורחים.

בערב החתונה הגיעו לביתנו חברי הקולקטיב, על מנת לחגוג את הנישואין. החגיגה הייתה צנועה מאד בתוקף הנסיבות והאפשרויות שהיו אז, אך השמחה הייתה גדולה. כולנו התרכזנו בסלון הבית והחברים הכינו הופעות מיוחדות לכבוד האירוע. צלילי האקורדיון נשמעו למרחוק והנעימו לנוכחים. ריקודים לא התאפשרו עקב הצפיפות הגדולה, אך עם זאת השמחה נבעה מהרגשות החמים ללא קשר לתנאים הדלים. החברים הקריאו קטעים שעסקו בחיינו בקולקטיב ושרו את סיפורינו, תוך שימוש במנגינות ידועות. נזכרנו באירועים שונים סביב חיינו יחד כמו ההופעות ובנייתה של דימטרובגרד.

עניין מיוחד נוסף היה, שלמרות שעדיין לא ידענו שאנו מתכוונים לעלות לארץ, החברים חיברו שיר מיוחד לכבוד הקמת מדינת ישראל. זמן לא רב אח"כ היינו בדרכינו אליה. רשמית, התחתנו בנישואים אזרחיים, כמקובל אז ועד היום בבולגריה. מימי עברה לגור יחד איתנו בבית הורי. מימי עבדה ככורכת ספרים באחת מחברות ההוצאה לאור הגדולות ביותר בבולגריה באותה תקופה, ואף נבחרה כעובדת מצטיינת. אני המשכתי את לימודי באקדמיה שעמדו לפני סיומם. שנינו המשכנו כמובן גם לשיר במסגרת הקולקטיב, עד עלייתנו ארצה.

עליית יהודי בולגריה לישראל

בתקופה שלאחר המלחמה, לא ניתן אישור ע"י הממשל החדש לעזוב את תחומי בולגריה. זאת כחלק ממדיניות הכוללת של המשטר הקומוניסטי ברחבי מזרח אירופה ("מסך הברזל"). בשנת 1948, חל שינוי בעניין זה.

בראש המשטר בבולגריה עמד המנהיג גיאורגי דימיטרוב, שהואשם תחילה ע"י הנאצים בהצתת הרייכסטאג ושהה בבריה"מ בזמן המלחמה. הוא חזר משם כגיבור ונטל לידייו את ההנהגה. כראש הממשלה הוא איפשר ליהודים שרצו לעזוב את בולגריה להגיע לישראל, שהוקמה באותה תקופה.

יש לציין, שבולגריה הייתה המדינה היחידה בגוש הקומוניסטי שאפשרה ליהודים לעלות לארץ בצורה גלויה ורשמית. באותה תקופה, משנת 1948 ועד שנות ה-50, מעל 40,000 יהודים עזבו את בולגריה ועלו ארצה, כך שבתחילת שנות ה-50 נותרו רק כ-5000 יהודים בבולגריה ובעיקר בסופיה. בערים מסוימות ובעיירות, יצאה כל הקהילה היהודית באופן מרוכז והגיעה ארצה.

עוד לפני ההיתר שנתן דימיטרוב יצאו חלק מבני הנוער בעליות בלתי לגאליות. כך אחותי יצאה דרך ורנה באנייה שהגיעה מרומניה. על האנייה היו בני תנועות הנוער הציוניות (אחותי הייתה ב "שומר הצעיר").

בנמל חיפה הם נעצרו ע"י הבריטים ונשלחו למעצר בקפריסין.

עם קום המדינה הם שוחררו ועלו לארץ.

אני ואחותי יעל (רני) לפני עלייתה ארצה

לאחר הקמת המדינה יצאו הקבוצות הגדולות של היהודים מרחבי בולגריה. האניות היו למעשה אניות מטען ריקות. הן היו מצוידות במדפים בקומות, שבהם ניתן היה לשכב ולנוח. עקב הצפיפות הרבה, לא ניתן היה לעמוד ובקושי לשבת. בצורה זו יכלו להיכנס לעיתים אלפי יהודים במסע אחד לארץ. למסעות הללו הצטרפו נציגי הפלי"ם שהגיעו במיוחד מישראל וליוו את האנייה עד לארץ. האניות יצאו מנמל בורגס והגיעו לנמל חיפה.

מבחינתי ומבחינת משפחתי היו שלש סיבות עיקריות לעזיבת בולגריה:

האחת הייתה קשורה לשואת יהדות אירופה והלקח מכך.

הסיבה השנייה הייתה עצם הקמתה של מדינה ישראל שהתרחשה באותה תקופה. למרות שלא הייתי פעיל באופן ישיר בתנועת נוער ציונית, היה בנו החזון שעלינו לדאוג לכך שהעם היהודי ימשיך להתקיים. לשם כך אנו חייבים מדינה משל עצמנו. בניגוד ליהודים שהגיעו ממקומות אחרים, יהודי בולגריה לא הרגישו טינה כלפי ארץ

הולדתם וכלפי תושביה. לא זו הייתה הסיבה לעזיבה, אלא הצורך בחיבור ליהדות ולארץ החדשה שהוקמה למען היהודים- מדינת ישראל.

הסיבה השלישית הייתה להתאחד עם אחותי רני (יעל בעברית) שעלתה ארצה עוד לפנינו.

יכולנו להוציא מבולגריה את חפצינו באונייה נפרדת. עם זאת, למוצרים מסוימים, היה צורך להוציא רישיון מיוחד על מנת להוציאם מבולגריה. למשל, כדי להוציא את הכינור שלי הצטרכתי לקבל אישור מיוחד שיוכח, שאני בוגר אקדמיה ושאני צריך אותו לשימושי היומיומי ולפרנסתי.

כך גם הוצאנו את מכונת התפירה של אמא, לה היא נזקקה לפרנסתה. באמתחתנו היו רק 20 ק"ג מטען, כיוון שלא היה מספיק מקום באונייה שכאמור נועדה במקור למטען, אך בפועל הועמסה בהמון אדם. עד שהגיעה האונייה עם שאר המטען הצטרכנו להסתפק במעט המטען שהיה איתנו.

האונייה בה עלינו ארצה נקראה "בולגריה". אני מונית ל להיות אחראי על קבוצה של 50 איש שהדרכון המשותף שלהם היה בידי. בתוקף תפקיד זה הצטרכתי לדאוג לכל צרכיה של הקבוצה, כמו הספקת אוכל, העברת אינפורמציה, הנחיות הנדרשות וכו'. יצאנו מנמל בורגס ב- 9/3/49. הים היה סוער מאוד והאנייה נאלצה לעגון באמצע הדרך באיים היוונים, על מנת להמתין עד שוך הסערה. חלק מהאנשים לא הרגישו טוב בשל השיט. דאגנו שההורים יהיו בדרגשים הנמוכים והנגישים יותר. בתאריך המיועד להגעה, עמדנו כבר מחצות הלילה על הסיפון, בציפייה לראות את חופי חיפה. כשהאנייה עגנה בחיפה ב-14/3/49, כולם נעמדו ושרו את "התקווה" בהתרגשות עצומה. "קבלת הפנים" הראשונה שלנו הייתה הדרישה להיכנס לאוהל ענק שם רוססנו ב-DDT... לאחר מכן הגענו לשולחנות עם נציגי הסוכנות שערכו רישומים. בנמל, היו יהודים ממוצא בולגרי שהגיעו עוד קודם ארצה, ובאו לנמל באותו יום על

מנת לפגוש את קרוביהם. באותה הזדמנות הם תרגמו לנו את שאלותיהם של הפקידים כיוון שרובינו לא ידעו עברית, וכך גם אני. קיבלנו תעודת עולה והופנינו לקרונות הרכבת איתה הגענו עד לבנימינה. משם הועברנו במשאיות למחנות העולים בפרדס חנה.

אני זוכר את מזג האוויר הסוער- רוח וגשם שהכו בנו, כשטיפסנו על המשאיות הפתוחות עם שקינו הכבדים, כשאנו רטובים עד לשד עצמותינו.

הגענו לבית העולים בפרדס חנה, שהיה למעשה מחנה צבאי בריטי והורכב כולו מאוהלים. שובצנו למחנה ד' שהיה המזרחי ביותר. התבקשנו לחפש לעצמנו מקום ללון באהלים שהיו פזורים שם. להורים מצאתי מקומות לינה בצריף שנותר מהמחנה הצבאי. הגענו בלילה והתקרבו לאהלים מבלי לדעת מה נמצא שם. פתחנו את האוהל ושמענו אנשים שמדברים בשפה לא מובנת. לבסוף מצאנו אוהל שחצי ממנו קרס בעקבות הרוחות. שם היו מספר מיטות.

תכננו ללון שם את הלילה ולמצוא פתרון אחר בבוקר. בלילה שמענו צלילים מוזרים. התברר שהיו תנים באזור, דבר שלא הכרנו בבולגריה.

שלי (רחל), אחות של מימי שהגיעה חודש לפנינו מצאה אותנו למחרת הגעתנו. היא דאגה למקום המגורים של הורי. אמא של מימי נשארה בבולגריה עם בני משפחה נוספים. אביה של מימי נפטר לאחר שנולדה, ומימי לא הכירה אותו מעולם. לאחר סידור מגורי הורי, אחותה של מימי עזרה לנו למצוא לעצמנו מקומות בצריף.

המעבר ליפו-העיר הכי בולגרית בישראל

לאחר יומיים הגיעה גם אחותי יעל (רני בלעז). השמחה וההתרגשות הייתה רבה. רני בישרה לנו שהיא מצאה בעבורנו דירה בשכונת עג'מי ביפו. במקור זו הייתה שכונה ערבית מגודרת בגדר תיל והייתה תחת שמירה צבאית קבועה, שנועדה למנוע מאנשים להיכנס פנימה.

בפועל, הצלחנו להיכנס בדרך לא דרך... רוב הערבים ברחו מהשכונה במלחמה, ורוב התושבים החדשים היו יהודים יוצאי בולגריה. מימי וההורים עזבו ליפו ואני עוד נשארתי בפרדס חנה עם קבוצת העולים, שהכירו אותי עוד מבולגריה וחלקם היו חברי הקולקטיב. בקבוצה זו היו מספר זמרים, רקדן מקצועי ואקורדיוניסט. לא בזזתי זמן ונפגשתי עם נציג התרבות בבית העולים,

נפגשתי עם מר אלדמע, שהיה דובר רוסית וסיכמתי עימו שאקים קבוצה שתופיע בבית העולים ובסביבה. הכנתי את הקבוצה להופעות, והופעתי כזמר יחד עימם. כעבור חודש מאז שמימי עברה ליפו עם הורי, גם אני עברתי לדירה הנטושה ביפו. להורים מצאנו מיטות, אך אנו נאלצנו לישון על שולחן אוכל ארוך בבית הנטוש, בו היו שני חדרים. ביום, השולחן שימש לאוכל ובלילה לשינה. זאת עד שקיבלנו מיטות מהסוכנות.

חוסר ידיעת השפה העברית היווה מכשול וקושי אמיתי. אי ידיעת השפה הקשתה עלינו להבין את הסביבה ולתקשר, מה שגרם לנו לתחושת חוסר אונים. ניסינו לדלות מעט מילים מכאן ומשם. אך דווקא המוסיקה היא זו שעזרה לי בהשתלבות בארץ החדשה. היכולת להופיע בפני אנשים בשפה הבינלאומית של המוסיקה, היוותה אמצעי לקליטה קלה יותר והאיצה את תהליך ההשתלבות בחברה הישראלית, שמחוץ לקהילת יוצאי בולגריה. דווקא אבי ידע מעט עברית, אותה למד בבית ספר יהודי בבולגריה. גם מימי זכרה כמה מילים מלימודיה בבית הספר היהודי בבולגריה. ידיעת

השפה אצל אבי אפשרה לו להתחיל לעבוד ברוכלות. לאחר זמן מה גם מימי השתלבה בתחום כריכת הספרים שבו עסקה עוד בכולגריה, ואמי חזרה לעבודתה בתחום הרקמה.

מימי הייתה אז בהריון מתקדם והתנאים לא היו קלים. התחלתי בחיפוש עבודה ומצאתי עבודה בבית מלאכה למסגרות.

במהלך העבודה התחלתי לקלוט ולהבין מילים בעברית ולדבר את השפה. בתקופה זו הקמתי את מקהלת "דימיטרוב" (ע"ש המנהיג הבולגרי שאישר את עלייתנו ארצה) שכל משתתפיה היו עולי בולגריה. חלק גדול מהם הכרתי עוד מבולגריה, מעבודתי שם כסגן מנצח מקהלת הקולקטיב ליליאנה דימיטרובה.

הייתה זו מקהלה בליווי אקורדיון. הופענו פעמים רבות ברחבי הארץ. לאט לאט התחלנו להכיר את הרפרטואר של השירה הישראלית אותה לא הכרנו קודם. השירה הישראלית עסקה בהקמת הארץ ובשירי אהבה לארץ.

דרך השירה הכרנו לא רק את השירים והמלחינים הישראלים, אלא את גם ההווי והתרבות בישראל. כך למשל ההווי הקיבוצי לעומת העירוני, ה-"הורה" הידועה, שירים סביב למדורה וכד'. הווי זה העברנו גם לקהל בהופעות באמצעות הרפרטואר הרחב שהתמקד בשירה הישראלית, אך הכיל במקביל גם יצירות קלאסיות קלות ואף שירי עמים, ובתוכם שירים בולגריים, שירים ברוסית, וכן ברומנית בצ'כית ועוד. שירים אלו היו מושרשים בקרב הקהל השומע עוד מחוץ לארץ. כשנתיים מאוחר יותר הוקמה מחדש מקהלת צדיקוב המפורסמת שנוסדה במקור בבית כנסת בסופיה.

הגיוס לצבא וההשתלבות בתזמורת צה"ל

התגייסתי לצה"ל במרץ 1950. הגעתי לבה"ד 4 שבמחנה צריפין, לטירונות בפלוגה של חיל "הספר" (מקביל היום למשמר הגבול). היינו קרובים לבסיס של תזמורת צה"ל שם נפגשתי עם בן דודי אברהם אלמוזלינו ז"ל ("טוטי"), שניגן בתזמורת צה"ל בכלי הקשה. הוא ניגש למנצח שלום רונלי ריקליס וסיפר לו עלי ועל הרקע המוסיקלי שלי. המנצח קרא לי לפגישה ובה סיפרתי לו על הרקע המוסיקלי שלי מבחינת השכלה וניסיון. בעקבות פגישתנו זו הוא דאג להעביר אותי בתום הטירונות לתזמורת צה"ל.

מעבר זה שימח אותי ביותר משום שלראשונה מאז הגעתי לארץ התחלתי לעסוק בתחום שלי. למעשה הייתי מיועד לחיל הספר, מה שאח"כ הפך ל-"משמר הגבול" ואפילו כמעט הגעתי לקורס צלפים.

קשה לדמיין מה היה העתיד המוסיקלי שלי אם בסופו של דבר לא הייתי מגיע לתזמורת צה"ל. בתזמורת צה"ל שירתתי כשש שנים, והייתי פעיל בתחומים רבים. ראשית, ניגנתי בתזמורת בקרן יער, שהוא הכלי הראשי שלי עוד מבולגריה. מאוחר יותר עם הקמתו של ההרכב הסימפוני בתזמורת צה"ל בניצוחו של שלום רונלי ריקליס, ניגנתי גם ב-ויולה.

שתי השפות הרשמיות בתזמורת היו בולגרית ורוסית, זאת מכיוון שחלק גדול מהתזמורת הורכב מיוצאי בולגריה, וכן יהודים שגלו מרוסיה לסין והיו דוברי רוסית.

יוצאי בולגריה בתזמורת צה"ל (מצד שמאל עומד זיקו גרציאני)

מעטים מבין חברי התזמורת היו ילידי הארץ. הם היו "צריכים להסתגל" וללמוד לפחות כמה מילים בבולגרית או ברוסית. בין נגני התזמורת היה גם זיקו גרציאני הידוע, שהיה חצוצרן מעולה ואח"כ שימש שנים כמנצח התזמורת. הכרתי אותו עוד מבולגריה. הוא למד באקדמיה למוסיקה בסופיה בשכבת גיל יותר נמוכה ממני והיינו בקשרי חברות. גם ביפו גידלנו את הילדים יחד והיינו בקשרים קרובים. גרנו בשכנות בשכונת עג'מי ביפו עם כמה מנגני תזמורת צה"ל. אני זוכר שבאתי אל מנצח התזמורת והצעתי לו שינצל את יכולות העיבוד המוסיקלי לתזמורת של זיקו גרציאני, מכיוון שבאותם זמנים היה חוסר בעיבודים, לתזמורת כלי נשיפה של שירים ישראלים ובמיוחד שירי לכת ישראליים (עד אז היו בעיקר שירי לכת אנגלים ואמריקאים). ריקליס הקשיב לעצתי ונתן לזיקו גרציאני את האפשרות לעבד שירי לכת ישראליים ל-"מארשים" (לצעידה). העיבודים העלו חיוך נדיר על פניו של שלום ריקליס, ששמח לשמוע את היצירה החדשה. מאז והלאה ריקליס נתן לזיקו יד חופשית בעיבוד שירים, שהפכו לפופולאריים ביותר ואף הפכו לנכסי צאן ברזל בצה"ל בפרט ובחברה הישראלית בכלל. בסופו של דבר כשריקליס פרש ועבר לניצוח על תזמורות סימפוניות בארץ ובעולם, זיקו החליף אותו כמנצח התזמורת, שמזוהה איתו עד היום. לא מעט מבוגרי תזמורת צה"ל השתלבו לאחר מכן בתזמורת הפילהרמונית הישראלית בנגינה על כלי נגינה שונים, חלקם בכלי קשת, וחלקם האחר בכלי נשיפה. ביניהם ידועי שם בתחום המוסיקה כמו נעם שריף, מנחם ברור, רודייקוב, צבי סגל, צבי הראל, ולטר, עזרא מולכו, צבי אוסטרובסקי ומשה עצמון.

בוגרי התזמורת הקימו כמעט את כל תזמורות הנוער לכלי הנשיפה של הקונסרבטוריונים ברחבי הארץ. במהלך אותה תקופה ולאחר שנת עבודה במסגרייה השתפרה ביותר השפה העברית בפי ושווחתי בעברית שוטפת. עם זאת, מעולם לא היה לי זמן ללמוד עברית באופן רשמי במסגרת של אולפן. קודם עבדתי ומייד אח"כ

התגייסתי. התזמורת הופיעה במסדרים, צעדות ובקונצרטים ברחבי הארץ. הופענו בפני קהל מאד מגוון. החל מהופעות בפני העולים החדשים במעברות, בפני יחידות צבאיות בבסיסים השונים, ועד לאולמות הקונצרטים הגדולים ביותר. הופענו גם בטקסים ואירועים מרכזיים כגון: פתיחת הזמירות, במסדרים ומצעדים לכבוד ימי חג וציון, כגון: המצעד המרכזי של יום העצמאות, ועוד ועוד.

הופעת תזמורת צה"ל בזמריה הראשונה

בנסיעות להופעות ובמהלך ההפסקות ישבתי בהתמדה למדתי ושיפרתי את לימודי העברית. גם בבסיס התזמורת בצריפין, הצלחתי ללמוד בהפסקות שבין פעילות לפעילות.

במקרה הצורך הייתי פונה למעט מילידי הארץ בבקשת עזרה. במגרש המסדרים של בה"ד 4 הסמוך היו עורכים מסדרים מרכזיים בימי שישי והתזמורת הייתה משתתפת בהם.

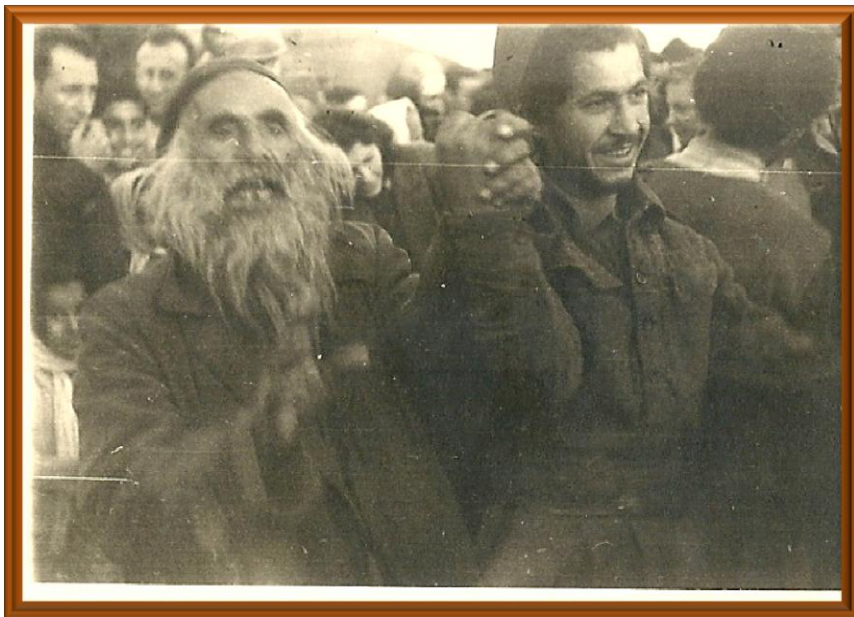
תזמורת צה"ל במסדר בבה"ד 4

ההופעה הראשונה שלי הייתה במגרש המסדרים. הופענו בעיקר במחנות צבאיים בכל רחבי הארץ. הופענו גם באזורי ספר ובמחנות הסמוכים לגבולות. זכור לי שבשנת 1950 הופענו באזור שבו כיום נמצא קיבוץ אלמגור. באותה תקופה פלשו הסורים לאזור ונהדפו חזרה כעבור זמן קצר. אני זוכר שמצד אחד היו החיילים ומצד שני ברכסי רמת הגולן, היו הסורים שלבטח צפו במתרחש מלמעלה. הופענו גם בטקסי סיום קורסים צבאיים. ביניהם הופענו בבה"ד 1 (בית הספר לקצינים) שהיה באזור פרדס חנה, בטקס הסיום של קורס קצינים.

מנצח על תזמורת צה"ל במהלך אירוע חגיגי

בהופעות שנערכו במחנות עולים בכל רחבי הארץ, זכיתי להכיר את העולים שהגיעו מרחבי העולם בעיקר מארצות צפון אפריקה.

במהלך הופעה של תזמורת צה"ל במחנות העולים

לראשונה פגשתי יהודים מארצות מוצא אלה. למעשה תזמורת צה"ל הייתה בשבילי גם אמצעי להיקלט בארץ ולהכיר את נופיה ותושביה. התזמורת היוותה מעין "כור היתוך" בעבורי.

הרפרטואר של תזמורת צה"ל היה מגוון מאד. נתנו דגש לרפרטואר הישראלי, ובתוך זה שירי לכת ושירי עם. במסדרים ניגנו בעיקר תרועות ושירי לכת. מונית להיות הספרן של התזמורת. במסגרת זאת סידרתי את כל היצירות לפי נושאים. לאחר שרב הסמל של התזמורת השתחרר נשלחתי לקורס רבי סמלים, ולאחר מכן נהייתי לרב הסמל של תזמורת צה"ל.

אז היה נהוג לערוך את מצעד צה"ל ביום העצמאות בכל שנה. אנו היינו מובילים ברחובות את כל הטור הצבאי, ומקבלים את פני נשיא המדינה. אני זוכר שעל מנת להתאמן לקראת המצעד הארוך, ולנגן תוך כדי צעידה, התאמנו בצעידה מבה"ד 4 עד לראשון לציון ובחזרה. כמו כן ניגנו במשרד החוץ שבקריה בתל אביב, בעת טקסי קבלת שגרירים חדשים ומסירת כתבי האמנה שלהם.

הנסיעות וההופעות הרבות במסגרת התזמורת תרמו מאד לניסיוני המוסיקלי. נגינת התזמורת הלכה והשתפרה עם השנים והצטרפו אליה גם בוגרים של הקונסרבטוריונים שקמו ברחבי הארץ. החשיפה למוסיקה ולזמר הישראלי שלא הכרתי בהגיעי לארץ, עזרה לי מאד מאוחר יותר בפיתוח התשתית המוסיקלית בכל מקום בו לימדתי.

כיוון שהיינו כמה נגנים מתזמורת צה"ל באותה שכונה ביפו, נהגנו להתאסף ולנגן להנאתנו במעין הרכב עצמאי, שעבד ביוזמתו והדרכתו של יצחק גרציאני שאף הוא היה תושב השכונה. זכור לי שמספר פעמים הופענו באזור חוף ימה של תל אביב בסמוך למבנה קצין העיר. היו קוראים לנו בחיבה "המאפיה הבולגרית" והכוונה

הייתה לקבוצה שהקימה ופיתחה בארץ את כל נושא תזמורות כלי הנשיפה. במהלך השנים ישראל הפכה למעצמה של תזמורות כלי נשיפה.

תרגילי מסדר וצעידה בתזמורת צה"ל

ב-1951 התזמורת ניגנה בעיר אילת לרגל חגיגות יום שחרורה. דגל הדיו המפורסם הונף במהלך הטקס. זו הייתה חוויה שלא אשכח. הנסיעה ממחנה ג'וליס במשאיות צבאיות התארכה זמן רב ביותר (כ-24 שעות!). המשאיות הישנות התקלקלו מדי פעם ונאלצנו לעצור בדרך. נסענו עם ליווי נשק, כיוון שבאותה תקופה היו פדאיונים שהיו מתקיפים את השיירות שבדרך. בכל עצירה נדרשנו לתפוס עמדות הגנה כדי להיות מוכנים לכל תקיפה אפשרית.

הנסיעה לאילת הייתה הפעם הראשונה שעברתי בב"ש שהייתה תחנה בדרך. אני זוכר שגיליתי לשמחתי בבאר-שבע מסעדה בולגרית, וכשנכנסתי פגשתי מכרים מבולגריה וביניהם את חברי הטוב פקו קידר מפלבן שבבולגריה. זו הייתה חוויה גדולה. אז, עוד לא תיארתי לעצמי שאגור בב"ש כל כך הרבה שנים. בשנת 1954 הגענו להופעה באילת אך הפעם במטוסים צבאיים. לאחר שהופענו, הגענו לשדה התעופה באילת,

שם נאמר לנו שנצטרך לפנות חלק מהמושבים במטוס לטובת כמה אנשי צבא בכירים שהיו צריכים לחזור לתל אביב. אני הייתי בין אלו שפינו את מקומם. כבר התכוונו להגיע לאוטובוס שייקח אותנו חזרה לתל אביב, כשנאמר לנו שבסופו של דבר יש מקומות במטוס. לאחר מכן התברר שאותו האוטובוס שהיינו אמורים לעלות אליו הותקף ע"י פדאיונים ורבים מנוסעיו נרצחו. זו הייתה התקפה ממארב במעלה עקרבים, שגרמה להלם בקרב רבים מתושבי המדינה.

ב- 29 ביולי 1954 קרה מקרה טרגי נוסף. הופענו בקיבוץ מעגן בטקס לזכרו של הצנחן פרץ גולדשטיין שצנח מעבר לקוי האויב במלחמת העולם השנייה. ישבנו תחילה בצד שמאל של הבמה אך אח"כ הועברנו לצד ימין ואת מקומינו משמאל תפס מסדר כבוד של חיילי צנחנים. בקהל ישבו ראשי המדינה כולל משה שרת ראש הממשלה. לפתע הגיע מטוס פייפר שמטרתו הייתה לפזר אגרות מהאוויר עם דבר הנשיא לכבוד האירוע. המטוס היה אמור לעשות תמרון, כשהוא מנמיך טוס ואז עולה חזרה. לאחר שהנמיך לא הצליח לעלות חזרה. הוא עוד הספיק לפנות ואז התרסק לתוך הקהל. למרבה הצער נחיתת האונס של המטוס בתוך הקהל גרמה ל-17 הרוגים ולפצועים רבים. ניצלנו בנס ומיד התפנינו לטפל בפצועים הרבים. גם את הטייס עצמו הצלחנו לחלץ. הוא עצמו כמעט ולא נפגע.

אני זוכר שהגעתי הביתה במדים עם כתמי דם בעקבות הטיפול והפינוי של הפצועים וההרוגים, ומימי (אשתי) נבהלה מאד מהמראה.

בשנת 1955 השתחררתי משירות הקבע בצבא לאחר 6 שנות שירות בדרגת רב סמל (של התזמורת).

השתלבות בהוראת המוסיקה ובחינוך המוסיקלי

עם שחרורי, לא עמדתי בפני כל התלבטות לגבי השאלה מה עלי לעשות בעתיד. היה לי ברור שהמשך דרכי, היא הקדשת חיי המקצועיים למוסיקה ולחינוך המוסיקלי. הסיבות לכך היו רבות ומגוונות. הרגשתי הייתה, שאין דבר יותר טבעי וחשוב מהמוסיקה. השפעתה, על חינוכו ועיצוב דמותו של האדם היא רבה ביותר.

המוסיקה מגלה את יופיו הפנימי של האדם. הצלילים משפיעים על גופו ונפשו. ניתן להעביר באמצעות המוסיקה ערכים חשובים כמו מצוינות, אהבת האדם, הכרת התרבות והעמים. לכל עם יש ביטוי מוסיקלי משלו, והשמיעה של המוסיקה מרחיב העולם מעבירה תחושה של קרבה, שמחה, אהבה, הערכה והבנה של האדם והתרבות אליה שייך.

המוסיקה מגייסת את האדם ומחזקת את חוסנו, גם בשגרה וגם בשעות החרום. מאז ומתמיד המוסיקה הצעידה גייסות לקרב ומצד שני ליוותה את האירועים השמחים והשלווים של החברה האנושית.

המוסיקה היא חלק בלתי נפרד מהאדם מיום לידתו ועד יום מותו, גם בשעות הטובות וגם בשעות הקשות. המוסיקה מהווה צורך טבעי ופנימי כדי להביע את רגשותיו, שמחתו, צער, אהבתו וכעסו של האדם.

אני לא יכול לתאר לעצמי עולם ללא מוסיקה. אני מאמין שהמוסיקה מעצבת את דמותו של האדם.

רציתי להביע את אמונתי במוסיקה ואהבתי אליה. עוד מילדותי גיליתי את מקומה המרכזי של המוסיקה. כל זאת הביא אותי להחלטה להקדיש את חיי המקצועיים למוסיקה ולחינוך המוסיקלי. הדבר הנכון ביותר הוא, להקנות את אלו לילדים כבר מהגיל הרך כדי שילוו ויישאו אותם במהלך חייהם.

לאחר שחרורי מצה"ל, פניתי למפקח הראשי של המוסיקה במשרד החינוך, מר עמנואל עמירן, וסגנו בן ציון אורגד. הבעתי את רצוני להיכנס ולהשתלב בעולם החינוך המוסיקלי בארץ. נשלחתי לסמינר למורים למוסיקה, למרות שהייתי בוגר אקדמיה למוסיקה עוד מבולגריה, על מנת לקבל את האמצעים להוראת המוסיקה מבחינה מתודית ודידקטית, מה שלא לומדים באקדמיה למוסיקה.

בראיה לאחר אני שמח מאוד שנשלחתי גם לסמינר למורים משום שזה מאד עזר לי בהמשך.

במקביל ללימודים התאפשר לי לעבוד בבתי ספר. בתי הספר הראשונים בהם לימדתי, היו בית הספר "מסד" בשכונת התקווה בתל אביב, בית ספר נוסף באזור התחנה המרכזית בתל אביב, וכן בית ספר באזור נווה שאנן. שלשתם היו בתי ספר לחינוך מיוחד. את מה שלמדתי בסמינר שילבתי מיד בעבודתי בבתי הספר. עד היום אני רואה בשנים אלו את השנים היפות ביותר בעבודתי. באמצעותם הוכחתי לעצמי, שאני יכול באמצעות המוסיקה לעשות שינוי אמיתי באדם ע"י הקניית ערכים לילדים קשי חינוך. גם המורים והמנהלים הכירו והוקירו את השינוי בהתנהגותם ובמשמעת של ילדים אלו, וכן את היכולת שניטעה בהם להתפתח ולהתקדם, בזכות החינוך המוסיקלי. לקראת החגים נהגתי לכתוב מוסיקה למחזות ואופרטות אותם העלו ילדי בית הספר. אהובה קוטאי שבעלה היה שחקן מפורסם בתיאטרון "הבימה", הייתה מורה בבית הספר "מסד". מעבר להיותה מורה ואשת מקצוע מעולה, היא שימשה גם כבמאית ואף כתבה טקסטים להופעות בחגים. היא דאגה גם להעמדה של המשתתפים לקראת ההופעות. היה לה כישרון גדול וגישה מיוחדת לילדים. שיתוף הפעולה בינינו היה מעולה ומאד יצירתי.

המוסיקה העשירה ביותר את חווית המחזה. השילוב בין התכנים והמוסיקה היה טבעי ולא מעושה.

בשלשת בתי הספר שלימדתי הייתה מקהלה וכן תזמורת חליליות קטנה (שכל משתתפיה היו תלמידי) וכן להקת ריקוד.

מאוחר יותר, בשנת 1956, הייתי המורה הראשון למוסיקה בבית הספר "הנגב" שהוקם באותה תקופה ביפו, וגם שם הקמתי מקהלה.

באותה שנה המפקח האזורי והמפקח הארצי למוסיקה (עמנואל עמירן ובן ציון אורגד) ביקשו שאקים מקהלה מקובצת של ילדים מבתי ספר שונים ביפו, שתופיע ביום העצמאות באצטדיון שהיום נקרא "בלומפילד". זה היה מיזם לא פשוט. היה צורך להכין וללמד כל מקהלה בפני עצמה ואז לשלב את כולן יחד לחזרות משותפות של כל המקהלות.

גם המורים למוסיקה בבתי הספר השתתפו במאמץ ולימדו את השירים, כל אחד את ילדי בית ספרו. כיתתי רגלי מבית ספר לבית ספר. החזרות המשותפות נערכו לאחר שוידאתי שבכל בית ספר ידעו כבר את השירים.

חזרות אלו נערכו בבית ספר ויצמן ביפו שהיה בדיוק מול בית ספר הנגב. החזרה הגנרלית הייתה באצטדיון "בלומפילד" (שנקרא "באסה" בזמנו). התזמורת המלווה את המקהלה הורכבה מנגנים מקצועיים. היו שם נגני אקורדיון שהיו חברי עוד מבולגריה. כמו כן היו בוגרי תזמורת צה"ל אף הם בולגרים במקור... זו הייתה חוויה חסרת תקדים ויוצאת דופן. הופעה זו הייתה ההופעה הגדולה הראשונה בימי העצמאות ביפו, ובשבילי היה זה הפרויקט הגדול הראשון, בתחילת דרכי כמורה בישראל.

"היי דרומה"

באחד הימים נתקלתי במודעה בעיתון, שפרסמה שמורים שייאותו לעבור לאזורי פיתוח וללמד, יזכו לקבל דירה.

באזור תל אביב-יפו היה קשה מאד עד בלתי אפשרי לרכוש דירה ובמיוחד לעולים חדשים. ביפו גרנו חמש משפחות במסדרון מגורים ארוך, שבו אמנם היה חדר לכל משפחה, אך המקלחת, השירותים, המטבח והסלון היו משותפים לכל המשפחות שגרו במקום על ילדיהם. הצפיפות הייתה גדולה ומורגשת. על כן המודעה נראתה לי כהזדמנות גם לשיפור תנאי הדיור, אך גם להמשיך במשימתי לפתח ולהקים את המערך המוסיקלי בארץ ובמיוחד באזורים שעדיין "הבשורה המוסיקלית" לא הגיעה אליהם.

פניתי לפיקוח של משרד החינוך, והם אכן שמחו מאד להצעתי לעבור וללמד בפריפריה. ההחלטה נפלה על באר שבע כשאחת הסיבות הייתה שאחותי רני ("יעל" בעברית) כבר גרה שם מספר שנים. הספקתי לבקר בבאר שבע עוד בזמן שירותי בצבא ב-1950.

הגעתי לבאר שבע פחות מחודש לפני תחילת שנת הלימודים בשנת 1958. נפגשתי עם מפקח משרד החינוך - מר צלמון. הצגתי את עצמי ואת תחום התמחותי כמורה. הוא שמח מאוד ואמר שיעזור לי ככל שיידרש.

כמו כן, הוא גם התרשם מאד ממכתב ההמלצה שהבאתי עמי ושנכתב ע"י המפקח המרכז הארצי של החינוך המוסיקלי- מר עמנואל עמירן. תגובתו שימחה אותי מאד ונתנה לי כוחות לקבל את ההחלטה לעבור לנגב ולהתחיל בעשייה.

באותו היום נפגשתי עם מר דב ברנע שהיה מנהל אגף החינוך בעיריית באר שבע. גם כאן קיבלתי את הרושם, שהאנשים הללו נכונים מאד לעזור, ושחרטו על ליבם את פיתוח האזור. הם הבינו מה מקומה של המוסיקה בחינוך ובהנחלת הערכים

באמצעותה. מסר זה מצדם, אף הוא הגביר את ההתלהבות וכח הרצון שלי לעבור ולהתחיל בעשייה.

מיד שובצתי ע"י המפקח האזורי צלמון להוראה בשלשה בתי ספר: "נתיבות" (שכונה ב') בהנהלת יורם הירש ז"ל, בי"ס "קורצ'ק" (שכונה ה') בהנהלת שמשון לימון, ו-"נטעים" (שכונה ג') בהנהלת חיים לביא ז"ל. נשלחתי תחילה לטפל בעניין הדיור בעירייה. הרעיון של מגורים משפחתיים שיכילו גם שירותים סלון ומטבח פרטיים נדמו כחלום שמתגשם. מיד העבירו לרשותי דירת עולים בשכונה ד'. אז זה היה בקצה העיר. כשבידי המפתחות של הדירה לא היה מאושר ממני, והרגשתי סופית שזה המקום בשבילי. כשחזרתי ליפו עוד בטרם מעבר הדירה הרשמי לבאר שבע, נפנפתי במפתח הדירה בפני המשפחה. זה היה מאד מפתיע בהתחשב בכך שנסעתי כדי לברר לגבי עבודה וחזרתי עם מפתחות לדירה חדשה.

שנת הלימודים הייתה בפתח והיה צורך בהתארגנות מהירה לקראת המעבר. החברים ביפו היו מופתעים מאד ועצובים בעקבות החלטתנו לעזוב ולא הבינו מה יש לי לחפש בבאר שבע, שהייתה באותו זמן עיר לא מפותחת. ריגש אותי שהם רצו שאשאר, אך בפני עמדה המשימה להתחיל שוב לפתח את המוסיקה במקום חדש.

"צלילי המוסיקה" השתלבות בהוראה בבתי הספר בבאר-שבע

הגענו לבאר שבע והתחלתי ללמד בכל כיתות ג' עד ח', בשלשה בתי הספר. עוד בתחילה, הסברתי למנהלים על כוונתי שלא להיות מורה לזמרה בלבד, אלא ללמד מוסיקה בהקשר רחב יותר. הסברתי, שבשבילי המוסיקה היא הדרך לחבר את הילדים שעלו רק לאחרונה ארצה אל התרבות ואל השפה.

כל ילד היה מחובר למוסיקה שהביא מארץ מוצאו. במהלך לימוד השיר העברי והארץ ישראלי, נתנו דגש גם לקריאתו, לרעיון מאחורי השיר, והרגשות העולים מהשיר. לימדתי שירי לכת, שירי חגים, שירי שמחות ועצב, שירי מצב רוח ועוד ועוד. כל אחד מהשירים יחד עם הטקסט, היה נכתב על הלוח, מועתק ע"י התלמידים בניקוד מלא ונקרא בקול רם. היינו מנהלים שיחה אודות השיר, ושאלנו עצמנו מה ניתן לצפות מהתוכן של השיר בהקשר של המנגינה. כך למשל אם מדובר בשיר ערש, שאלנו את עצמנו איך נוכל להביע את רגשותינו באמצעות המוסיקה ולהעביר את מצב הרוח אל קולנו באמצעות הזמרה.

לילדים הייתה מחברת מיוחדת שהוקדשה למוסיקה, בה היו מציירים ציור שקשור לשיר ולתוכנו. הם היו מביעים בצורה ובצבעים את מצב הרוח העולה מהשיר. המוסיקה הייתה אמנות. לא רק אמנות הצליל, אלא אמנות הכתיבה היפה והנכונה. מעבר לכך, באמצעות השירים יכלו להכיר את חגי ישראל ומנהגי הארץ. נלמדו גם שירים ומנגינות של עמים אחרים, וכך הילדים נחשפו להכרת תרבויות מרחבי העולם.

כיתה בבי"ס יסודי בשיעור מוסיקה

התוצר האמנותי של לימודי המוסיקה, היה הקמת מקהלות ילדים בבתי הספר. בכל חג, כל ילדי בית הספר התאספו ונערך טקס, שכלל גם הופעת מקהלה בתכנים הקשורים לחג. ההופעה נערכה לעיתים בבית הספר עצמו, ולעיתים באולמות ציבוריים כמו: בית העם, בית יציב וכו'.

האורחים היו ההורים וכן קהל שלא היה קשור לבית הספר. הקהל הופתע והתרגש לשמוע שירה בדיקציה נכונה הנשמעת מפיהם של ילדי העולים החדשים.

הילדים הופיעו בבית הספר בהזדמנויות שונות, וכן הופיעו בכנסי מקהלות מחוץ לבית הספר ואף מחוץ לבאר שבע. באירועים מסוימים היינו מצרפים להופעה משותפת את שלשת המקהלות מבתי הספר היסודיים שבהם לימדתי. המקהלות הללו היו המקהלות הראשונות בבאר-שבע. אני זוכר שהייתי נוסע ברחבי העיר עם "הלמברטה", האופנוע הישן שלי, יחד עם האקורדיון ששימש אותי לליווי והיה למעשה הכלי המוזיקלי היחיד בבית הספר.

הופעה של מקהלה משולבת- שהורכבה מילדי שלוש בתי הספר

בכל סוף שנת לימודים בבית הספר קורצ'אק היה נהוג לערוך תערוכה, שבה הוצגו עבודותיהם של הילדים מהכיתות השונות. הוקמו ביתנים שהתחלקו לפי הכיתות השונות ומקצועות הלימוד השונים. ביניהם היה גם ביתן המוסיקה, שבו הוצגו הנושאים שנלמדו במהלך השנה. התערוכה שיקפה את הישגיהם של התלמידים מכל הכיתות (ג-ח). התערוכה זכתה לעניין רב ותשומת לב מיוחדת של התלמידים, המורים, המנהלים וההורים הביעו את סיפוקם מהתפתחות החינוך המוסיקלי (שהייתה בראשית דרכה במערכת החינוך בבאר שבע), ומההישגים של ילדיהם בפרט.

ביתן המוסיקה בתערוכת ביה"ס (קורצ'ק) 1960 - 1961

ההוראה בביה"ס התיכון ובסמינר למורים

עוד בשנתי הראשונה בהוראה במערכת החינוך בבאר-שבע (1958), פועה מנצ'ל, שהייתה מנהלת התיכון היחיד בבאר שבע באותה תקופה, שמעה אודותיי וביקשה להיפגש עמי. היא ביקשה שאצטרף לסגל ההוראה של בית הספר ואפתח גם שם את נושא המוסיקה בכל הכיתות.

פועה מנצ'ל, כמו גם המנהלים בבתי הספר היסודיים בהם לימדתי, ראתה בחינוך המוסיקלי נדבך חשוב מאד הן מבחינה אמנותית, והן מבחינה חברתית, ערכית ורוחנית לשם עיצוב דמותו של האדם.

גם לתיכון הגעתי עם המסר של הקניית התחושה המוסיקלית באמצעות קול האדם. בתיכון הקמתי לראשונה מקהלה וכן הרכבים מוסיקליים (בעיקר הרכבי חליליות). צלילי המוסיקה עברו כחוט השני לאורך כל כיתות בית הספר התיכון. מלבד השירה האזנו ליצירות מוסיקליות.

בתחילה לא היה אפילו פטפון להשמעת מוסיקה. כשבנו את האגף לחינוך מקצועי בתיכון, פועה מנצ'ל דאגה להקמת חדר מוסיקה כהלכתו.

היה זה חדר מפואר שהכיל בתוכו פסנתר, פטפון ועזרים שונים. הקמת חדר המוסיקה אפשרה את הגעתה של כל כיתה מכיתות בית הספר לחדר המוסיקה לשם הקניית החינוך המוסיקלי. לא היה ילד בתיכון שלא למד בו. במקביל המשכתי להביא עמי את האקורדיון מכיתה לכיתה, ומבית ספר לבית ספר. גם בחדר המוסיקה המשכתי בהקניית מיומנויות של תכנים והבנה מעבר ללימודי המוסיקה והנגינה.

הילדים למדו גם להכיר את קולות האדם לסוגיהם ואת כלי הנגינה השונים. הם למדו להכיר גם מלחינים, סגנונות ותקופות בהיסטוריה של המוסיקה. הכרת המלחינים, התקופות והסגנונות נעשו באמצעות הסבר והאזנה ליצירותיהם. החינוך המוסיקלי שינה את תדמיתו של בית ספר התיכון כפי שעשה גם בבתי הספר היסודיים.

בהמשך הוקמה המקהלה הבית ספרית וכן הרכבים מוסיקליים שונים ובתוכם תזמורת כלי הנשיפה הראשונה בבאר שבע ותזמורת חליליות (שלוותה לעיתים באקורדיונים וכלים נוספים).

הרכב כלי נשיפה הראשון (בי"ס תיכון שהפך מאוחר יותר למקיף א')

תזמורת החליליות הראשונה בבית הספר התיכון

מעשה שהיה כך היה: יום אחד הגיע פועה מנצ'ל ז"ל ועדכנה אותי בדבר כלי נשיפה ממתכת וכלי הקשה שהיו מונחים כאבן שאין לה הופכין על המדפים במחסני העירייה.

כלי הנשיפה נשלחו לתל אביב לתיקון. אמנם הכלים לא היו איכותיים במיוחד, אך איתם הקמנו את תזמורת כלי הנשיפה הראשונה, שכללה גם כלי הקשה. תזמורת כלי הנשיפה כללה כלי מתכת כמו חצוצרות, קרנות, טרומבונים, בריטון וטובה וכן כלי הקשה ובהם תופים קטנים, תוף גדול ומצילתיים. לימדתי את חברי התזמורת לנגן בכלים השונים במסגרת שיעורים מיוחדים שניתנו בכיתות, בשעות אחה"צ ולא במסגרת השיעורים הרגילים בבית הספר. אף אחד מהתלמידים לא ידע לנגן קודם לכן בכלי כלשהו.

יחד עם פועה מנצ'ל במהלך הופעת תזמורת כלי הנשיפה של ביה"ס המקיף העירוני

בכל אירוע (חגים, ימי זיכרון וכד') נשמעה שירתם של תלמידי בית הספר בליווי האקורדיון שבו ניגנתי. טקסי הרמת והורדת הדגל היו מתבצעים בליווי כלי נשיפה (חצוצרה) וכלי הקשה (תופים). מלבד הופעותיה בבית הספר, תזמורת תלמידי התיכון הופיעה בכנסי תזמורות שונים, ובתוכם כנס תזמורות כלי נשיפה שהתקיים ב-"אהל שם" בתל אביב. הייתה זו חגיגה גדולה. קיבלנו הערכה טובה מאד, למרות שהילדים החלו ללמוד לנגן רק כמה חודשים קודם לכן.

התזמורות תמיד היו ברמה גבוהה והלכו והשתפרו עם הזמן. התלמידים שהיו חברים בתזמורת, עברו את כל השלבים של לימוד הכלי, הנגינה הקבוצתית, והנגינה התזמורתית.

כל שלב הקמת התשתית המוסיקלית, בוצע עוד טרם הקמתו של הקונסרבטוריון, שפתיחתו נעשתה בעקבות ההקמה והפעילות הענפה של המסגרות המוסיקליות השונות במערכת החינוך.

באותה השנה השתלכתי גם כמורה למוסיקה בסמינר למורים בניהולה של גב' טובה פוביצר. זאת ע"פ הצעתו של מנהל המחוז במשרד החינוך, אריה סימון. במקביל, לימדתי בשעות הערב מורות גננות כיצד ללמד מוסיקה בגני הילדים. כך למעשה סגרתי מעגל, בכך שלימדתי מוסיקה החל מילדי בית הספר היסודי, תלמידי התיכון, ועד לסמינר למורים.

מאוחר יותר יסדתי במסגרת הסמינר למורים, מגמה שנועדה להכשרת מורים למוסיקה, לראשונה בבאר-שבע והדרום. חלקם של המועמדים לסמינר היו אנשים בעלי רקע מוסיקלי בזמרה ובנגינה.

בסמינר הם למדו את המתודיקה להוראת מוסיקה בבתי הספר, וכן התמקדו בנושאים שונים ובתוכם: סולפז'(לשיר מתוך תווים), הרמוניה, תולדות המוסיקה, האזנה וניתוח של יצירות מוסיקליות, ניצוח על מקהלות של תלמידי בית ספר ועוד ועוד.

בוגרי הסמינר למוסיקה השתלבו בהוראה בבתי הספר בבאר-שבע ובסביבתה. רות דגני, בוגרת תזמורת כלי הנשיפה העירונית לנוער של הקונסרבטוריון בבאר-שבע, ובוגרת המחזור הראשון של הסמינר למוסיקה, משמשת עד היום כמפקחת להוראת המוסיקה באזור הדרום.

תפיסת עולם

עבודתי בבאר שבע לא הסתכמה רק כמורה למוסיקה. עסקתי במקביל בכל השנים, בהקמת והפצת החינוך המוסיקלי בבאר שבע ובנגב.

בתפיסתי, קול האדם הוא כלי מוסיקלי. צריך ללמד את הילד איך להשתמש בקולו על מנת להתחבר לטקסט ולמוסיקה, ובכך לחוות את החוויה המוסיקלית במלואה. למעשה כלי הנגינה שנבנו במהלך ההיסטוריה נבנו על פי הדגם של מנעד קולות האדם. סקלת הצלילים מהנמוך עד הגבוה ביותר, לא מתקיימת אצל אדם אחד. לבני אדם שונים ישנן יכולות קוליות שונות ומנעדים שונים בקשת הצלילים, מן הנמוך עד הגבוה ביותר.

מנעד הצלילים בשלמותו, נמצא במסגרת של מקהלה המורכבת מאנשים בעלי גובה קול שונה (סופרן, אלט, טנור ובס). הכלים בנויים להשמיע את כוח ההבעה והרכות שקיים בקול האנושי. עם זאת, בדומה לקול האדם, גם כאן כלי הנגינה לא מגיע למנעד השלם של קולות האדם (מהנמוך ועד הגבוה ביותר). שילוב של נגינה בכמה כלים, באמצעות התזמורת (מיתר, נשיפה והקשה) מביע את השילוב של כלים בעלי מנעד שונה. בצורה זו מתקבלת פריסה של קשת הצלילים מן הנמוך ביותר ועד לגבוה ביותר. יוצאי דופן בעניין זה הם הפסנתר, העוגב והנבל, שמצליחים להביע את כל קשת הצלילים.

קול האדם שימש תמיד כמודל לצליל שניסה האדם להפיק באמצעות כלי הנגינה. המקצב (הריתמוס), שנשמע ע"י כלי ההקשה, מוכתב ע"י תנועות האדם שמוכתבות מצידן ע"י ריתמוס פנימי.

כל זאת מועבר למוסיקה עצמה ומשפיע עליה. הפקת צליל באמצעות תיפוף (בשלב ראשון על גזע עץ חלול), שימש אצל האדם הקדמון ככלי שימושי להעברת מסרים (מעין שפה), אך מקורו בריתמוס (מקצב) הפנימי הטבעי של האדם. סוג המקצב,

מהירותו וכו', תלוי בתכני ואופי ההודעה שניסו להעביר באותה העת (למשל הודעה משמחת, הודעה דחופה וכו').

ניתן לראות זאת אצל ילדים קטנים, שעדיין לא יודעים לדבר ומביעים עצמם דרך גופם בקצב המוכתב ע"י התחושות והמקצב או הדופק הפנימי של הילד.

המסר שהילד מביע באמצעות גופו, משולב לעיתים עם הפקת קול. כך, תינוק שבוכה מביע באמצעות סוג הקול שמוציא מפיו את תחושותיו ורגשותיו באותו הרגע, במקביל לתנועות גופו המשדרות גם הן מסר דומה. למשל, הקול המובע באמצעות הצחוק מביע מצב רוח טוב, והבכי- מצב רוח רע וכך הלאה.

ההשפעה של המוסיקה להתנהגותו ורגשותיו של האדם היא דו כיוונית. המוסיקה יכולה להשפיע על תחושות האדם ועל התנהגותו.

למשל, נגינה קצבית יכולה לגרום לתנועות מסוימות, לשינוי הקצב והדופק הפנימי, ואף לשינוי במצב הרוח.

במוסיקה נעשה שימוש לאורך ההיסטוריה כדי להביע את הרגשות הכרוכים באירועים מסוימים שהאדם עובר בחייו, כמו עצב או לחילופין שמחה. גם מחאה מובעת פעמים רבות באמצעות המוסיקה. זאת בעיקר באמצעות כלי ההקשה המביעים את הרגש בצורה חזקה וברורה, אך לא רק בכלי ההקשה.

לאורך ההיסטוריה במהלך מהפיכות גדולות, לאחר ניצחון במלחמה, כשלון או כל צומת אחר בחיי החברה, המוסיקה, היא שאיחדה את האוכלוסייה סביב מכנה משותף. גם הצלילים וגם הטקסט מאפשרים כלי ביטוי מאד חזק, המביע את התחושה ומשפיע על התנהגותו ותודעתו של האדם הבודד והחברה כולה. מחאה באמצעות מוסיקה היא לגיטימית ועם זאת בעלת עוצמה.

סוג הצליל המופק, מבטא תרבות מסוימת שאליה האדם שייך.

למשל בהלוויות, בתרבויות מסוימות, מנגנים מוסיקה עצובה בעקבות הפרידה מהאדם

האהוב שנפטר, ומצד שני יש תרבויות המשמיעות מוסיקה שמחה בהלוויה, כדי לסמל את אורך חייו של הנפטר עד מותו, להביע את השמחה על עצם חייו של אותו האדם והזכות שהייתה לחיות במחיצתו.

את תפיסת העולם לגבי מקומה והשפעתה של המוסיקה על היחיד ועל החברה, העברתי לתלמידי. לימדתי את התלמידים להכיר את קולם האישי, את הכלי שבו הם מנגנים, ואת המוסיקה לה הם מאזינים.

לימדתי אותם להביע ולעקוב אחר הרגשות הטמונים ביצירה, באמצעות קולם (זמרה) ובאמצעות הכלי (נגינה).

כדי להפיץ את "בשורת המוסיקה" מעבר לכותלי בתי הספר, מוסדות החינוך וההכשרה להוראה, התחלתי לחפש את הדרך להגיע אל שאר האוכלוסייה באזור, דרך פעילות ציבורית להפצת המוסיקה בבאר-שבע והנגב.

הקמת המקהלה העירונית והתזמורת הסמפונית של החובבים

אוכלוסיית באר שבע הלכה וגדלה. הגיעו אליה עולים מארצות שונות, גם מאירופה וגם מצפון אפריקה.

ע"פ תפיסתי, אבני הדרך של המורה, בחינוך ובקשר עם האוכלוסייה והחברה בכלל, היא החיבור של תלמיד, מורה, הורה והקהילה.

הרגשתי צורך לקרב את הורי התלמידים אל עולם המוסיקה, מעבר לחינוך המוסיקלי של ילדיהם. הרעיון היה להוביל את ההורים לעשייה מוסיקלית פעילה. במקביל הרגשתי צורך, לערב בעשייה המוסיקלית גם את שאר האוכלוסייה המעוניינת בכך. בעקבות זאת, התחלתי לפעול להקמת מקהלה עירונית. היו אנשים שהגיעו לבאר שבע עם רקע מוסיקלי מעברם. ערכנו מבחני קבלה קוליים ומוסיקליים לכל המעוניינים להצטרף.

בתחילה נוצרה מקהלה שהורכבה מנשים בלבד, שחלקן הופיעו בעבר במקהלות מחוץ לבאר-שבע. נשים היו פתוחות יותר לרעיון של הצטרפות למקהלות לעומת הגברים. כשנה שנתיים מאוחר יותר, צורפו אל המקהלה הקיימת גם גברים, מה שהוסיף נופך וגיוון לשירת המקהלה ואפשר להרחיב את הרפרטואר, עד הקמת התזמורת הסימפונית של החובבים (כשנתיים מאוחר יותר).

במקהלה שרו ללא ליווי ("א-קפלה"). הרפרטואר נע בין שירה קלאסית (מוצארט, גונן, היידן ורדי...). שירי עמים, קטעים מתוך אופרות ובמיוחד שירים ישראליים. טיפחתי סולנים וסולניות, מה שהייתה משימה לא קלה, שדרשה הקניית הרגלי עבודה מקצועיים ובתוכם פיתוח קול ודיקציה. כך נהגתי בכול מסגרת בה עבדתי, גם בבתי הספר.

המקהלה העירונית הוקמה בשיתוף פעולה בין העירייה ומועצת הפועלים. רשויות אלו ליוו אותנו לכל אורך הדרך והעמידו לרשותנו את התנאים הנדרשים

להקמת המקהלות ולפעילותן, כמו תקציבים, אולמות לביצוע חזרות, אולמות להופעות וכד'.

מטעם מועצת הפועלים טיפל וקידם את הנושא שמואל צפריר, שהיה ממונה על התרבות. מטעם עיריית באר שבע היה זה דוד סעד.

החזרות הראשונות של מקהלת החובבים, בסוף שנות ה-50, התקיימו באולם מועצת הפועלים, בבית יציב, בית העם ועוד, זאת בהיעדר מבנה מיוחד.

מאוחר יותר, בתחילת שנות ה-60 הוקמה בנוסף למקהלה, גם התזמורת הסימפונית של החובבים.

החזרות הראשונות נערכו בסלון ביתי שברחוב ביאליק מס' 7. הצטרכנו להוציא בכל פעם את תכולת הסלון כדי לאפשר את קיום החזרות... בתחילת הדרך התזמורת כללה בגרעין הראשוני שלה שלשה כנרים, שני נגני כלי נשיפה ופסנתרנית. עם הזמן הצטרפו נגנים נוספים, חלקם תלמידי הקונסרבטוריון וחלקם עולים חדשים, שהיו יחד הרכב מתאים להתחלת עבודה אמנותית סדירה.

עם הצטרפותם של חברים חדשים, לא ניתן היה לערוך את המשך החזרות בביתי. בעקבות זאת קיבלנו תמיכה וערכנו חזרות בעיקר בבית העם ובבית יציב. התזמורת הקטנה, הלכה וגדלה ברבות הימים, עד למימדים של תזמורת סימפונית קאמרית.

אל תושבי העיר הצטרפו גם נגנים מהקיבוצים והיישובים בסביבה. הקונצרטים של התזמורת ושל המקהלה היו למעשה הקונצרטים הראשונים בבאר-שבע והנגב, שהתבססו על נגנים וזמרים תושבי העיר והסביבה. היו גם קונצרטים מוסברים לנוער ולבתי ספר, בהנחיית פנחס אופק. הונפקו אף כרטיסי מגוי לנוער בקונצרטים המוסברים.

הקונצרטים היו לעיתים משולבים (תזמורת ומקהלה) ולעיתים מופרדים (קונצרטים והופעות זמר). תחילה הייתה מופיעה התזמורת ברפרטואר משלה. לאחר מכן הייתה

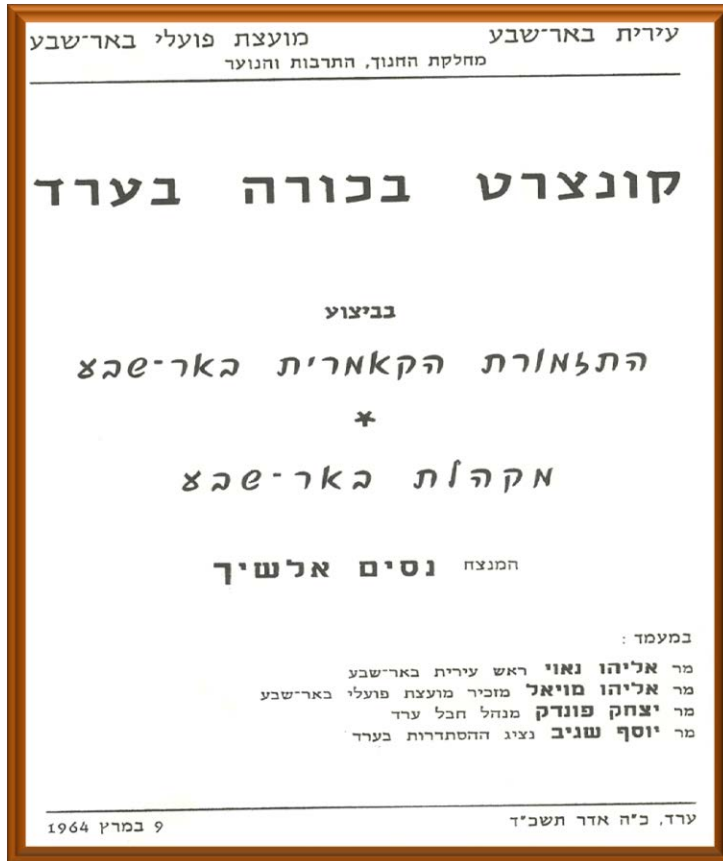
מופיעה המקהלה לבד, עם הרפרטואר שלה. אח"כ הופיעה המקהלה יחד עם התזמורת שליוותה אותה ברפרטואר, שכלל יצירות קלאסיות, ישראליות, קטעי מקהלה מאופרות, ושירי עמים.

למעלה-הופעה משותפת של מקהלת החובבים והתזמורת הקאמרית
ליד הפסנתר (למטה): רות הילמן-מנהלת הקונסרבטוריון (הופעה באולם קלנוע קרן)

ההופעות דירבנו הורים ותושבים נוספים להצטרף אל המקהלה והתזמורת. הסולנים הראשונים של התזמורת היו מחברי המקהלה.

הופעה הזכורה לי במיוחד הייתה בקונצרט הראשון שנערך מחוץ לבאר שבע בעיר ערד. היה זה הקונצרט הראשון שהתקיים אי פעם בערד. הקונצרט התקיים בבניין המצודה בו הייתה מסעדה שהוסבה לאולם הופעות. הבניין הפך ברבות הימים לבניין העירייה בערד.

הזמנה לקונצרט הראשון בערד

זכור לי כנס משותף לתזמורות ומקהלות, בו הופענו בנתניה. זכינו להערכה ולשבחים רבים גם על הרפרטואר וגם על הביצוע.

המקהלה והתזמורת הופיעו בכל האירועים הרשמיים בעיר, כגון חגיגות יום העצמאות, חגים, טקסים בימי ציון מיוחדים וכד'. תחילה הופענו באולמות קטנים בבאר-שבע ואח"כ הופענו רבות גם באולמות גדולים כמו בקולנוע קרן.

הקמת התשתית המוסיקלית במוסדות החינוך וההוראה וכן הקמת המקהלה והתזמורת, אפשרו ונתנו בסיס להקמתו של הקונסרבטוריון העירוני.

קונצרט תזמורת הנוער יחד עם המקהלה העירונית ביום העצמאות

תזמורת הנוער בקונצרט סוף השנה באולם "קרן" (לבושים בתלבושת הראשונה של התזמורת)

הקמת הקונסרבטוריון העירוני

בשנת 1961 ראש העיר באר שבע דוד טוביהו פנה אל הפסנתרנית והמורה לפסנתר רות הילמן, בבקשה להקים בית ספר ללימודי מוזיקה בעיר, שישמש את הנוער שכבר התוודע למוסיקה במסגרת בית הספר.

ההורים שנהנו מנגינת ילדיהם, ושאר תושבי העיר שנחשפו להופעות ולקונצרטים של המקהלה והתזמורת, הרגישו צורך בבית, שישמש את התלמידים שלמדו ורצו להצטרף ללמוד נגינה בכלים השונים.

במענה לבקשתו של ראש העיר, רות הילמן החלה בתהליך הקמת הקונסרבטוריון. זכור לי שרות הגיע אלי הביתה והציגה את עצמה במילים אלו: "שמי גב' רות הילמן". היא הסבירה ששמעה על פעילותי במוסיקה במוסדות החינוך והסמינר למורים, על הקמת המקהלה והתזמורת הסימפונית העירונית של החובבים.

רות הציעה שאשמש לה כשותף להקמת הקונסרבטוריון. הקמת הקונסרבטוריון השלימה משבצת נוספת בחזוני להפרחת המוסיקה בבאר שבע ובנגב. ראיתי בכך מנוף לעשייה מוסיקלית מקצועית ומובנית. קבלתי ברצון רב את הצעתה של רות ומיד נגשנו למלאכת ההקמה.

איתרנו מספר מורות שהגיעו לבאר שבע בעקבות בעליהן שמצאו עבודה באזור ולימדו פסנתר. ביניהן היו רינה ולדמן, רות מטמור, איבט פומרנץ, דליה פלדמן ועוד. איתרנו עוד מספר מורים לכלים אחרים וביניהם אלפרד גני שלימד אקורדיון ואף ניצח על תזמורת האקורדיונים, וכן הלנה בן-עמי שניצחה אף היא מאוחר יותר על תזמורת האקורדיונים הראשונה.

תזמורת האקורדיונים בראשית דרכה בניצוחו של אלפרד גני

בתחילת הדרך לימדתי באופן אישי נגינה בכינור, בכלי נשיפה ממתכת, וכלי הקשה. כל אלו היו היסוד להקמתה של תזמורת כלי הנשיפה של תלמידי הקונסרבטוריון שהפכה אח"כ לתזמורת הנוער העירונית עליה ניצחתי עד 1993. כמו כן לימדתי את תורת המוסיקה. לאחר מלאכת איתור המורים ושילובם, נגשנו למלאכת שילוב התלמידים בפעילות הקונסרבטוריון.

חשוב לזכור שבבאר שבע של אותם זמנים היו תושבים שבאו משתי תרבויות עיקריות. אחת הייתה התרבות האירופאית שאיתה הגענו ושאותה הכרנו היטב. בנוסף פגשנו את העולים שהגיעו מצפון אפריקה ומשאר ארצות ערב(מצרים, עיראק, איראן ועוד), והביאו עמם את התרבות המוסיקלית ממקומות מוצאם. עוד טרם קום המדינה, כבר החלה להיווצר בארץ, תרבות מוסיקלית אופיינית שהושפעה ממוסיקה אירופאית, אך שילבה סממנים וגוונים שהגיעו מהתרבות המוסיקלית המזרחית. בפועל היה צורך לעזור לאוכלוסייה להסתגל ולקבל את המוסיקה אותה לא הכירו מארץ מוצאם. היה צורך לשלב בין שתי התרבויות זאת באמצעות קול וכלי הנגינה .

הקונסרבטוריון הוקם בבית של שתי קומות ברחוב הכותל המערבי שבשכונה א'(השכונה הראשונה שהוקמה בבאר-שבע), עם חצר ובה צריף, שבין השאר שימש כ-"אולם הופעות". מוניתי לסגן מנהל הקונסרבטוריון לצידה של המנהלת רות הילמן. בשלב זה עזבתי את עבודתי כמורה בבתי הספר. עם הצטרפותם של תלמידים ללימודים בקונסרבטוריון, הקמתי מחלקות לכלי מיתר, כלי נשיפה, וכלי הקשה. כמו כן הקמתי מחלקה ללימודי המקצועות התיאורטיים והייתי למורה הראשון של המחלקה. מאוחר יותר הצטרף פנחס אופק שגם לימד חליליות וניצח על תזמורת החליליות הראשונה.

תזמורת החליליות הראשונה בהדרכת המורה פנחס אופק

כמו כן דאגתי להעברת כלי הנשיפה וההקשה מהתיכון לקונסרבטוריון. במהלך הזמן, עם שילובן של תלמידים חדשים ואפשרויות לימוד של כלי נגינה נוספים, החלו להגיע מורים נוספים ממרכז הארץ (מעבר למורים שכבר היו בבאר-שבע), שהחלו ללמד כלים שעד כה לא נלמדו כגון: חליל צד, קלרינט, סקסופון, אבוב ובסון. נוספו גם עוד

מורים מקצועיים לכלים שכבר נלמדו כגון לימודי חלילית, אקורדיון, כנורות וכלי הקשה.

תלמידים בכיתה שלי ללימודי כלי קשת

בצורה זאת אט אט השלמתי את כל הרכב כלי הנשיפה. עם הגיעם של הכלים והמורים החדשים, נרשמו והצטרפו לקונסרבטוריון עוד ועוד תלמידים חדשים.

בשלב זה התחלנו בהקמת תזמורות ותחילה הקמנו את הרכב כלי הנשיפה הראשון. די מהר המקום היה קטן מלהכיל את כל הבאים. כיוון שכך, קיבלנו לידינו את ביה"ס "אחוזה" ששימש אותנו לחזרות של תזמורת הנוער (תזמורת כלי הנשיפה) וללימוד כלי הנשיפה בכיתות. לצורך החזרות היינו מפנים את השולחנות והכיסאות מחדר האוכל... כמו כן הקמתי את ספריית התווים של הקונסרבטוריון במבנה הראשוני וכן מחסן לכלי הנגינה.

על מנת לצרף ולאתר תלמידים נוספים עברתי בין בתי הספר השונים ובחנתי מאות

מועמדים לכלי הנגינה השונים, במיוחד לכלי הנשיפה וההקשה. בדקתי את השמיעה המוסיקלית של התלמידים, הריטמוס, הקורדינציה בין שתי הידיים, את ההבחנה בגובה הצללים ואת הזיכרון המוסיקלי.

ניגנתי מספר צלילים ובקשתי מהילד שיחזור על הצלילים בשירה. כמו כן המועמד נדרש להקיש את המקצב במחזאות כפיים או בהקשה על השולחן. בכך למדתי על היכולת שלו לקלוט מנגינה ולהמשיך הלאה בעצמו, וכן על חוש הקצב.

כמו כן ניגנתי כמה תווים יחד (אקורד) ובקשתי לשמוע מהילד כמה צלילים שמע ואף לחזור על הצלילים. זאת על מנת לבחון את ה-"אוזן ההרמונית" של הילד. כשאתרתי ילד בעל פוטנציאל מוסיקלי, שוחחתי קודם עם הילד על מנת לוודא מה מידת העניין והמוטיבציה שלו. אם הילד היה מראה עניין, הייתי מזמין את ההורים כדי לשכנעם לאפשר לו לימודי נגינה.

יש צורך להבין שלימודי הנגינה היו כרוכים בתשלום. התשלום לא היה גבוה, אך באותה עת למשפחות רבות שזה עתה הגיעו לארץ, היו אפשרויות כלכליות מעטות מאוד. בשיחתי עם ההורים סיפרתי להם על התרשמותי מהיכולות המוסיקליות של ילדיהם, כולל כלי הנגינה המתאים לו/לה. לא היה פשוט להשיג שיתוף פעולה עם ההורים, שהיו כאמור עולים חדשים וטרודים בעיקר בתהליכי הקליטה הראשונית בארץ. עם זאת בשיחותיי עימם הבהרתי ושכנעתי אותם לגבי החשיבות של הוספת המימד המוסיקלי בחיי ילדיהם.

הסברתי להורים שהחזון שלי, הוא שהמסגרת המוסיקלית תעזור בקליטת הילד והמשפחה כולה בארץ. מבחינה מוסיקלית, רוב ההורים היו מקורבים לתרבות המוסיקלית המזרחית ופחות הכירו את המוסיקה המערבית הקלאסית. כשהוחלט על ילד שיתחיל בלימודי נגינה, הייתי משתדל להגיע לביתו, כדי לעזור ולבדוק קיומם של

תנאים בסיסיים והכרחיים שנדרשים למען קידום ההתפתחות המוסיקלית של הילד. הלימוד דרש רצון רב, התמדה ואמונה בדרך מצד כל המעורבים בדבר. בסופו של דבר, רבים מהתלמידים עליהם המלצתי אכן הצטרפו ללימודי הנגינה הסדירים בכלים השונים. שימשתי כאוזן קשבת לצרכיהם של התלמידים, ההורים וגם של המורים. התלמידים קיבלו לידיהם את כלי הנגינה לתקופה מסוימת, ובמשך הזמן אם היו ממשיכים בנגינה היו קונים כלים בעצמם, מה שאפשר את העברת הכלי המקורי לילד אחר שזה עתה החל לנגן. תחילה, הילד היה מקבל את הכלי לשנתיים, ואח"כ בעקבות הביקוש הרב ללימוד, הילד קיבל את הכלי רק לשנה אחת בלבד. בסוף שנת הלימודים האחרונה (כיתות י"ב) הייתה נערכת בחינת סיום בנוכחות ועדת בחינות. אלו שסיימו אותה בהצלחה קיבלו תעודת בוגר קונסרבטוריון.

ועדת בחינה לבוגרי קונסרבטוריון

נתמכנו בצורה יפה מאד ע"י עיריית ב"ש בראשות דוד טוביהו ראש העיר דאז, ואח"כ ע"י מחליפו אליהו נאווי. גם ראשי העיר שבאו אח"כ, תמיד עזרו ותמכו, והיו קשובים

לצרכי הקונסרבטוריון. כמו כן נתמכנו ע"י אנשי החינוך בעירייה בניהם דב ברנע מנהל אגף החינוך וסגניתו אולגה שמיר, שעזרו לאורך כל הדרך. גם משרד החינוך נתן את חלקו ועזר בפיתוח המוסיקלי בעיר. כאן יש מקום להזכיר את עמנואל עמירן שהיה המפקח המוסיקלי במשרד החינוך, בן ציון אורגד ז"ל ואריה ראובן שפיקחו על הקונסרבטוריונים בארץ וכול אלו שבאו אחריהם בתפקיד. בזכות כל אלו גדלנו והתפתחנו.

בשלב מסוים קיבלנו כלי נשיפה רבים באמצעות קרן מוסיקלית מארה"ב ("א.מ.ל.י") בראשות מר אלברט סרני.

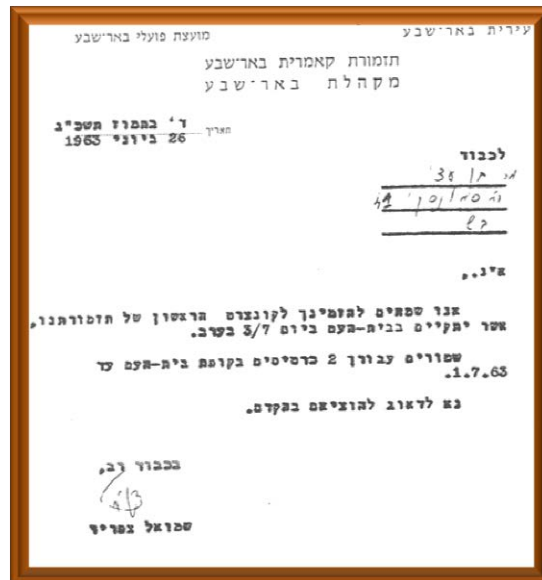

מר אלברט סרני במהלך הכרזת תמיכת א.מ.ל.י בקונסרבטוריון

יו"ר העמותה בארץ היה עמנואל עמירן. קרן זו הייתה מקור מכריע בהחזרת התודעה המוסיקלית בארץ. חילקו כלי נגינה למוסדות המוסיקליים ברחבי הארץ. בכל מקום אליהם הגיעו הכלים דרך קרן "א.מ.ל.י" המוסיקה התפתחה ופרחה. קצב הגידול אצלנו היה מאוד משמעותי ו-"א.מ.ל.י" היו שם כדי לענות על הדרישה

לכלים נוספים וביניהם: כלי נשיפה ממתכת ועץ, וכן כלי מיתר כגון כנורות, צ'לו וקונטרבס. הם סיפקו את מכונת הצילום הראשונה, שנועדה לצילום ושכפול של תווים ומסמכים.

בשנת 1963 הופיעה תזמורת הנוער בקונצרט הבכורה שלה באולם "בית העם". הופעת התזמורת נתקבלה בהתרגשות ועברה בהצלחה מרובה.

אחד האירועים המרגשים היה ביקורו של הכנר המפורסם אייזיק שטרן. ביקורו היה תעודת כבוד, לרמת ההוראה ולהישגי הקונסרבטוריון בדגש על מחלקת כלי קשת, שתלמידה אף ניגנו בפניו. הוא העיר את הערותיו ושיבח מאד את רמת ההוראה והנגינה של התלמידים. ביקורו היה גם תעודת כבוד לעיר כולה.

כל זאת, נתן דחיפה גדולה להמשך הפיתוח המוסיקלי בבאר שבע בפרט ובנגב בכלל.

תמונה משותפת עם הכנר המפורסם אייזיק שטרן בעת ביקורו בקונסרבטוריון הישן

כשמספר התלמידים גדל מאוד באופן יחסי, והמקום היה צר מלהכיל את התלמידים בבי"ס אחווה, השתמשנו גם בצריף "הצופים" הסמוך (בימים שלא היו פעולות של תנועות הנוער).

בשנות ה-70 החלו להגיע עולים רבים ממדינות חבר העמים וכן מהמדינות הלטיניות. חלק גדול מהם הגיע עם רקע מוסיקלי בנגינה וחלקם היו בוגרי אקדמיות למוסיקה, שאף לימדו בעברם כל אחד בארץ מוצאו, בכל מחלקות כלי הנגינה השונים (פסנתר, כלי קשת, אקורדיון, כלי נשיפה, כלי הקשה ומנדולינות). קלטנו את העולים ועזרנו בהשתלבותם בנגינה וגם בהוראה בבתי הספר ובקונסרבטוריון, מה שאפשר קליטה קלה יותר והמשך הפיתוח המוסיקלי של הקונסרבטוריון.

אחד מהעולים החדשים שנתקבל להוראה וניצוח היה ויקטור דרנבויס, שלימד נגינה באקורדיון והשתלב בניצוח, בניהול ובעיבוד היצירות של תזמורת האקורדיונים.

תזמורת האקורדיונים בניצוחו של ויקטור דרנבוים

פעילותי בחבל אשכול

בשלב מאוחר יותר פיתחתי את החינוך המוסיקלי גם אל מחוץ לבאר שבע בישובים כמו: נתיבות, אופקים וירוחם. ביישובים הללו הקמתי קונסרבטוריונים בעזרת הרשויות המקומיות וחברות המתנ"סים.

מורי הקונסרבטוריון, רובם נגני הסינפוניטה מבאר-שבע, היו נוסעים ללמד ביישובים הללו, וכך הקשת המוסיקלית הלכה והתרחבה בכל רחבי הנגב.

לימדתי גם בקיבוצי הדרום וביניהם מגן, בארי, כיסופים, עין השלשה ועוד. בקיבוץ מגן נפתח אולפן ללימוד מוסיקה ליישובי אזור אשכול. לימדתי שם את המקצועות התיאורטיים, כינור, ומאוחר יותר כלי נשיפה ממתכת.

במשך הזמן הוקמו הרכבים קטנים ביישובים השונים וכן הקמתי תזמורת כלי נשיפה שהורכבה מתלמידים תושבי קיבוצי אזור חבל אשכול.

החזרות של תזמורת זו נערכו בקבוץ בארי.

הקמתי מקהלה בקבוץ עין השלושה שהורכבה מתושבי הקיבוץ. התזמורת, הרכבי הנגינה והמקהלה, החדירו את התכנים המוסיקליים סביב האירועים והחגים כחלק מההווי התרבותי של היישובים.

לא תמיד היו תקציבים ובמקרים רבים תחושת השליחות גרמה לי לעבוד בהתנדבות למען קידום המטרה בה האמנתי ומתוך אהבת המוסיקה והבנת חשיבותה והשפעתה על אישיותו של האדם.

המעבר לבנין החדש של הקונסרבטוריון

בשנת 1973 הושלמה הקמתו של מבנה הקונסרבטוריון החדש בדרך המשחררים מספר 10. הקונסרבטוריון החדש הוקם בזכות תרומתו הנדיבה של מר סמואל רובין, יהודי אמריקאי שתם להקמת קונסרבטוריונים נוספים ברחבי הארץ.

עברנו למבנה החדש חודש לפני תחילת שנת הלימודים (אוגוסט 1973). התארגנו במהירות על מנת לפתוח את שנת הלימודים בבנין החדש.

זכורה לי פנייתו של סגן ראש העיר דאז, מר בנין כרמל ז"ל, ששאל אותי לדעתי לגבי מעבר למבנה, למרות שעדיין התכולה הפנימית הייתה ברובה חסרה.

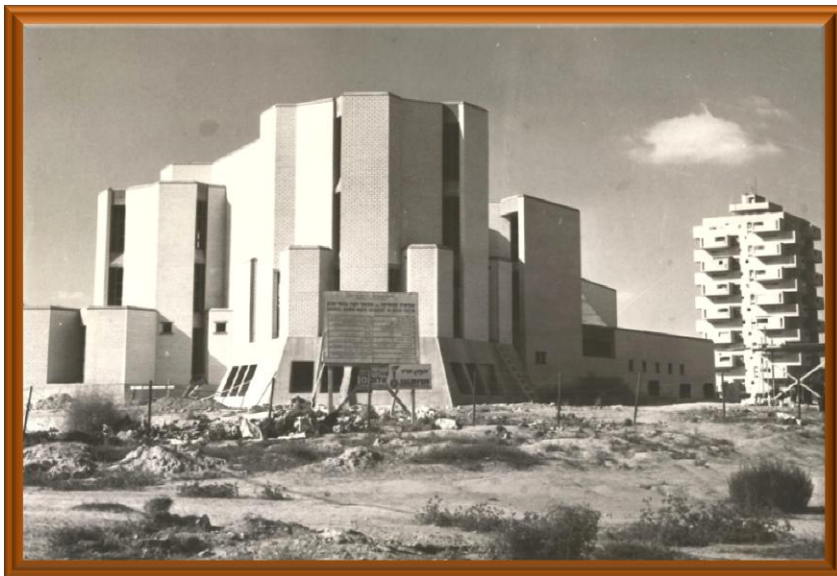
המנהלת רות הילמן ז"ל התנגדה למעבר לפני שהכל מוכן וכל הציוד מונח במקומו. אני חשבתי שיהיה טוב יותר לעבור לבנין החדש למרות שעדיין לא היה מרוהט, וזאת מכיוון שהיה עדיף להיות מרוכזים במקום אחד ולחסוך את הצפיפות והפיזור שהיו עד כה. יש לזכור שהקונסרבטוריון גדל, והיה קטן מלהכיל את כל הפעילות שנערכה בו. הבניין עצמו היה מוכן ולכן לטעמי לא הייתה סיבה להמתין עוד. רות הילמן שהתה באותה התקופה בחו"ל, והחלטתי להפתיע אותה. כאשר חזרה מצאה אותנו כבר פועלים ופעילים במבנה החדש. בפועל, בזכות המעבר, תלמידי הקונסרבטוריון החלו את שנת הלימודים, ב-1 לספטמבר, במבנה החדש, שכלל 26 חדרי לימוד, 2 אולמות קונצרטים (קטן וגדול), ו-4 חדרי משרדים.

העברנו את כל הציוד מהמבנה הישן, כולל כלי הנגינה. מהעירייה, עזרו לנו בהשלמת ציוד בסיסי למבנה החדש שהיה גדול בהרבה מהמבנה הקודם ברח' בזל פינת רח' הכותל המערבי, שם היו רק 5 חדרי לימוד.

אט אט הושלם הציוד החסר, וזאת תוך כדי הפעילות של ההוראה בכיתות השונות. הקמת הקונסרבטוריון החדש הובילה לגידול ניכר במספר התלמידים. עקב הדרישה

הגדולה, היה צורך להקים סניפים של הקונסרבטוריון בתוך בתי הספר בשכונות שונות בעיר ובתוכם שכונות ד', ג', נווה נוי, ט' ועוד.

מהלך זה אפשר הגעה אל תלמידים שלא יכלו להגיע אל הקונסרבטוריון בעצמם. המהלך נתן את אותותיו בשכונות שהתפתחו והועשרו בזכות הלימוד המוסיקלי. גם תדמיתו של בית הספר עלתה בעיני התושבים בשכונה ובעיני הסביבה בכלל. מאוחר יותר עם התקדמות התלמידים בלימודים, הם עברו ללמוד במבנה המרכזי של הקונסרבטוריון, על מנת להתחבר לאחד ההרכבים המוסיקליים (תזמורות).

הקונסרבטוריון החדש בשלבי בניה

תזמורת הנוער באולם הקונסרבטוריון החדש

הקמת התזמורת הקאמרית המקצועית (הסינפוניה)

עם גל העלייה הגדול מבריה"מ של תחילת שנות ה-70, הגיעו לבאר שבע ולסביבתה מוסיקאים שניגנו בתזמורות סימפוניות וקאמריות בבריה"מ, ברומניה ועוד. באותה שנה שבה עברנו למבנה החדש (1973), כתבתי מכתב לסגן ראש העיר בנין כרמל ז"ל, ומשה שפריר ז"ל מזכיר העיר. הסברתי להם שזו הזדמנות פז לנצל את בואם של עולים חדשים לבאר שבע והסביבה, שהיו בעלי רמה מוסיקלית מקצועית. כתבתי במכתבי, שהתארגנות כזו תוביל להקמת גוף מוסיקלי מקצועי ראשון בבאר שבע, שמטרתו תהיה להופיע בבאר שבע ובכל רחבי הנגב.

הרכב התזמורת הקאמרית בראשיתה ("הסינפוניה") במהלך חזרה

הצגתי תכנית שפירטה את הצורך בהקמתה של תזמורת כזו במסגרת המבנה הקיים, וכן הערכה של התקציב הנדרש. המימון הגיע בחלקו מהעירייה ובחלקו ממשרד הקליטה, משרד השיכון ומשרד החינוך והתרבות. כך "נולדה" הסינפוניה שאותה הקמתי ועליה ניצחתי בתחילת דרכה. אז היא עוד נקראה "תזמורת קאמרית".
הקמת "התזמורת הקאמרית" השלימה את הצביון המוסיקלי המקצועי שהיה חסר.

לכל אורך הדרך וגם כאן, היה שיתוף פעולה ישיר ורציף עם עיריית באר שבע, משרד הקליטה, משרד השיכון, ומשרד החינוך והתרבות, שתמכו ועזרו רבות לקליטתם של המוסיקאים בארץ (מבחינת דיור וכד') ובכך אפשרו גם את קליטתם. כשקיבלתי את "האור הירוק" מהגורמים הרלבנטיים ובראשם ראש העיר דאז אליהו נאווי, התחלתי לעבור בין מרכזי הקליטה השונים בבאר שבע ובנגב, כדי להכיר את העולים ולאתר מועמדים פוטנציאליים לתזמורת החדשה שתוקם.

המועמדים הוזמנו לבחינות קבלה כדי לבדוק את רמתם המקצועית. הבחינות התקיימו במבנה הקונסרבטוריון הישן, בתקופה של ההכנה לקראת המעבר למבנה החדש, כשהכוונה הייתה שהתזמורת תתחיל את פעילותה במבנה החדש.

ארגנתי והזמנתי ועדה בוחנת עם גורמים חיצוניים כמו מנדי רודן ז"ל, שהיה מנצח התזמורת הסימפונית של "קול ישראל", אורי פינקס שהיה הקונצרט מאייסטר של התזמורת הפילהרמונית הישראלית, ואבי אוסטרובסקי שהיה מנצח התזמורת הסימפונית של הקיבוצים אלו השתתפו בבחינה למועמדים, לצידה של רות הילמן ולצידי.

בשלב הבא, לאחר גמר בחינות הקבלה, הודענו לנגנים שעברו בהצלחה את המבחן על קבלתם לתזמורת. בראשית דרכה התזמורת כללה כלי קשת בלבד.

ה-1 לספטמבר נקבע כמועד התחלת פעילות התזמורת במבנה החדש של הקונסרבטוריון. באותו יום מרגש קיבלו את פני התזמורת החדשה סגן ראש העיר בניז כרמל ז"ל, מזכיר עיריית באר-שבע משה שפריר ז"ל, נציג משרד הקליטה, מנהלת הקונסרבטוריון גב' רות הילמן ז"ל, וכמובן אנוכי מנצח התזמורת.

לאחר הטקס המרגש והברכות התחלנו מייד בחזרות. המשימה הראשונית מבחינה מוסיקלית הייתה גיבוש צליל לתזמורת כלי קשת (קאמרית) בסדר גודל של כ-15 נגנים. התחלנו בחזרות סדירות וגיבשנו את הרפרטואר הראשוני. עם הזמן החל להתגבש הצליל הייחודי של התזמורת החדשה.

בתקופת העלייה ההמונית מברית המועצות, הגיעו מורים רבים שלימדו בבתי ספר ובבתי ספר למוסיקה בחו"ל, והיו מקצועיים בנגינתם בכלים השונים. באותה תקופה ארגנתי קורס שנועד לשלב את העולים החדשים תושבי הנגב שהיו מורים למוסיקה, זאת על מנת להקנות להם את התכנים ואת מתודיקת ההוראה למוסיקה המקובלת בארץ, על מנת לעזור בשילובם כמורים בישראל.

במסגרת הקורס למדו קודם כל את השפה העברית, את הרפרטואר הרלבנטי, ואף את ההיסטוריה של פיתוח המוסיקה בארץ. הקורס היה ע"פ דרישת הגוף המפקח על המוסיקה במשרד החינוך ותחת אחריות.

על מנת שאותם מורים עולים יכירו את סביבתם, לקחתי אותם לטיולים ברחבי הנגב, מה שעזר להם בהשתלבותם בחברה ובסביבה.

סיורי הכרות של תלמידי הקורס למורים-עולים חדשים

מלחמת יום הכיפורים וההופעה הראשונה

זמן קצר לאחר הקמת התזמורת פרצה מלחמת יום הכיפורים. היה זה ב-6 לאוקטובר, שהיה גם חג וגם שבת, סביב השעה 14:00. שעתיים לאחר מכן קיבלתי שיחת טלפון מהצבא, ובהיותי מפקד חבל של פיקוד העורף בבאר-שבע, גויסתי מיד. בהגיעי למפקדת החבל, דאגתי לגיוס שאר בעלי התפקידים ביחידה והתחלנו בהתארגנות בהתאם להוראות. מאוחר יותר נשמעה צפירה שהחרידה את אווירת החג השקטה. האווירה הייתה מתוחה מאד, והורגשה בכל מקום.

נגני התזמורת לא גויסו בשל היותם עולים חדשים. לאור המצב, כל המסגרות נסגרו וגם פעילות התזמורת הופסקה. לאחר תקופה מסוימת, כשהמצב החל להתבהר ולהירגע באופן יחסי עם החתימה על הפסקת האש, חזרנו לפעילות במסגרת התזמורת.

עם החזרה לפעילות, הסברתי לחברי התזמורת על המצב המורכב שנוצר בעקבות המלחמה. עם זאת ביקשתי שנמשיך בחזרות בהתאם לתכנית שנקבעה. הצעתי לפיקוד דרום להופיע עם התזמורת בפני החיילים שזה עתה סיימו את הלחימה. כל הנגנים היו עולים חדשים שגרו במרכזי קליטה. הם קיבלו ממני הסבר על המצב בדרום הרחוק ועל חשיבות ההופעה בפני החיילים הלוחמים.

הנגנים שוכנעו ונרתמו למסע ברצון רב. הקשר בינינו היה אמיץ ואנושי. יש להזכיר כי דאגתי לקליטתם של חברי התזמורת בארץ מעת הגעתם, כולל סידורים במשרד הקליטה, מציאת דירה וכו'. כך יצא, ששמנו פעמינו לעבר סיני. את הופעת הבכורה בצענו במחפירות מעבר לתעלת סואץ בפני חיילים מהחטיבה של אריק שרון. אל התזמורת שהורכבה מכלי קשת הוספתי גם נגן קסילופון, אקורדיוניסט וזמרת. כולם היו ממורי הקונסרבטוריון.

הכנו תכנית מגוונת, שכללה קטעים קלאסיים לצד שירים ישראליים, וכן קטעים של

מוסיקה קלה שנוגנה ע"י נגן הקסילופון שהיה וירטואוז בנגינתו על כלי זה. בזמן הנסיעה לסיני הייתי עדיין מגויס ולבוש במדים. קיבלתי אישור מיוחד מהמפקדה לצאת עם התזמורת להופעות בסיני. הגענו עד גדות התעלה וכשניתן האישור חצינו את הגשר ("גשר ביילי"). רגע החצייה היה מלווה בהתרוממות רוח והתרגשות גדולה אצל כולם. עברנו דרך אזורי קרב כמו "החוה הסינית" עד הגעתנו למקום המיועד. בערב הראשון הופיעו זמרי המלחמות בנוכחות אריק שרון שהיה פצוע. עם תחבושת על ראשו הוא נאם נאום מרגש. בשני הלילות שהיינו שם, לנו באהלים בדומה לחיילים הלוחמים. החיילים קיבלו אותנו יפה מאד והודו לנו על הגעתנו. הופענו בשני מקומות כשאנו בחלק התחתון של המחפורות, והחיילים ישובים על רכס המחפורת. התגובות היו מצוינות. אני וחלק מהנגנים, שחלקם שירת בעבר בצבא הרוסי, היינו חמושים בכל מהלך הנסיעה והאירוע. הובלנו על ידי חיילים שתפקידם היה לדאוג למעברינו הבטוח לכל האזורים אליהם נדרשנו להגיע. כל הסיטואציה נחרטה במוחם של הנגנים, שבבת אחת קיבלו את תחושת ה-"ביחד" הישראלית. הייתה זו מטרתי העיקרית, מעבר למטרה החשובה של ההופעה בפני החיילים. היה לי חשוב שישתלבו בחברה הישראלית, והופעה כזו הייתה הדרך הטובה ביותר לגרום להם לחוש את האווירה, להתאחד, ולהבין את תמצית הישראליות בזמנים קשים ובזמנים שמחים.

למעלה- הופעה במחפורות בצד השני של התעלה למטה:אריק שרון חבוש בזמן המלחמה

התזמורת הקאמרית בדרך לסינפונייטה

לאחר המלחמה ובשנים שלאחר מכן, הגיעו עולים חדשים נוספים בעלי ידע וניסיון מוסיקלי וההרכב של התזמורת גדל והתפתח.

משרד הקליטה פרסם את עובדת קיומה של התזמורת, ונגנים נוספים פנו בבקשה להצטרף. ככל שהתזמורת גדלה, והצטרפו אליה נגנים חדשים, היה צורך בעבודה רבה ומאומצת כדי לגבש את ההרכב התזמורתי.

המטרה הייתה לאפשר נגינה של מגוון רחב של יצירות קלאסיות וישראליות, ולקבל את האיכות, העומק והצליל הנדרש מתזמורת רחבה יותר.

בעקבות העומס הרב שהיה עלי בעבודתי הן בקונסרבטוריון והן בהוראה וניצוח על תזמורות נוספות, העברתי את השרביט לאבי אוסטרובסקי – מנצח חדש שהגיע לתזמורת. זאת עשיתי לאחר שהבאתי את התזמורת למצב בו היא עמדה בפני עצמה כתזמורת קאמרית של כלי קשת מגובשת וראויה.

אבי אוסטרובסקי שימש כמנצח הראשי ואני כמנצח המשנה. כשהוא ניצח על תזמורות אחרות או נוסע לחו"ל שימשתי כמנצח במקומו. הייתי עסוק כל הזמן בפיתוח, בגיוס ובהרחבה של הפעילות המוסיקלית בבאר שבע ובנגב מעבר ללימוד המוסיקה (התיאורטית והמעשית) והנגינה עצמה. כמו כן, המשכתי כל הזמן בפיתוח החינוכי סביב הנחלת הערכים לילדים באמצעות המוסיקה. יחד עם המשכתי לחפש נגנים חדשים, לעזור בתהליך הקבלה לתזמורת, ולעזור בקליטתם ובשילובם. מאוחר יותר מנדי רודן הידוע, הגיע על תקן מנצח התזמורת ותרם עוד רבות להתפתחותה.

בתקופתו ניתן לתזמורת השם "סינפונייטה" ואכן היא הייתה ראויה לכך, כיוון שבתקופתו מעבר לכלי הקשת, לתזמורת נוספו גם כלי נשיפה (במתכונת שתואמת ליצירות מהתקופה הקלאסית), וכן כלי הקשה. בתקופתו של מנדי רודן הרפרטואר התרחב, וכלל בין השאר יצירות של היידן, מוצרט ובטהובן, לצד יצירות ישראליות.

"הסינפונייטה הישראלית באר שבע" הופיעה בכל הארץ, ובשלב מסוים החלה להופיע גם בחו"ל. הצלחותיה של הסינפונייטה והישגיה האומנותיים המרשימים, העמידו אותה בשורה אחת עם מיטב התזמורות בארץ ובחו"ל.

עד היום, ניצוח על הסינפונייטה נחשב כאתגר למנצחים המגיעים מרחבי הארץ ומחו"ל. עם הסינפונייטה הופיעו סולנים שהיו אז בראשית דרכם המוסיקלית, כמו שלמה מינץ הכנר הידוע, ועוד אחרים. חלקם הגיעו במיוחד מחוץ לארץ. הסינפונייטה העשירה ועזרה בפיתוח התרבות המוסיקלית בבאר-שבע והרחיבה את קהל המאזינים, שהלך וגדל עם השנים.

עם זאת אחד האתגרים החשובים שעמדו ועומדים בפני התזמורת, הוא לקיים הופעות בפני קהל מהנגב כולו כמו : מצפה רמון, אופקים, נתיבות, דימונה, ירוחם, אזור ים המלח וכו'. כל זאת בפני קהל תלמידים וגם בפני הציבור הרחב. שאיפה ותקווה זו הוזכרה כבר במכתבי הראשון בו העליתי את ההצעה להקמתה של התזמורת.

תזמורת הסינפונייטה הישראלית באר-שבע בניצוחו של מייסדה ניסים אלשיך
במהלך קונצרט לרגל ציון 20 שנה להקמת הקונסרבטוריון

המשך העשייה החינוכית ופיתוח הקונסרבטוריון

גם במהלך השנים, כשהקונסרבטוריון כבר הכה גלים והיה מוכר בכל האזור, חלק ניכר מזמני הוקדש להמשך התפתחות הקונסרבטוריון וניהולו.

המשכתי כל הזמן לעבור בין בתי הספר, בהם איתרנו את התלמידים המתאימים לנגינה. הכניסה לבתי הספר אפשרה לי להגדיל את כמות התלמידים בקונסרבטוריון. מטרתי הייתה להוסיף כמה שיותר כלים למסגרת הלימודים והנגינה. תחילה המחלקה הגדולה ביותר הייתה המחלקה לפסנתר.

עם הזמן איתרתי וקיבלתי לעבודה עוד ועוד מורים שהשתלבו בהוראה בכלים השונים, ובתוכם גם חלק מחברי הסינפונייטה (בכלי נשיפה וכלי עץ).

כך הורחבו האפשרויות של התלמידים לבחור בכלים מגוונים.

בשלב מאוחר יותר המשכתי בפיתוח מחלקת כלי הנשיפה, במגוון הכלים (מעץ וממתכת) וכלי הקשה. זאת במקביל להוראה על כלי הנשיפה והניצוח על תזמורת כלי הנשיפה ("תזמורת הנוער") שתפסה תאוצה והכילה תלמידים רבים.

במקביל הקמתי את התזמורת לכלי קשת שכללה כינור, ויולה, קונטרבס וצ'לו.

תזמורת כלי הקשת בניצוחי במהלך הופעה

בשלב מאוחר יותר העברתי את מלאכת הניצוח על תזמורת זו לידיה של סופיה שהייתה גם מורה לכינור. עם פרישתה הניצוח על התזמורת חזר אלי עד לפרישתי לגמלאות.

כמו כן הוקמו תזמורת חליליות, תזמורת אקורדיונים והתזמורת לכלי פריטה שנוסדה ופותחה ע"י שמחה נתנזון וכללה מנדולינות וגיטרות. נתנזון פיתח במרוצת השנים טכניקת נגינה חדשה במנדולינה, המבוססת על נגינה וירטואוזית ואמנותית של הרפרטואר הכנרי בנוסף על רפרטואר המנדולינה.

עם פרישתו לגמלאות של שמחה נתנזון, מונה במקומו לב חיימוביץ, יליד רוסיה. לב החל לעבוד בקונסרבטוריון משנת 1992 כמורה, מנצח ומנהל מוסיקלי של תזמורת המנדולינות.

תזמורת המנדולינות (בניצוחו של שמחה נתנזון ז"ל) על רקע הקונסרבטוריון

תזמורת המנדולינות בניצוח של לב חיימוביץ'

הוקמו גם הרכבי כלי הקשה שכללו תוף קטן, פעמוניה, קסילופון, מרימבה, תוף גדול, טימפני ומערכת תופים, זאת בהדרכתו וניצוחו של יצחק ספיאל, סגן מנהל הקונסרבטוריון.

בשלב מאוחר יותר הוקמה גם הכיתה הראשונה בקונסרבטוריונים בארץ ללימודי נבל. את הכיתה הקמתי יחד עם המורה מריאנה שוורצברט ובתמיכתם של האקדמיה בירושלים. את האקדמיה ניהל מגדי רודן שבעברו ניצח על הסינפונייטה בקונסרבטוריון שלנו.

תלמיד שהגיע להישגים בנגינתו בכלי הנגינה שלו שולב, באחת התזמורות. כל תזמורת התחילה ממספר מועט של תלמידים. רמת הנגינה של התזמורות התפתחה בד בבד עם התקדמות התלמידים בשיעורי הנגינה בכלים השונים בתזמורת כלי הנשיפה שהייתה הגדולה ביותר, התלמידים התחלקו ל-3 רמות: רמה ייצוגית, תזמורת ב' ותזמורת ג' (ברמה התחלתית של התלמידים). עם התקדמות הנגינה בכלי, יכלו התלמידים לעבור לתזמורת בעלת הרמה הגבוהה יותר.

אור שחר וטרסקו- בוגרת כיתת הנבל בקונסרבטוריון (ב"ש) ובאקדמיה למוסיקה בירושלים.
כיום מורה ללימודי נבל בקונסרבטוריון ב"ש.

המעבר היה מותנה במבחן שערכתי כדי לקבוע לאיזו מהתזמורות מתאים הנבחן. במשך הזמן הנהגנו את אותו התהליך לגבי תזמורות נוספות (אקורדיונים וכלי קשת). גם בכלי הקשה התפתחו עם הזמן הרכבים שונים, וגם שם התלמידים שובצו על פי רמתם.

מטרתי הייתה, שכל אחד מתלמידנו בכל כלי הנגינה יגיע למצוינות ללא פשרה. הגעה למצוינות דרשה הקנייה של משמעת ויכולות התמדה. האתגר לא היה רק של התלמיד אלא גם של המורים שהיו נדרשים להראות את יכולת ההתקדמות של תלמידיהם וצמיחתם המוסיקלית.

המנצחים של התזמורת אף הם נדרשו להציג את ההתפתחות של תזמורתיהם. כל הצלחה הובילה לרצון מצד התלמיד להתקדם עוד ועוד על מנת לשפר את היכולות. הקבלה לתזמורת היוותה גורם שדרבן את התלמידים להגיע למצוינות.

לכן, לא ויתרתי על הכניסה למבחנים השונים, ועל המעקב המתמיד אחרי התלמידים, כדי ללוותם ולדאוג שאכן יגיעו להישגים וישתפרו באופן מתמיד.

דגלתי גם בנתינת עזרה מיוחדת לתלמידים בעלי אמצעים דלים יותר, על מנת לממש את כישרונם המוסיקלי למרות תנאי הרקע הקשים.

כל זאת התאפשר באמצעות התמיכה של עיריית באר שבע, וכן בזכות תרומתם של אישים מהארץ ומחו"ל.

על מנת לזכות במלגה, התלמידים נדרשו לעמוד בפני ועדה בוחנת שבה ישבתי יחד עם מורים ומרכזי המחלקות.

הוקמה קרן מלגות תחרותית לתלמידים מצטיינים. ועדות הבחינה החליטו על הענקת מלגות על סמך רמתם וביצועיהם של התלמידים. בסוף התחרות פורסמו הזוכים והמלגות. המלגות חולקו באופן אישי ע"י התורמים שהגיעו במיוחד לטקס

הענקת המלגה. הטקס כלל גם קונצרט מיוחד בהרכב תזמורתי שבו הופיעו הזוכים

במלגות השונות.

ההצלחה של הילדים עזרה גם בקידומן ובהשתלבותן של המשפחות שברובן היו עולים חדשים, בחלקם הגדול מארצות צפון אפריקה.

תפיסה זו הובילה גם לרצון של ההורים להשתלב בפעילות הקונסרבטוריון. לכן, הוקמו בכל אחת מהתזמורות ועדי הורים מעבר לוועד ההורים הקונסרבטוריוני הכללי.

ועדי ההורים ליוו את התזמורות לכל אורך הפעילות השנתית ותרמו רבות לפעילות המוסד הקונסרבטוריוני.

במהלך הזמן הוספתי גם "כיתות אומן", השתלמויות שונות לתלמידים בהרכבים ובתזמורות השונות וכן השתלמויות נפרדות למורים. חלקן היו חד יומיות וחלקן השתלמויות של מספר ימים בעיקר בחופשות ובחגים. למשל, בחופשות חנוכה היו נערכות כיתות אומן בקונסרבטוריון, בהשתתפות מורים מהאקדמיה למוסיקה בתל אביב ובירושלים, הנגן הראשי מהסינפוניה בבאר-שבע, ונגנים מובילים מהתזמורת הפילהרמונית.

מעבר לתלמידי הקונסרבטוריון השתתפו ב "כיתות האומן" גם מנצחי תזמורות ומקהלות של הקונסרבטוריון.

גם כאן ועדי ההורים עשו עבודה נהדרת. למשל, הם אספו סכומי כסף, לשם השתתפות בשכר של המורים בסדנאות. וארגנו לילדים ולמנחים כיבוד קל להנאתם הרבה...

הופעות בחו"ל

התזמורות השונות הופיעו בקונצרטים שונים בעיר, ברחבי הארץ ובחו"ל. באופן ספציפי תזמורת הנוער (כלי הנשיפה) שהגיעה לרמה גבוהה מאד, הופיעה גם בפסטיבלים בינלאומיים. בשנת 1972 וכן בשנת 1975 תזמורת הנוער זכתה בפרסי מצוינות בפסטיבלים תחרותיים בווינה. מאוחר יותר זכתה התזמורת במקום השני בתחרות של תזמורות כלי נשיפה מקצועיות, בקרגראדה שבהולנד.

פסטיבל תזמורות כלי נשיפה בקרגראדה הולנד

קונצרט של תזמורת הנוער בפני הקהילה היהודית במנצ'סטר-אנגליה
במהלך סיור הופעות באירופה. למטה מודעה על הופעת התזמורת

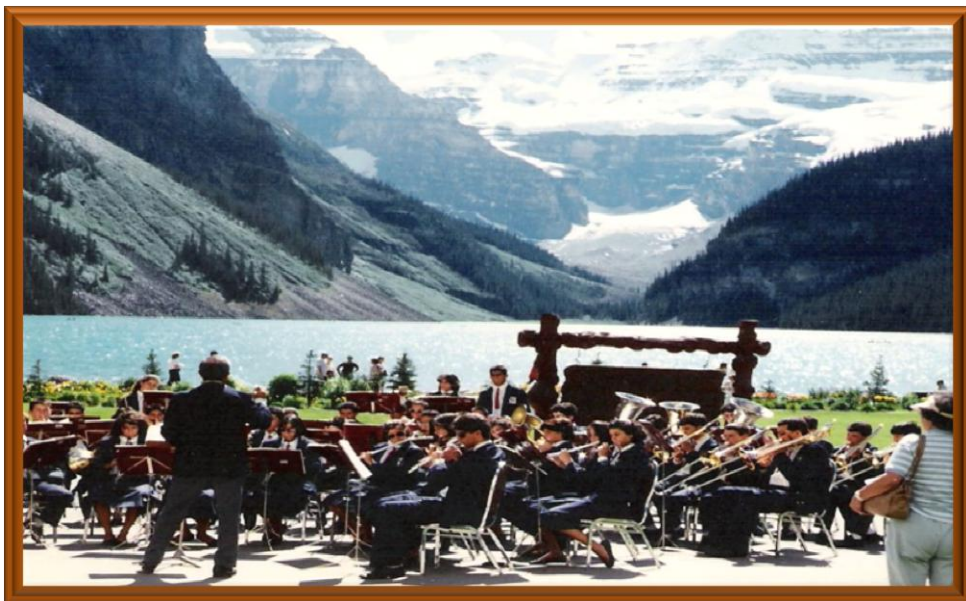
מכתב הוקרה מבני כרמל ז"ל, סגן ראש עיריית באר-שבע,
על ההישגים של תזמורת הנוער בתחרות בוינה

הופעה בלתי נשכחת הייתה בשנת 1983, בפתיחת המכבייה האירופאית באנטוורפן שבבלגיה. היה מרגש לראות ריכוז כה גדול של יהדות אירופה. נגינת התזמורת ליוותה את טקס הפתיחה לכל ארכו. מעמד מרגש במיוחד היה נגינת "התקווה", לעיני הספורטאים היהודים שהגיעו מכל רחבי אירופה. כנר יהודי ממוצא בולגרי, שהיה שכן שלי עוד בבולגריה והיגר לאנטוורפן. כתב יצירות במיוחד לאירוע זה.

באירוע זה, נפגשתי עם הפרופסור שלי לכינור מהאקדמיה בבולגריה, פרופ' ליאון סורג'ון ז"ל, שגר אז באנטוורפן. הפגישה הייתה מרגשת ביותר. הזמנתי אותו לביקור בארץ, ואכן הביקור יצא אל הפועל. לאחר שחזר מהביקור בארץ והפגישה בקונסרבטוריון, הוא שלח לי את העיבודים המוסיקליים שלו לסונטות של באך לכינור סולו וביקש שאשמור עליהם, ועד היום הם שמורים אצלי. משם המשכנו לעיר שיין שבנורבגיה לפסטיבל בינלאומי של תזמורות כלי נשיפה במעמד תזמורות מאירופה ומארה"ב. לאחר הפסטיבל נסענו לטיול שאורגן ע"י ועד ההורים בארצות הסקנדינביות ובתוכם נורבגיה, שבדיה ודנמרק. הנופים המהממים וצורת החיים השונה כל כך ממה שהכירו בארץ, הותירו רושם עז על הילדים. אני זוכר את השייט בפיורדים בנורבגיה, שהשאיר את כולנו מלאי השתאות. מסע אחר שנמשך חודש ימים היה לקנדה וארה"ב. הופענו בפסטיבל שנערך בקלגרי שבקנדה, בדיסני לנד (שבלוס אנג'לס), בסינסנטי בניו ג'רסי, ובניו-יורק. חלק מההופעות נערכו בפני קהילות יהודיות מקומיות (בד"כ בבתי כנסת עמוסי קהל) וחלקן הופעות פתוחות לקהל הרחב.

תזמורת כלי הנשיפה לקראת מסע לארה"ב וקנדה (התמונה הופיע על אחד התקליטים)

הופעת התזמורת בקלגרי שבקנדה

יש לציין שהתזמורת הייתה אז בשיא פריחתה, ותפקדה כתזמורת מקצועית לכל דבר, למרות שהורכבה מתלמידים נגנים צעירים.

במהלך הקונצרטים התזמורת תמיד שילבה את היצירה הייצוגית "נגב", שהייתה רפסודיה מדברית וכללה מחרוזת מעובדת של שירים הנוגעים בנושא הנגב, ותיארה

את האזור והאוכלוסייה שלו.

היצירה כללה שירים שנגעו למפגש של חלוצי ההתיישבות בנגב עם האוכלוסייה הבדואית, וההפרחה המשותפת של השממה.

במסגרת הפסטיבלים שנערכו בחו"ל, המנצחים היו ניגשים אלי לאחר נגינת היצירה על מנת לשבח את היצירה ואת התזמורת, וכן להביע את הרושם העז שלהם מהיצירות הישראליות, שמלבד ליצירות הקשורות לנגב, כללו גם שירי לכת ישראלים כולל אלו שנוגנו בצה"ל. בשבילם, זה היה מפגש ראשון עם רפרטואר ישראלי בתזמורת כלי נשיפה, שהיה שונה וייחודי מהיצירות המערביות המוכרות. רבים מהם אף היו נגשים אלי בתום הקונצרט, על מנת לבקש עותק מהיצירה הישראלית שיוכלו לבצע בתזמורתם.

בנסיעות לחו"ל, עמדה ברקע המטרה הנוספת של הקניית ערכים לתלמידים באמצעות המוסיקה. ההופעות הבינלאומיות אפשרו התוודעות לאנשים מארצות שונות, והרחבת הקשרים החברתיים. התלמידים היו מתארחים אצל משפחות מארחות, וכן באים במגע חברתי ישיר אחד עם השני בין הקונצרטים. כך למדו להכיר את תרבותם של בני הארץ המארחת, את דרך חייהם, מנהגיהם, החינוך שלהם ועוד.

התוצאה הייתה, שחברי המשלחות יצרו חברויות שנשמרו לאורך שנים רבות. הנגינה בחו"ל, אף אפשרה ללמוד על תרבות הנגינה שלהם, ובכך הורחבו והתפתחו היכולות המוסיקליות. גם בביקורים שלנו בחו"ל וגם כשאירחנו אורחים מחו"ל, הייתה הזדמנות לתלמידי התזמורות להיחשף למנצחים מארצות שונות ולהכיר את גישת המנצח לרפרטואר, למשמעת, ליחס בין מנצח לתלמידים והיחס לקהל. כל זאת תרם ללא ספק להרחבת האופקים של תלמידנו. באותה המידה המארחים בארצות שונות למדו על התרבות שלנו ועל ערכינו המוסיקליים והחברתיים בכלל.

לקראת הנסיעות הראשונות לחו"ל קיימנו שיעורי נימוסים והליכות. זאת כדי להכין

את התלמידים שלנו לתרבות המקובלת בארצות אליה היו מיועדים לנסוע, שהייתה לעיתים שונה מאד מהתרבות אצלנו...

התלמידים נדרשו ללמוד על כללי הנימוס ליד שולחן האוכל ובכלל זה השימוש הנכון בסכו"ם בארוחות רשמיות...

התלמידים גם למדו על ארץ היעד עצמה על אפיוניה ועל תרבותה.

במסגרת סיורי הקונצרטים בחו"ל השתדלנו מאד לספק לתלמידים המנגנים, גם זמן לטיול בארץ הביקור, על מנת להוסיף עוד לחוויות הנסיעה.

הנסיעות לוו ע"י נציגות של העירייה ועל ידי חברי ועד ההורים, לצד ליווי רפואי ובטחוני למקרה הצורך.

הנסיעות לחו"ל שהחלו בתחילת שנות השבעים, היו כרוכות גם בהכנות ביטחוניות בהתאם למצב הביטחוני בארץ המארכת. נסענו בתקופה שבה נערכו פיגועים כנגד ישראלים ברחבי העולם, ולכן לפני כל נסיעה כינסנו את התלמידים, לשם קבלת הוראות מדוקדקות מהצוות הביטחוני. בכל מקרה של ילד שאיבד את הקבוצה, הילדים הונחו להישאר במקום בו שהינו. למשל, באחד הביקורים בווינה, הילדים קיבלו את הצ'ופר לבקר בכלבו ענק, מה שלא היה קיים אז בארץ. הם הונחו להמתין בשער שנכנסו בשעה מסוימת. כשהגיעה השעה המיועדת, התברר שאחד הילדים נעדר. מיד הוזמנה משטרה וכולנו התחלנו לחפש אחריו. בסוף הסתבר שלכלבו היה שער נוסף שהיה דומה לזה שבו נכנסו, והתלמיד הגיע לשם. כשראה שאנו לא

נמצאים שם התחיל להסתובב באזור ולחפש אותנו. לבסוף הוא פנה למשטרה כפי שהנחינו מראש, והמשטרה סייעה לו להגיע למקום בו התאכסנו.

יש לזכור שימים אלו של תחילת שנות ה-70 היו ימים קשים מאד מבחינה ביטחונית, תקופת מלחמת יוהכ"פ, הרצח באולימפיאדה במינכן וכו'.

מקרה נוסף שהחסיר פעימה מליבנו היה במגדלי התאומים בניו יורק, שם ביקרנו

לקראת קונצרט שהיה אמור להיערך בניו ג'רזי באותו הערב. לשמחתנו, הוצע לנו לראות את הבורסה המפורסמת למרות שהייתה סגורה באותה עת.

בתיאום מיוחד הסכימו לפתוח בעבורנו את שערי הבניין. במהלך הביקור בבורסה, שמנו לב לפתע שחסרים לנו שני תלמידים. מיד התקשרנו למשטרה וביקשנו שיעזרו באיתורם. המשטרה הודיעה לנו, שבכל יום הם מקבלים הודעות על מאות נעדרים... ע"פ ההנחיות חזרנו למגדלי התאומים ואכן מצאנו את התלמידים יושבים שם וממתנים. לשמחתנו, המשמעת והתרבות שהונהגה בלימודי הנגינה, הוחזרה גם לחיי היומיום מה שעזר מאד במסעות התזמורת ברחבי העולם.

הערכים שהקנינו עזרו מאד באירוח התלמידים בבתי המשפחות בחו"ל, שתמיד שיבחו מאד את התנהגות התלמידים בעת השהות בבתיהם, ובכך הסבו לנו גאווה רבה. תלמידי התזמורות ומשפחותיהם, גם הם אירחו בביתם תלמידי תזמורות שהגיעו מחוץ לארץ להופעות בבאר שבע וברחבי הארץ. גם כאן, ההתנהגות הייתה תמיד למופת. ביקורי הגומלין הללו, הובילו להמשך ולהעמקת היחסים, ומתוך כך, לחילופי תזמורות רבים לאורך השנים.

במסגרת הקונצרטים היו גם הופעות משותפות של האורחים והמארחים, שזכו להצלחה רבה. בכלל, בכל מקום הרושם שהותירו התזמורות שלנו היה רושם עז, והמקומיים ביקשו לקבל לידיהם את היצירות הישראליות, השונות מהרפרטואר האמריקאי והאירופאי.

רוב הפעילויות נעשו בשיתוף פעולה שוטף ופורה עם ועדי ההורים (של התזמורות, של המקהלות ושל המחלקות השונות) שתרמו מצידם את כל התנאים הנלווים לארוחות ואף גיוס הסכומים הנדרשים לפעילויות מיוחדות, כגון הפעילות המיוחדת סביב חנוכה שתוארה לעיל.

גם בנסיעות לחו"ל ועדי ההורים לקחו חלק פעיל, החל מגיוס עלות הנסיעה ועד

לתלבושות מתאימות. נציגי ועד ההורים הצטרפו באופן קבוע לנסיעות לחו"ל. שיתוף הפעולה היה גם עם העירייה שתרמה ממשאביה לצורך הנסיעות של התזמורת לחו"ל ולפיתוח וקידום הפרויקטים השונים בקונסרבטוריון. בשנים מאוחרות יותר יצאו גם תזמורות כלי הקשת, הרכבי כלי הקשה, המנדולינות והאקורדיונים של תלמידי הקונסרבטוריון להופעות בחו"ל, בין השאר בסקנדינביה, וופרטל ורוזנהיים שבגרמניה, בבודפסט שבהונגריה וכן בקרואטיה. גם הם זכו להצלחה רבה בכל מקום בו הופיעו. במשך הזמן התזמורות השונות של תלמידי הקונסרבטוריון הקליטו גם תקליטים. הראשונה הייתה תזמורת כלי הנשיפה שעליה ניצחתי, שהקליטה תקליט משלל יצירותיה.

תזמורת כלי המיתר לקראת נסיעתה לסבב הופעות בוופרטל (גרמניה) ובודפסט (הונגריה)

מכרנו את התקליטים לקהל שבא להאזין לקונצרטים בארץ ובחו"ל. לאחר מכן הוקלטו גם תקליטים של תזמורות המנדולינות והאקורדיונים.

האופרה "שני הכנרים"

פרויקט נוסף שיצרנו בקונסרבטוריון בראשית שנות ה-80, היה האופרה. הרעיון היה לחשוף את הילדים גם לז'אנר הזה. לצורך זה העלינו הפקה בשם "שני כנרים", יצירה מאת פיטר מקסוול דיוויס.

האופרה נכתבה במקור באנגלית ועל כן היה צורך לתרגם אותה בתחילה (תרגום ע"י שרון נאמני).

כמו כן העמדת האופרה נעשתה בצורה מקצועית, כולל במאית, תפאורה, ותלבושות ייחודיות שנתפרו במיוחד לאופרה בעזרת משפחות התלמידים.

האופרה הועלתה לראשונה בארץ. המטרה הייתה לשלב את כל מחלקות הקונסרבטוריון בתבנית המוסיקלית המורכבת ביותר, שכוללת את כל האמנויות ובתוכם זמרה, משחק וריקוד בליווי תזמורת.

תלמידי הקונסרבטוריון שימשו גם כסולנים, גם כזמרים במקהלה וגם כנגנים בתזמורת בהרכב סימפוני.

התזמורת הייתה מורכבת מתלמידים מכלל המחלקות, ומורים ממחלקות כלי הקשת, כלי הנשיפה וכלי ההקשה. שיתוף הפעולה מצד התלמידים והמורים היה מלא, למרות ההשקעה הרבה שנדרשה בהכנות לאופרה. הכל נעשה מתוך רצון רב, מוטיבציה והנאה גדולה. אני באופן אישי עבדתי עם הסולנים, עם התזמורת, עם המקהלה וכמובן ניצחתי על האופרה.

האופרה הוצגה בפני כל תלמידי הקונסרבטוריון והקהל הרחב, והוכתרה כהצלחה גדולה. האופרה היוותה חוויה מוסיקלית ייחודית לכל המשתתפים, אלו שתרמו ליצירתה, וכמובן לקהל עצמו.

שני הכנרים

אופרה לילדים
על פי אגדה - מאת ג'ורג' בראון
ליברטו ומוסיקה:
פיטר מקסוול דייוויס
תרגום לעברית:
שרון גאמני

במחזה:	סופיה מוסקוביץ
מבצח:	כוראוגרפית:
ניסים אלשיך	עדינה מרגלית
מבצחת מקהלה ומרכזת ההצגה:	תפאורה:
טאטיאנה טלר	אברהם אברבך
	תלבושות:
	ענת לקפיש
סולנים:	תאורה:
סטרום:	בני מזוז
גרוין:	עובדי במה:
גרין אליוט	חנניה אברהם
גולן חיה	שלום סבג
לימבא מוטו	
המלך:	

קלרינט:	תזמורת:
מירב אלקבץ	כנור:
שרה אלבו	מירון שוורץ, גגן ראשי
כסוי	מיכאל גינזלר
שמעון גבריאל	סופיה קרפילובסקיה
קרן יער	רעיה סולוצקי
רן ויסמן	יולה
חצוצרה	גודל ישנוב
נטע קידר	אנה פיצ'רסקיה
רונני ריטמן	צ'לו:
פסנתר	זויה אולסובסקיה
רעיה סקליאר	אלכסנדר טריטיאק
כלי הקשה	חליל:
יצחק ספיאל	ולדימיר סיליה
חיים קראוס	שמעון אלינקוב
גיל בנימין	אבוב:
גבי טיבולי	דיוית כ"ץ
אשר צור	
יוסי אברהמי	

איילת און	מקהלת טרולים
סלביה סבח	תמיר אורן
	כרמית פנחס
רקדנים	מירב אביטן
אוהד אופיר	טלי אביטן
עומר ברשדה	סיגלית באר
עידן נוימן	דב ביין
מרים שוורץ	טלי שושן
ינון דומן	אילנה טיברמן
וודיס הורביץ	ויקי איזק
אביטל ריטר	עדינה וינברגר
ליאת אנגל	אביטל אלזש
	עיתור התוכניה: הלן ברמן

דברי תורה:

יבואו על הברכה אותם שבעזרתם ובאדיבותם יוכלו להעלות אופרה צעירה זאת על קרשי הבמה: משרד ה' חינוך והתרבות, עיריית בארשבע, המועצה הבריתית לתרבות, המרכז לאומנויות, גב' ג'ודי ארטולד - נציגת המלחין, קרן עלשם בלה ברגהולץ, ועד ההורים, הורי התלמידים המשתתפים והמשתתפים עצמם.

דברי המפקח:

אין כמוסיקה, המאפשרת לבודדים לשתף פעולה בשירת מקהלה, נגינה בצוות ותזמורת, תוך ויתור על היחוד לטובת ה', ביחד'. כאשר אל המוסיקה חוברת תנועה ודרמה יש הרואים במיזוג זה אחד משיאי התרבות.

יוצרים רבים מתקופות שונות נמשכו לחבר אופרות למבוגרים. בימינו - אחד מן המובילים כמוסיקה העכשווית, המלחין פיטר מקסוול דייוויס הועיד צורה אומנותית זו לביצועם של צעירים הנמצאים בשלבי למידה ופתוח מיומנות השירה והנגינה.

כדי להעמיד על הבמה אופרה, פשוטה נדרשים מניין מורכב והשקעה רבה של רצון, יכולת ומשאבים. אלו נמצאו בקונסרבטוריון העירוני בבארשבע שנענה ליזומה והעז. על ההנאה הנגרמת למשתתפים ולקהל - יבורכו.

אין ספק כי הפקה של האופרה, "שני הכנרים" מביאה כבוד לעושה ויש לקוות כי תהיה גורם מעורר ודוגמה לאחרים.

בן ציון אורגד

המפקח ומרכז על המוסיקה.

תוכניה - "שני כנרים"

תמונות מהאופרה "שני כנרים"

ניהול הקונסרבטוריון העירוני (1983-1993)

עד שנת 1983 הייתי סגנה של רות הילמן, מנהלת הקונסרבטוריון. עם פרישתה לגמלאות, מוניתי להיות מנהל הקונסרבטוריון.

בפעילותי כמנהל עסקתי בהגדלת נפח הפעילות של כל המערכת, גם הפנים כיתתית וגם החיצונית. הכנתי תכנית קונסרבטוריונית שנתית, שכללה תכניות פעילות ברמה המוסדית, המחלקתית והכיתתית. כמו כן הוכנו תכניות לימודיות של המחלקות השונות לגבי כל אחת מהכיתות, המורים והתלמידים.

בתקופה זו הדרכת את המורים לתיאוריה, בפרויקט של כתיבת ספר "הסולפ'ז" לכל שנות ההוראה (מא' ועד ד'). סולפ'ז היא תורת הקריאה, השירה, השמיעה והכתיבה המוסיקלית המהווה בסיס לכל שירה מתווים (בניגוד לשירה משמיעה).

עד היום משתמשים בספר זה בלימודי תורת המוסיקה בקונסרבטוריון. יש לציין את מסירותם הרבה ושיתוף הפעולה של המורים בעבודה המשותפת במוסד.

המטרה שעמדה לנגד עיני כולם הייתה, להגיע באמצעות חומר הלימודים, המשמעת וההתמדה למקצוענות ולמצוינות.

הקמתי ועדה פדגוגית שהייתה מורכבת מרכזי המחלקות השונות ופיתחה את התכניות השנתיות בכל המחלקות. הרכזים היו אחראיים על הקשר עם המורים (כל אחד במחלקתו), על הקונצרטים ועל ההופעות.

שלש פעמים בשנה, בתום כל טרימסטר, היה נערך קונצרט קונסרבטוריוני, בו השתתפו תלמידים והרכבים מצטיינים שנבחרו מכלל המחלקות ע"י הועדה הפדגוגית. אירוע כזה היה מסתיים בהופעה של אחת התזמורות (לעיתים תזמורות צעירות ולעיתים ייצוגיות).

הקונצרט השלישי מבין אלו היה נערך כאירוע המסכם בסוף השנה. בקונצרט זה נטלו חלק התזמורות הייצוגיות במחלקות כלי נשיפה, כלי המיתר, כלי פריטה (מנדולינות, גיטרות) וכלי ההקשה.

בקונצרטים אלו השתתפו סולנים מצטיינים, שניגנו בליווי פסנתר (ע"י קלרה פרידמן המורה לליווי), שליווה גם את שירת המקהלה.

בכל המופעים הללו האולם היה מלא מפה לפה והאווירה הייתה נהדרת.

אחד הערכים המרכזיים שהקניתי לאורך השנים היה המשמעת. ללא משמעת אין אפשרות לתלמיד להתקדם, אפילו אם קיים אצלו כשרון לנגינה. הקפדתי תמיד ללמד את התלמיד לא לוותר לעצמו. לשאוף תמיד למצוינות ולא לבינוניות ולפשרנות. זה כלל התייחסות רצינית לכלל הדברים הנלווים לעולם המוסיקה ולא רק לנגינה עצמה. חבר תזמורת נדרש ללבוש אחיד מכף רגל עד ראש בזמן ההופעות והקונצרטים. הלבוש כלל נעליים מצוחצחות, עניבות, ואף כובעים מיוחדים. חייט מיוחד הוא זה שתפר והתאים את הבגדים למידותיהם של כל אחד מהתלמידים.

הכל נעשה בשיתוף פעולה של ועד הורי התזמורת וקבלת עזרתה של העירייה.

לתזמורת היה סמל מיוחד שהיה תפור לחולצה ולז'קט (אצל כולם בדיוק באותו מקום) וסימל גם את המוסיקה וגם את הנגב. יש לזכור, שהתזמורת הייצוגית הייתה מייצגת את המדינה ברחבי העולם ולכן הייתה חשיבות גדולה לייצוגיות של חבריה. הסמל התנוסס גם על דגל התזמורת ששימש בצעידות וגם היה תמיד על הבמה בזמן הקונצרטים.

סמל תזמורת הנוער

בחזרות התזמורת אם תלמיד איחר, היה יודע שלא ניתן להיכנס באמצע ולהפריע למהלך החזרה, אלא לחכות עד שניתן האות ע"י המנצח שניתן להצטרף.

תפיסת עולמי היא שהמשמעת הכרחית על מנת להצליח לא רק במוסיקה אלא בחיים בכלל. ערכים אלו הקניתי לכל תלמידי הקונסרבטוריון ולתלמידי בתי הספר בהם לימדתי. עד היום פוגשים אותי תלמידים, ואומרים לי שההרגלים אותם הקניתי להם משמשים אותם בחייהם היום יומיים ובחיים בכלל.

רבים ציינו בפני שהרגלי המשמעת וערך החברות, עזרו להם מאד גם בשירותם הצבאי, שם קיימת חשיבות רבה לערכים אלו.

מורי הקונסרבטוריון הכירו ויישמו את תפיסתי זו, מתוך הבנה שעניין זה הוא תנאי בל יעבור בכל הנוגע ללימודי הנגינה. גם כאן, ועד ההורים שיתף פעולה והבין את חשיבות נושא המשמעת, גם אם התעוררו בעיות כלשהן עם אחד התלמידים.

תמיד דגלתי בשיתוף מלא של ההורים והבנת הילד באמצעותם. המשכתי בביקורי בית בעת הצורך, כדי להבין כמה שיותר מה הרקע של התלמידים ואת הצרכים הייחודיים שלהם. ביקורי הבית הותירו רושם עז ואף התרגשות אצל ההורים.

הביקורים גרמו למוטיבציה רבה יותר גם בנושא המשמעת בנגינה, וגם בהקשר הכללי של קידום הפעילויות בקונסרבטוריון.

הרחבת הפעילות בתקופתי כמנהל, כללה גם מפגשי תזמורות בין קונסרבטוריונים, בהם היינו מחליפים דעות ומשתפים מניסיוננו ומהפרטואר שלנו.

עצם ההכרות בין הנגנים הייתה חשובה מאד ותרמה לפיתוח היכולות של הנגנים. המפגשים הללו נתנו פרספקטיבה נוספת ורחבה יותר שהובילה להתפתחות נוספת ברמה המוסיקלית והחברתית.

בדרך כלל סביב חג החנוכה, במהלך החופשה מבתי הספר, נהגתי להזמין נגנים מהשורה הראשונה, כולל את נגני הפילהרמונית, ומנצחים ידועי שם, כדי שיעבדו עם

תלמידים מהמחלקות השונות.

פעילות זאת הייתה נקראה Master class משום שהיוותה השתלמות לתלמידים, שזכו ללמוד מגדולי המוסיקאים בתחומם.

ההוראה כללה לא רק נגינה, אלא גם הקניית הרגלי משמעת ולמידה. בסוף הפעילות זו היו הופעות מיוחדות ונפלאות.

במסגרת ה- Master class נערכו גם השתלמויות למורי הקונסרבטוריון. הוזמנו מורים מהשורה הראשונה, כדי לתרום מהידע שלהם למורים שלנו מהמחלקות השונות (כלי נשיפה, כלי קשת, אקורדיון, פסנתר, ניצוח מקהלות ותזמורות וכו'). המטרה הייתה להקנות למורים ראייה רחבה יותר לגבי שיטות למידה, רפרטואר קלאסי, ישראלי ועוד.

ראוי לציין גם כאן, את שיתוף הפעולה, העזרה והתמיכה של ועדי ההורים שעזרו לארגן את הכיתות המיוחדות הללו וניתן לייחס להם חלק גדול מהצלחתן. הצורך בהמשך הכשרתם של התלמידים שלנו, הוביל לפיתוחם של מחלקות חדשות גם מחוץ לקונסרבטוריון.

האקדמיה למוסיקה בירושלים נענתה לבקשתנו לאפשר לבוגרי הקונסרבטוריון בבאר שבע, להמשיך בלימודי מוסיקה ברמה אקדמאית, בתחום המנדולינה והאקורדיון. תחומים אלו לא נלמדו קודם לכן ונפתחו בעקבות הביקוש לכך.

פתיחתן של המחלקות באקדמיה, היווה גורם מניע ומאתגר למורי הקונסרבטוריון, להכוונת תלמידיהם להמשך לימודיהם ברמה אקדמאית.

בוגרי הקונסרבטוריון בארץ ובעולם

גאוותי הרבה נתונה גם לכך שבוגריו מובילים כיום את הפעילות בקונסרבטוריון והחינוך המוסיקלי של הדור הנוכחי והדור הבא.

מנהל הקונסרבטוריון הנוכחי, מר יעקב (יקי) ראובן וכן סגנית מנהל הקונסרבטוריון-הגב' שרונה קפון, הם מבוגרינו, ועל כך גאוותינו.

בטוחני שימשיכו בדרך בה חונכו, ויגדלו את הדורות הבאים של נגנים ומוסיקאים בבאר שבע.

רבים מבוגרי הקונסרבטוריון בבאר-שבע המשיכו את לימודיהם במסגרת האקדמיה למוסיקה בירושלים או אקדמיות בחו"ל. כיום, הם מוסיקאים ידועי שם המופיעים מעל במות קונצרטים בארץ וברחבי העולם. הבוגרים השתלבו בתזמורות כנגנים, כסולנים וכמנצחים.

יקי ראובן, מנהל הקונסרבטוריון, אף הוא בוגר מחלקת המנדולינות בקונסרבטוריון ובאקדמיה בירושלים. במקביל לעבודתו כמנהל, הוא ממשיך להופיע כסולן מנדולינה עם תזמורות ידועות שם מהארץ ומהעולם, כולל התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים, ועוד מגוון תזמורות במסגרת פסטיבלים ורסיטלים שונים ברחבי אירופה.

עומר ולבר, במקור נגן פסנתר, משמש כמנהלה המוזיקלי של התזמורת הסימפונית רעננה, ומשנת 2011, גם המנהל המוזיקלי החדש של האופרה בולנסיה שבספרד.

שמואל אלבז, הוא הבוגר הראשון שלנו, שהשתלב בכיתת המנדולינות שבאקדמיה למוסיקה בירושלים. מאוחר יותר למד גם באקדמיה למוסיקה באמסטרדם, וניצח על

התזמורת הקאמרית החדשה של אמסטרדם. במקביל להופעותיו כמנצח, מופיע אלבז כסולן במנדולינה במדינות רבות בעולם, וכמו כן מופיע עם מרבית התזמורות

החשובות בארץ. ומשמש משנת 2002 כמנצח התזמורת האנדלוסית.

כיום, שמואל מנהל גם את הקונסרבטוריון העירוני בנתיבות. אסף קליינמן הופיע כנגן סולן בפסנתר עם תזמורות ידועות ומכובדות בארץ ובחו"ל וביניהם התזמורת הסמפונית ראשון לציון, התזמורת הקאמרית הישראלית, הסנפוניה הישראלית באר-שבע, ועוד תזמורות רבות בישראל ובאירופה. לאחר לימודיו בקונסרבטוריון, אסף למד במדריד אצל הפסנתרן והפדגוג הרוסי דמיטרי בשקירוב. הוא זכה בפרסים רבים ובמלגות מצוינות על הישגיו בנגינה. שם ידוע נוסף הוא אבי אביטל שגם הוא מבוגרינו. אביטל זכה בפרסים רבים והשתתף כנגן מנדולינה בתזמורות מפורסמות במספר רב של פסטיבלים בינלאומיים. הוא היה מועמד לפרס הגרמי היקרתי והקליט מספר רב של תקליטורים.

תום כהן, נגן מנדולינה ובוגר האקדמיה בירושלים, משמש כיום כמנצח ראשי ומנהלה של התזמורת האנדלוסית הים תיכונית וכן התזמורת האנדלוסית מונטריאול (קנדה) וה-MED Orchestra (בלגיה). כמו כן הוביל את תזמורת את'נו קפריסין - הרכב מוסיקלי המורכב מנגנים יהודים, נוצרים ומוסלמים מכל המזרח התיכון המנגנים על כלים עממיים אותנטיים. תום הופיע כסולן עם רוב התזמורות בארץ, וכן מרבה להופיע ברחבי העולם.

אלון שריאל הוא חבר קבוע בהרכבים שונים ביניהם תזמורת המנדולינות, והתזמורת העממית של האקדמיה אשר זכתה בפרס שרת החינוך לשנת 2003 ואיתה הופיע בפסטיבלים שונים בארץ וברחבי העולם. הוא זכה שלוש פעמים בפרס הראשון בתחרות על שם עדנה ואלברט סרני. אלון ייסד ומנהל את האנסמבל הבינלאומי של הנובר והפרויקט הישראלי למוזיקה עתיקה. הוא מנצח על התזמורת הסימפונית הצעירה של גטינגן ועל קאמרטה מדיקה. בין היתר הופיע

עם התזמורת הבינלאומית של לונדון, תזמורת דיוואן מזרח-מערב ולאחרונה עם הקאמרית של מינכן.

אריאל טושינסקי, נגן צ'לו, מופיע עם תזמורות שונות, ביניהן התזמורת הפילהרמונית הישראלית תחת שרביטו של זובין מהטה ובצוותא עם אייזיק שטרן ויפים ברונפמן. אריאל מנגן גם במסגרת הרביעייה הירושלמית הידועה של כלי קשת ומופיע אף הוא בקביעות בפסטיבלים בין-לאומיים.

סיגל הכטלינגר הייתה נגנית קלרינט, ובס קלרינט, בתזמורת הסימפונית של ראשל"צ. כיום היא נגנית בתזמורת הסימפונית ירושלים-רשות השידור.

יורם יונגרמן, נגן ומורה לכינור, סיים פרופסורה במוסיקה בארה"ב ומשמש כפרופסור-אורח באוניברסיטת דיוק. ב-2012 חזר לארץ ונבחר לניהול המכון למוסיקה ישראלית בירושלים. במקביל הקים מחדש את תזמורת כלי הקשת של תלמידי הקונסרבטוריון ומנצח עליה בעצמו.

דורון שכטר סיים אף הוא לימודים גבוהים בתחום הכינור באקדמיה למוסיקה המפורסמת "ג'וליארד" שבניו יורק, ומשמש כנגן בתזמורת הקאמרית ובהרכבים שונים.

ניקול מילנר נגנית צ'לו סיימה את לימודיה באקדמיה למוסיקה בהולנד ומנגנת בתזמורות שם. אביה אף הוא נגן צ'לו בסימפונית באר-שבע ומלמד בקונסרבטוריון. הוא אף לימד את בתו ניקול במסגרת הקונסרבטוריון.

אתי תבל, בוגרת הקונסרבטוריון העירוני בבאר-שבע באקורדיון בכיתתו של המורה והמנצח מר ויקטור דרנבוים, וכן בפסנתר בכיתתה של גב' רוזה מילמן.

אתי היא הבוגרת הראשונה בארץ באקורדיון, מהפקולטה לאומנויות הביצוע, מאת האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים.

זכתה להיות תלמידתו האחרונה לניצוח של פרופ' מגדי רודן ז"ל. ניצחה בתזמורת האקורדיונים של תלמידי הקונסרבטוריון (בה גם ניגנה כתלמידה). כמו כן הייתה מנצחת משנה של ויקטור דרנבויס ואחר כך מנצחת ראשית לאחר פרישתו. כיום היא נגנית, מנצחת ומעבדת בתזמורת האנדלוסית הישראלית. הופיעה כסולנית עם התזמורות החשובות בארץ, לרבות התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים-רשות השידור, הסינפונייטה הישראלית באר-שבע וכן תזמורת סימפונט רעננה.

עד היום אני עוקב אחר המשך פעילותם של הבוגרים ושמח בהישגיהם של כלל הבוגרים מכל התקופות החל ממחזור א' של הקונסרבטוריון. אני מלא סיפוק וגאווה על כל מה שהצלחנו להקנות לתלמידנו, יחד עם צוות המורים והנהלת הקונסרבטוריון. כולם גאוותינו, גאוות עירנו, גאוות הנגב וגאוות מדינתנו. בטוחני, שאת כל מה שלמדו וספגו ממוריהם, הם מעבירים ויעבירו בעתיד לתלמידיהם, עם חזרתם להיות מורים בקונסרבטוריון או בכל מקום אחר שיהיו, ואף ירחיבו עוד את תחום הפעילות המוסיקלית בבאר-שבע בירת הנגב, באזור הדרום וברחבי הארץ והעולם.

ה פ ר י ש ה ל ג מ ל א ו ת ? ...

הקמת תזמורת כלי הנשיפה לבוגרים

בשנת 1993 פרשתי באופן רשמי מעבודתי כמנהל הקונסרבטוריון. במקומי מונתה הגב' אדל דייטשמן שהייתה בעבר מורה לפסנתר ומרכזת מחלקת הפסנתר בקונסרבטוריון.

מנהלי הקונסרבטוריון - לצידי רות הילמן המנהלת הראשונה, ומשמאל אדל דייטשמן

עם אדל דייטשמן ויקי ראובן המנהל הנוכחי

למעשה, מעולם לא יצאתי לגמלאות.

פעולתי בתחום המוסיקה והחינוך המוסיקלי , לא נתפשה בעבר ועדיין אינה נתפשת בעבורי כיום כעבודה , אלא , אני רואה בה את מושא אהבתי ואת יעודי כאדם .

המוסיקה אינה רק צלילים הבוקעים מכלי נגינה , אלא תרבות , ערכים ודרך חיים .

ההזמנה לקונצרט לרגל יציאתי לגמלאות

הרגשתי אז כמו היום, שתמיד יש לי מה לתת ולתרום, גם לאלו העוסקים בנגינה, גם לאנשים שמקנים את החינוך המוסיקלי (מורי המוסיקה והנגינה) וגם לקהילה בכלל. עם פרשתי לגמלאות, הרגשתי שאומנם הסתיים פרק חשוב בחיי, אך המוסיקה עדיין מפעמת בלבי ונטועה בתוכי.

לא יכולתי לתאר את עצמי ללא המוסיקה וללא המשך העשייה, שהינה חלק בלתי נפרד ממני.

כשהבטתי על כל תוצר חזוני להפרכת המוסיקה והנגב, על תלמידי, ממשיכי דרכי, חשתי גאווה ואהבה רבה בלבי לתוצרים וההישגים.

חשתי שעדיין לא די לי וברצוני לנצל כל רגע בחיי ולהמשיך לתכנן את המשך פעילותי במסגרות המקצועיות והחינוכיות בתחום המוסיקה.

בעקבות פניית המפקח במשרד החינוך מר יעקב ראובן, שהיה גם מנהל הקונסרבטוריון בפתח תקווה, ריכזתי במשך כ-3 שנים את כל מה שקשור לפיתוחם והפעלתם של התזמורות בקונסרבטוריונים ברחבי הארץ.

ערכתי כנסי תזמורות ברחבי הארץ, שהתקיימו באולמות קונצרטים והיו תמיד לחגיגה גדולה, שבסופה ניגנו התזמורות של הקונסרבטוריונים את הרפרטואר המשותף. הכנסים נערכו לפי סקציות (כלי נשיפה, כלי קשת, תזמורת סמפונית וכו').

הקמתי "מחנות מוסיקליים" לעבודה מרוכזת של כשבוע. אלו התקיימו בעיקר בכפר הנוער שפיה או בירושלים. למחנות אלו הגיעו חברי התזמורות בקונסרבטוריון למטרה מקצועית וחברתית.

העבודה האינטנסיבית במסגרת "המחנה המוסיקלי" נעשתה בהשתתפות תזמורת שלמה. ערכנו גם השתלמות מוסיקלית למנצחי תזמורות כלי נשיפה שנמשכה כמה ימים במקומות שונים בארץ. התוצאות של כל אלו היו מצוינות וזכו להערכה רבה. עשייה מרכזית וחשובה נוספת הייתה הקמתה של תזמורת כלי נשיפה לבוגרי הקונסרבטוריון.

הרעיון היה שבוגרי הקונסרבטוריון שסיימו את חלקם במסגרת הקונסרבטוריון עם הגעתם לגיל צבא, ימשיכו ליהנות גם בחייהם הבוגרים מפרי עבודתם והישגיהם כתלמידי הקונסרבטוריון, וכנגנים לשעבר בתזמורת הנוער לכלי נשיפה.

התזמורת הוקמה בשנת 1996. אל תזמורת הבוגרים הצטרפו גם סטודנטים מאוניברסיטת בן גוריון שלמדו לנגן בקונסרבטוריונים אחרים בארץ. הצטרפו גם עולים חדשים שניגנו בתזמורת כלי נשיפה בחו"ל וכן נגני כלי נשיפה מרחבי הארץ בגילאי 18-80.

קבלת נגנים לתזמורת בכל גיל שיקפה את תפיסתי, לפיה הדחף לנגינה ולמוסיקה הוא חסר גיל. היו בתזמורת גם נגנים שלמדו לנגן בכלי נשיפה רק לאחר שהביעו את רצונם להשתלב בתזמורת זו, כשבמקור ניגנו בכלי אחר. לימדתי אותם נגינה בכלי החדש מתוך הערכה שהייתה לי לרצונם ללמוד ולהתקדם בנגינה בכלי נשיפה, ובמקביל לנגן בתזמורת הבוגרים.

במשך השנים מנגנת תזמורת הבוגרים רפרטואר רחב מאד שכולל מוסיקה קלאסית, מוסיקה קלאסית קלה, יצירות ישראליות, שירי לכת ישראלים ואחרים, מוסיקה מתוך מחזות זמר, ג'אז, מוסיקת עמים ועוד. לנגנים מצטיינים ניתנה לעיתים ההזדמנות לנגן סולו בליווי התזמורת או לעיתים בהרכבים של שניים או שלושה סולנים. קונצרטים מרגשים היו הקונצרטים המשותפים עם הסינפוניטה בניצוחי ובניצוחו של דורון סלומון.

כל תזמורת ניגנה את חלקה בנפרד, ואח"כ נוגנה יצירה משותפת לשתי התזמורות. יצירות לדוגמא שנוגנו במסגרת זו היו יצירותיהם של צ'ייקובסקי (מתוך פתיחת היצירה "1812"), וכן סימפונית "העולם החדש" של דבורז'אק, לצד יצירות נוספות. במשך השנים הללו ועד היום. תזמורת הבוגרים הופיעה באירועים עירוניים ובקונצרטים רבים ברחבי הנגב (נתיבות, דימונה, עין גדי ועוד) וברחבי הארץ

(קרית אונו, כפר סבא, ראשל"צ, תל אביב- יפו ועוד). כמו כן נערכו קונצרטים משותפים עם תזמורות כגון תזמורת צה"ל ותזמורת המשטרה.

בנוסף, נערכו קונצרטים משותפים עם תזמורות בוגרים מקבילות אחרות מרחבי הארץ, שאותם אירחנו ואצלם התארחנו מספר פעמים, כדוגמת תזמורות הבוגרים של כפר סבא, ראשל"צ, קרית אונו וכד'.

בכל מפגש כזה כל תזמורת נגנה יצירות בנפרד ואח"כ הייתה נגינה משותפת של שתי התזמורות. נגינת שתי התזמורות המנגנות יחדיו, יצרה אווירת חג למוסיקה, לנגנים עצמם ולקהל המאזינים.

בנוסף, הופיעה תזמורת הבוגרים בקונצרטים של מחווה ותרומה כגון: קונצרט לכבוד חיילי פיקוד הדרום, המשמר האזרחי, קונצרט תרומה לילדים נזקקים וכד'. בערב יום הזיכרון לחללי צה"ל, הופיעה התזמורת מעל הבמה המרכזית בבאר שבע. לאחרונה, הופיעה התזמורת ביפו יחד עם בוגרי תזמורת צה"ל בקונצרט מחווה ליצחק גרציאני ז"ל.

מהופעה להופעה גדל קהל המאזינים של התזמורת, שבא באדיקות למופעים אלו וממלא את האולמות בהם מנגנת התזמורת.

קונצרט בכורה של תזמורת הבוגרים

בשנת 2006, ביום הולדתי ה-80, הוסב שמה של תזמורת כלי הנשיפה (בוגרים) ע"י מר רוביק דנילוביץ (ראש העיר) לתזמורת כלי הנשיפה ע"ש נסים אלשיך באר-שבע. זאת כהוקרה על תרומתי להיווסדו ופיתוחו של החינוך המוסיקלי בב"ש והנגב מראשית דרכו, עם הגיעי לבאר-שבע ב-1958.

ראש העיר, מר רוביק דנילוביץ, נושא דברי ברכה לרגל הסבת שמה של התזמורת, ל-"תזמורת כלי הנשיפה ע"ש נסים אלשיך"

תזמורת כלי נשיפה (בוגרים) ע"ש נסים אלשיך

הסבת שמה של התזמורת על שמי הינה מרגשת ביותר, ואין דרך טובה מזו להכיר ולהוקיר את פועלי ומפעל חי.

בחדש יוני שנת 2011 במהלך הקונצרט השנתי, העברתי את שרביט הניצוח על תזמורת כלי הנשיפה לבוגרים, לתלמידי מיכה דוד. מיכה ניגן בסקסופון בתזמורת הנוער ובמסגרת שירותו הצבאי ניגן בתזמורת צה"ל, שם גם למד אצל זיקו גרציאני. לאחר שירותו הצבאי למד משפטים וכיום, מיכה הוא גם עו"ד מצליח ובמקביל מנצח על התזמורת.

טקס העברת שרביט הניצוח מידי מיכה דוד

ניסיונו של מיכה דוד כנגן בתזמורת הנוער וכתלמיד בקונסרבטוריון תרם למלאכת הניצוח על התזמורת. הוא המשיך את דרכה של התזמורת ואף הוסיף יצירות חדשות לרפרטואר. מלבד הקונצרטים השוטפים, מיכה דוד יזם קונצרטים מיוחדים בחנוכה ובפורים בפני ילדים והורים. בכך, הצטרף קהל מאזינים חדש של ילדים שהלך וגדל עם הזמן כשנחשפו לעולם המוסיקה.

התזמורת הופיעה בניצוחו של מיכה בפסטיבל לתזמורות כלי נשיפה בהונגריה, שאותו

סיימה בהצלחה רבה ואף זכתה בגביע על נגינתה ורמתה המקצועית.

אין הנאה גדולה ומספקת יותר עבורי, מלראות את התפתחותם של התלמידים, שלקחתי חלק פעיל בהכשרתם ובבניית אישיותם באמצעות המוסיקה, כמנהל, כמורה ומנצח בקונסרבטוריון.

ראיתי לנגד עיני כיצד אדם מתפתח, גדל ומוציא לפועל את כישורונותיו עד להגשמתו העצמית.

חלק מתלמידי עוסקים היום במוסיקה באופן מקצועי וחלקם כתחביב. המכנה המשותף לכולם, הינם אותם הערכים שהוקנו להם באמצעות המוסיקה והמהווים חלק פעיל בחייהם, המשפעים על דרכיהם והתנהגותם.

כל סיום של משימה אחת, גרם לי תמיד וגורם לי עד היום לרצות להמשיך הלאה ולהתחיל משימה מאתגרת חדשה.

איני יודע שובע גם כיום מהרצון להמשיך ולהיות עסוק בעשייה, שנותנת לי עוד כוחות ועוד מוטיבציה להמשיך הלאה. קיים אצלי, בתוך תוכי, הרצון להמשיך ולהקנות את החינוך, הלימוד, המקצועיות והערכים באמצעות המוסיקה גם לנגנים וגם לקהילה כולה. לכן גם כיום אני מגיע פעמים רבות לקונסרבטוריון, על מנת לעזור לחברי התזמורות להמשיך להתקדם ולהתפתח בתחום הנגינה, ובתחום לימוד הרפרטואר החדש שמנוגן בתזמורת.

אני משתתף גם בחזרות וממשיך לנצח לעיתים. כמו כן אני עדיין פועל להקמה ולפיתוח של פרויקטים חדשים. כגון, תזמורת אקורדיונים לבוגרים (חובבים) שהוקמה בשנת תשע"ג/2012-13 וכבר מופיעה בהצלחה רבה בניצוחו של ויקטור דרנבויס (גמלאי הקונסרבטוריון). תזמורת זו מבוססת על בוגרי הקונסרבטוריון שאהבתם לכלי ולמוסיקה, אותה פיתחו במהלך שנות חינוכם בקונסרבטוריון, מניעה אותם הלאה להמשיך עוד ועוד. גם בתזמורת זו השתלבו נגני אקורדיון מחוץ לבאר-

שבע, ואף עולים חדשים שלמדו בארצם לנגן באיין (אקורדיון כפתורים ללא קלידים) ובאקורדיון רגיל.

תקוותי, שאותו קו של פיתוח ופעילות ימשיך הלאה. בימים אלו אני עסוק במגעים להקמת תזמורת מנדולינות לבוגרים, כפי שעשינו בתזמורת כלי הנשיפה והאקורדיונים.

בהביטי לאחור, אני רואה יחוד בכך, שתמיד עסקתי בהקמה ובפיתוח במקביל לעיסוק במוסיקה עצמה, החל מהקמת המקהלות בבולגריה ועד הקמת החינוך המוסיקלי בנגב. הכל היה, ועדיין בגדר חזון, הגשמת חלומות והוצאת הדמיון והבלתי אפשרי לכאורה, אל הפועל ואל המציאות.

לשמחתי, זכיתי להכרת תודה על כל הפעילות רבת השנים. התרגשתי עד מאד כשנבחרתי וקיבלתי את תואר "יקיר העיר באר שבע", מידיו של ראש העיר דאז יצחק רגר ז"ל. כמו כן התרגשתי כשנשיאת אוניברסיטת בן גוריון בנגב, פרופ' רבקה כרמי, העניקה לי את התואר "יקיר הנגב", בעבור פיתוח המוסיקה בבאר-שבע ובנגב. זכיתי אף לקבל את פרס החינוך של באר-שבע ובנוסף תעודת הוקרה מידי שר החינוך וכן את פרס "גמל הזהב" לאמנות, חינוך ותרבות מידי יו"ר עמותת "פרגוד", מר איציק מצליח ז"ל, על פעילותי רבת השנים בחינוך המוסיקלי וטיפוח תזמורות הנוער בבאר-שבע.

עם נשיאת האוניברסיטה במעמד קבלת התואר: "יקיר הנגב"

[illegible]

מדינת ישראל
משרד חינוך והתיבות
לשכת מחוז הדרום

נ' באדר א' תשמ"ט
10 במרץ 1989

ק - 1487

לכבוד
מר נסים אלשיך
מנהל הקונסרבטוריון העירוני ע"ש רובין
באר-שבע

לנסים ידידי,

זכחה באר-שבע להעניק לך פרס חינוך, וזכית אתה לקבלו - ושניכם ראויים
למעמד.

כמי שמכירך קרוב לשני עשורים וחוקיר את פעולותיך בחינוך המוסיקלי
בנוב, אין לי אלא להצטרף למעניקים ולומר כפה מלא - אכן ראוי ואיש !

לא רק שלימות תלמידים הרבה, וניצחת על תזמורות בארץ, וערכת סיורים
מלאי הצלחה ותהילה בחו"ל, אלא תרמת מיוזמתך, רעיונותיך וזמנך לקידום
בתי אולפנה למוסיקה לעירויות סביב.

ועל כל זאת ויותר מגיעה לך מילה אחת - תודה - בליווי אקורדים מלאי
הרמוניה בסולם מאזירי ובתקווה לעוד הרבה שנות בריאות ועבודה מניבי
פירות בעתיד - כבעבר !

בכרמל נאמנה,

מנחם קפלן
מנהל המחוז

נ.ב. - בקשתי שמכתבי זה ייקרא בערב החג, כי לדאבוני הרב אני הערב
בעיסוקים קודמים בת"א.

חק/אע

תו ועוד תו שנכתב מנגנים את מנגינת חיי

בהגיעי לגיל גבורות (80) ארגנו חברי תזמורת הבוגרים אירוע הפתעה לכבודי ובסופו העניקו לי שי מרגש ספר ברכות שנקרא "80 שנות ניסים".
אותם בוגרים, נגנים, הם חלק משמעותי מאותם תווים שכתבו את סימפונית חיי.
להלן מספר דוגמאות של חלק מהמברכים:

שרונה קפון

נסיך היקר,

לה כבר מס' חודשים אני מעורבת בתהליך ההפקה של ערב מיוחד לה. על כן אפתח את דבריי בהתנצלות על שיקרתי לך מעט בתקופה האחרונה. בנוסף לסיבות לאיחורים לחלרות, אשר היו למעשה הלחץ היחידי כמעט בו יכולתי להיפגש עם מימי באיסוף החומרים לערב, בידיעה ברורה שלא תיכנס לפתח הביתה ותפתיע את שתינו.

אני מכירה אותך מאלו שהייתי בת 8 כשהתחלתי את לימודי הנגינה בפסנתר. כשהיית בוגר או אחרי שיעור הנגינה תמיד היית מקבל את פניי עם חיוך לבבי ולחיצת יד אשר הותירה בי תמיד תחושה שהתייחסת אליי כמו אל אדם מכובד וחשוב. אולי לה הלחץ לאות לך, שאת דרכי הביתה משיעורי הנגינה עשיתי כשאת אותה היד שפוצת לי הייתי מריחה עד שריח הבושם שלך היה מתנצל ממנה לחלוטין.

לאחר מס' שנות נגינה בפסנתר הרשתי אני מחפשת חוויה שמעבר לנגינה. אחותי דנה, שנישנה תחת שרביטך באותה העת בחיל-3ד, התחה בפניי צוהר לעולם אחר וייחודי לאמרי שהתנהל בקונסרבטוריון באולם האדולף - התלמדות. שם קרו דברים שמאד רציתי לקחת כהם חלק. הנגינה המשותפת, ההווי החברתי. אני לזכרת שהייתי עומדת במחשן ומקיפה מהחלון שלו אל האולם ומסתכלת בקנאה על אותם הנגנים שיושבים על הכמה ונשמעים להנחיותיך. כשהם עם מכטיס רציניים ולפעמים אל צוחקים ביחד. משיבים כאיש אחד לניצוח שלך והשנייה הלאת שולק מנגנים ביחד את הצלילים הראשונים העאירה אותי האומה לאמרי עם התרששות עצומה. ההווי הלה מילא אותי בכמיהה לקחת חלק ב"ביחד" הלה גם כן.

לאחר שיחה עם אמי שכנעת אותי להמשיך את לימודיי בפסנתר וללמוד לנגן אצלך בפסנתר ובכך לקחת חלק בתלמדות ואכן, במשך שנה שלמה הייתי התלמידה שלך, אצלך במשרד, מלאת הערצה ויראה לך יחד. לא פעם תשלחת אותי בסוכרייה כשהייעור היה לעכירות רצונך. אך לה לא היה לה והייתי לקוקה לשינוי מלא בכחירת כלי הנגינה. הלחנת אותי לקונצרט הדאמה של תלמדות הנזר שבו כל סקציה הדיאמה את הצלילים שלה בנפרד.

יִשְׁכָּה מוֹלֵי לַיּוֹת כֹּל שְׁנִינָה בִּאֲבוֹכָה וְהַתְּאֵהֲכֵתִי מֵאֵשׁ מֵאֵשׁ
וְהַאֲלִנָּה רֵאשׁוֹנָה כְּכִלִּי וּבִצְלֵיל שֵׁלֹ וּבִאֲמַת מֵאֵל, לֹא נִפְרַדְתִּי
מֵהַאֲבוֹכָה וְאֶנְחֵנוּ מִנְּאֻנִּים בְּצוֹתָא עַד הַיּוֹם.

לִכֵּן לֹא כִּלְאָ שְׁמִיד נְעִנִיתִי לְהִצְעָתְךָ לְהִקִּים אֶת תְּלִמּוֹת
הַבּוֹאִרִים לִפְנֵי כֹ- 12 שָׁנִים, כִּי לִ"בִּיחָד" הִלָּה שׁוֹם מִסִּגְרָת
שֶׁהִתְנַסִּיתִי בָּהּ עַד הַיּוֹם כִּחִיִּים לֹא מִשְׁתּוּוֹה. אֵינִי עוֹד אֹדֵם כְּמוֹ
נְסִים אֲלִשִׁיךְ עֲלוּפִי תַחַת שְׂרָכִיטוֹ חֲבוּרָה שֶׁל אֲנָשִׁים וּמִטְפָּח
כֶּהֱם עֲאֻוֹת יַחֲדָה. כְּמוֹ כֵּן, הַקּוֹנְסֵרְבַּטוֹרִיוֹן הֵפֵךְ לְהִיּוֹת בִּיתִי
הַשְּׁנִי בַּמֶּשֶׁךְ כֹּל הַיָּלָדוֹת שֶׁלִּי וְהַבֵּית הִלָּה חֹסֵר לִי מֵאֵד (כְּמוֹ
לְרִכִּים אַחֲרִיִּים) מֵרֵעֵה סִיוֵם הַלִּימּוּדִים וְהַסִּיּוֹס לְצִבְאָה. בֵּית
שְׂבִרָאֵל אֵתֶּה עֲמַדָּת וְהִנֵּהֲכֵת וְהֵשֶׁךְ "אֲלִשִׁיךְ" הֵפֵךְ לְהִיּוֹת מֵלִיָּה
נִרְדַּפֶּת לְמֵלִיָּה "קּוֹנְסֵרְבַּטוֹרִיוֹן" וְלִהְיֶכֶךְ. בְּתִקּוּפַת הַתִּיכּוֹן הִיִּיתִי
מֵחֲכָה כֹּכַל בְּעֵם שֶׁהִיִּיתָ לָנוּ חֲלָה, לְרֵעֵה שְׂבוּ אַעֲשֶׂה אֶת דְּרָכֵי
לְקּוֹנְסֵרְבַּטוֹרִיוֹן. אֲנִי לּוֹכֵרֶת שֶׁהִיִּיתִי מֵחֲלִיפָה כְּסָדִים בְּמִיּוּדָה
לְחִלּוֹת, כִּי הַמִּפְּשֵׁשׁ הִלָּה הַיּוֹה מִבְּחִינֵתִי חֲסִידִיּוֹת מְסֻיָּמָה
שֶׁהִיִּיתִי מְצִפָּה לָּהּ בַּמֶּשֶׁךְ כֹּל הַיּוֹם.

אֲצִלֶּךְ לְמַדְתִּי אֵיךְ לְהֵאֲלִין לְמוֹלִיקָה וּלְהוֹת בָּהּ אֶת הָאִיכוּוֹת
הַשּׁוֹנּוֹת, אֲצִלֶּךְ לְמַדְתִּי מֵהִי עֲבוּדַת צְוֹת, אֲצִלֶּךְ לְמַדְתִּי מֵהִי לֹאֵת
הַקֶּשֶׁכָּה לְאַחֵר, אֲצִלֶּךְ לְמַדְתִּי מֵהִי חֲמֵלָה וְכִיֶּצֶד מוֹשִׁיטִים יָד
לְעֵלְהָ, אֵיִתְךָ לְמַדְתִּי לְהִרְאִים מוֹעֲרָכָה וְלִהְתְּאֵמֵל יוֹתֵר כְּדִי לְהִיּוֹת
רֵאשִׁיָּה לְכֶךְ, אֲצִלֶּךְ לְמַדְתִּי מֵהִי עֲמִידָה כְּלוֹח לְאֻנִּים, לְקִיחַת
אַחֲרִיּוֹת, הַפְּעֵלֶת יוֹלָמָה וּבִיֶּצוּעָה. כֹּל לֵה נְעִשֶׂה עַל יָדְךָ בְּנוֹעֵם,
כְּרוֹךְ, בְּשִׁקֵּט, בְּעִדִּינּוֹת וְאַסְרֵטִיבִיּוֹת כְּאַחֵד.

כִּיּוֹם אֲנִי בְּעִצְמִי מוֹרָה לְמוֹסִיקָה וּלְפְנֵי כִּמָּה שָׁנִים, בִּאֲמַת
מִישִׁיבּוֹת בִּיה"ס, הוֹלְמָנָה פְּסִיכּוֹלוֹגִית לְצוֹרֵךְ יִצִּירַת תְּהִלָּתְךָ
מְסֻיָּם בְּצוֹת. אַחַת הַעֲלָאוֹת שֶׁכֵּהֵן פְּנֵתָה אֲלֵינוּ הִיִּיתָ "מֵהִי
הַדְּמוּת הַחִינּוּכִית אֵלֶּר הַעֲאִירָה כֶּכֶס חוֹתֵם?" מְכִלִּי לְחִשּׁוֹב
בְּעִמִּים צִינֵנִתִי אֶת שֶׁמֶךְ בְּאֻוֹה. מִסְתַּכֵּר שְׂרֹכֵה הַמּוֹרֹת
כְּבִיה"ס הַדְּמוּת הַחִינּוּכִית שֶׁהַעֲאִירָה כֵּהֵן חוֹתֵם הִיא לְמַעֲשֶׂה
הַדְּמוּת שֶׁהַפְּעִיָּעָה בְּכַחֲרֵת הַמִּקְצוֹעַ כּוֹ אֲנוּ עוֹסְקוֹת כִּיּוֹם.

אֲנִי מֵאוֹשֶׁרֶת שֶׁנֶּכֶל בְּחֻלְקִי הַכְּבוֹד לְהִיּוֹת אַחַת מִבֵּין אֲלֵפִי
הַיָּלָדִים שֶׁיִּדְלָתָה, טִיפַחַת וְחִנֵּכַת בְּעִיר הַלֹּאֵת וְאֵת לְהִיּוֹת הַיּוֹם
חֻלֵּק מְצוֹת הַעֲבוּדָה שֶׁלֶךְ בְּתִלְמוֹרֶת.

נְסִים הִיקֵר, שִׁיְהִיָּה לֶךְ מֵלֶ-טוֹב. מֵאַחֲלַת לֶךְ עוֹד הִרְכָּה שָׁנִים שֶׁ
עֲשִׂיָּה בְּרוּכָה לְצֵד מֵימִי וּמִשְׁפַּחְתְּךָ ו"שְׁתִּיעָר צִעִיר לְנֶצַח".

אוֹהֶכֶת וּמוֹקִירָה
שְׂרוּנָה קֶשׁוֹן

ניסים -

הנה, נדרשתי אלך אני למשימה המטאורית כמעט, יש לומר, לכתוב לך בספר ליכרונות לה.

אחטא בחטא היהירות אם אחשוב כי אוכל לסכם עשרים שנות היכרות על-גבי יריעה קצרה זו, אך בכואי לכתוב לך, הכינותי כי משימה זו תהא קלה משחשתי, שכן, היית ועודך מהווה עבורי סמל שאינו נופל בחשיבותו מסמל המדינה.

עשרים שנות היכרות בהן חונכתי לאורךך, והיית מעמודי התווך בכניית אישיותי, כישריי ואופיי, שכן, סמל הנו נס אליו נושא ההמון את עיניו, ככתוב: "מאני תראו וכן תעשו" (ספר שופטים, פרק ל', פסוק י"ז), ואכן כך נהשתי, כמצוותך, לאורך השנים, כמו גם היום.

חינכת אותי להתנדבות, שבאה לידי ביטוי כנאינה בקונצרטים מחוץ למסגרת הקונסרבטוריונית הרגילה, חינכתי אותי להתמדה, בכניית רצונות ומאווים אישיים, חינכת אותי לתרבות מוסיקאלית ותרבות אנושית כאופן בו הופעת בכנינו וכך דרשת מאיתנו לנהוג, חינכת אותי לדעת להקשיב ולעזור לזולת, גם אם יבוא הדבר על-חשבון למני הפרטי, חינכת אותי לאהבת המולדת, אהבת העיר והאנשים העושים בה, ואם לא די בכך, כי אל אוכל לומר כביטחון כי מנחת הסדרה והעקבית תלחלה כי היטב, ונראה כי השקעתך היתה השקעה בטוחה: אידלת ומינכת דורות רבים של בני תרבות שעבורם מנחת איננה עוד משנה אותה יש לבקר או ללאוד, אלא משנה על-פיה יש לנהוג וכך עושים כולם.

לא נתעלמה מעיני העובדה, כי לצד עשייתך לו ניצבים כסאון וסאווה בני משפחתך שהיו שותפים מלאים לדרך, ועל כך מביעה להם מלוא ההערכה.

כיום, עת חוצאים אנו לך את יום הולדתך השמונים, ברצוני לאחל לך ולמיימי עוד שנים רבות של עשייה מועילה, ושתמשיך תמיד לנהוט עבורנו נס תרבותי ואנושי המתנוסס כסאון בראש המונה.

שלך בראשי הערצה וכבוד,
תלמידך, מיכה דוד.

ע' ניסיס אלשייך לא יספיק אפילו ספר
 מי הוא מר ניסיס אלשייך
 אחד האנשים המדהימים באישיותם וכטוב ליכם.
 ניסיס בשבילי הוא כמו ישות שנייה היות ש.....
 ניסיס היה לה ששכנע אותי להתחיל לנאן כבריטון בשיל 11
 ע' אותו יום בו החלקתי דבר שהיה גדול ממני בכמה מידות
 לא ידעתי מהו בריטון.
 מאל אותו יום לא עלבתי אותו וכמו שניסיס הצדיר לאת
 בעבר
 הנאן שער ע' הבריטון
 ניסיס היה לה שהחליק אותי חלק כאשר הייתי צריך להתאיים
 לזה"ל
 וכלכותו ע' ע'צם היום הלה אני מוקיר אותו ומעריך אותו
 כאילו היה לי דמות אב.
 ניסיס יודע ש' להתפעל כאשר בביקורנו בארצות הברית
 במחנה בני ברית בקנדה 5000 ילדים וכני נוער הריעו לכבודי
 כי ניסיס תכנן את לה כאשר יצאתי לשנת חופש מהתלמדות
 בשנת 1989 בקיץ.
 אירוע שעד היום אני לא שוכח אותו
 בו העלה אותי למרכז הבמה ובירכני ע' פעילותי בתלמדות
 ישנן תנועות אול' שניסיס לא יכול שלא לעשותן
 כאשר מארד בחוטמו - ידעתי כי הוא ע'צבני.
 כאשר היה מארד בפדחתו - הצליל לא היה נקי.
 כאשר היה מעביר יד ע' לחיו - צריך לעבוד ע' הקבוצה.
 קצרה היריעה מלכתוב ע' ניסיס או בתחילה קראנו לו מר
 אלשייך
 לאחר מכן המורה והיום ניסיס - פשוט ניסיס.
 לכן - אסכם בשתי מילים ישמח האלוהים
 ואולי בעוד כמה - תודה ע' היותר אתה
 תודה - דוד ספירשטיין - בריטון
 לאורך כל הדרך

מאל סאני לוכר את עצמי, רציתי לתופל על תופים. עוד כהיותי
באן הכנתי מערכת תופים מהסירים והסכו"ם של הטכחית.
כהיותי בכיתה א' בביה"ס "אחוה" (1965), הודיע יהודה
תווי שהיה המורה לאוסיקה שלנו על מבחנים לתלמורת הנוער
של כ"ע. לו הייתה הידיעה הממחית ביותר וחשכתי לעצמי
סוף סוף אוכל לתופל על תופים אמיתיים.

המבחן התקיים אחה"צ בביה"ס "אחוה" שהיה בלמנו אס
מוקד שיצורי הנאניה וקבוצות הנאניה של הקונסרבטוריון
שהוכנו לחלרות שהתקיימו בחדר האוכל. לו הייתה הפעם
הראשונה שפכתי את נסיים.

בחור טוב שחוס וחסון יצא מכיתת המבחן וקרא לי להיכנס.
בסוף המבחן סאלתי אותו, התקבלתי? אני רוזה תופים!
ניסיים חייך אלי ואמר בקולו הסמכותי: אתה תקבל מכתב
תשובה הכיתה. ואכן התקבלתי לצוות כלי ההקפה כנסים היה
המורה לתופים שלי. הוא לימד אותי את יסודות המקצב, את
כתב התוויים, את אחילת המקלות (במשך שנתיים הקשנו על
שולחנות בלבד), ניסיים צייר על השולחן עליו תופקנו עיאל
קטנטן עם איר וחייב אותנו לתופל כתוכו ולאל לאלאת מאלולו.
עם הלמן קבלתי את התוף הראשון שלי עליו חתם אבי לממרת
במשרדי הקונסרבטוריון ששכן אל בכנין הראשון ברחוב
"הכותל-המערבי".

נסיים דרש מממרת לא רק בשיעורים עצמם, אלא אס באימוןיים
בכית ובחלרות הבכתי כוסקות על החומר.
בשנת 1968 היעה מערכת התופים הראשונה לקונסרבטוריון.
נורא ממתי סוף סוף אוכל לתופל עליה, אך לנסיים לא בער
שום דבר.

תוך כדי השיעורים ממתי ממנאניים על המערכת ומיד בסוף
השיעור רצתי להציץ וראיתי את אחד מהבוארים מתופל עליה.
במשך שבועות הציבו אותי ראשות עליים לנאן על מערכת
התופים. החלטתי לעשות מעשה. בדקתי אילה סוכ מפתח פותח
את הארון של המערכת ואילה מפתח פותח את הכיתה. לקחתי
מהצורר בכית מפתחות דומים וביום שבת הצלחתי לפתוח את
הכיתה ואת הארון בו הייתה מערכת התופים.

נורא נבהלתי מההצלחה של העניין ופחד גדול הציל אותי.
מיהרתי לסגור הכול ולרוץ הביתה.

בינתיים התחלתי ללמוד על מערכת התופים עם נסיק. אמנם לתופל עליה הוא לא ידע, אך ללמד עליה ולהסביר את מיקום הצלילים והתווים לפי סדר ומיקום הוא ידע מצוין. הורי שלא יכלו לרכוש לי מערכת הבינו את איחורי הרכיב להאיץ הביתה כי התאמנתי כמעט כל יום עד סאהרון-השרת של ביה"ס בא להאיץ שסופרים.

בסוף יום אימונים אחד פניתי לאהרון השרת ובקשתי ממנו לתת לי להתאמן בשבת מבלי שנסיק ידע. בתחילה הוא סירב אך לאחר שבוע כשראה אותי מחוץ לאדר ביתו הצמוד לביה"ס הוא נתן לי סוף סוף את המפתחות ולא היה ילד מאושר ממני. כל שבת התאמנתי על מערכת התופים והייתי מביא איתי בטפון ותקליטים אותם ליוויתי כמו תלמורת אמיתית. לימים צרפתי חברים עם איטרה חשמלית ולה הפך להיות לחלרה של תלמורת שלא עם לר וארבעה נאנים.

בבוקר שבת אחת, בעיצומן של החלרות נפתחת הדלת של הכיתה ונסיק מופיע בדלת ואחריו בני משפחתו. לראש קבאתי במקומי ולא הפסקתי לנאן אך כשראיתי את חיוך שביעות הרצון שלו מההישגים רווח לי מעט. נסיק שלל את חבריי כל מיני שאלות אישיות והתעניין בעיסוקיהם, שכן הם לא היו תלמידי הקונסרבטוריון והמוסיקה שניאנו הייתה בעיקר שירי שנות השישים.

לאחר אותה שבת קיבלתי בחצי תרומה מערכת תופים מאליעזר טורקנלי שהיה הבעלים של "סימפונייה" (את תלמורתו הקאמרית ליוויתי עם כלי הקשה) ונשבעתי לא לחזור על מעשה כזה לעולם, את החלרות העתקנו למקלט קרוב בשכונה. למרות שלא חטפתי מנסיק על אותה השבת, לה לימד אותי על אישיותו הפנימית ואודל רוחו. מי יודע? אולי הוא ידע מאהרון שאני מתאמן כל שבת, אף פעם לא אצאתי אותו. בשנת 69 סיימתי כתיבה וכתבתי ובמקביל גם את שתי החמישית בכלי ההקשה בתלמורת.

בסוף קונצרט סוף-השנה קורא לי ניסים למשרד
הקונסרבטוריון שהיה מאוקם אל ברחוב הכותל המערבי,
מושיב אותי מולו מישיר אלי מבט חשוכ ואמר: מרדכי,
התקדמת יפה מאוד בנגינה על כלי ההקשה, יש לך כשרון
וקצב טבעיים ואני רוצה שתעבור לי ללמד קבוצות חדשות של
תלמידים בכלי ההקשה ושתכין אותם לתיפוף עם תלמורת
צעירה ולקונצרטים של התלמורת.

הייתי בשוק, אמרתי לו אבל ניסים אין לי שום תעודה, אני
בסך הכל בכיתה ט', מתי? איך?
ניסים חייך אלי חיוך שרק לו יש ואמר: תפאוש אותי מחר ליד
בניין העיריה.

עלינו לכת-אדם שם חיכתה לי תעודת "מדריך כלתי מוסמך
של אי כלי הקשה".

וכך במשך שנתיים לימד אותי ניסים כיצד ללמד כלי הקשה,
את הטישה הנכונה בפניה אל התלמידים, את התקשורת
וכיצד לפעול תמיד בצורה הטובה והמקצועית ביותר, שכן מי
שהכיר את ניסים אל אצלו אין ללמוד רק רצינות ואמונים.
אל אני ממשיך עד היום בהוראת המוסיקה וכלי ההקשה
ומהפץ ברכים את משנתו ומאחל לו מלך טוב ואריכות ימים
ליום-הולדתו ה-80, עד מאה ועשרים.

בראשי הערכה וכבוד רב
מוטי טסלר

כִּישִׁיתִי הִרְאֵנוּהָ עִם נִסִּים הֵייתָה כִּיּוֹם כַּחֲנֻת הַקִּבְלָה שֶׁלִּי לְקוֹנְסֶרְבָטוֹרִיוֹן. הֵייתִי יָלֵד בֶּן עֶשֶׂר וְרִצִּיתִי לִנָּחֵן חֲלִיל צֶדֶּה. אִמָּא הִבִּיאה אוֹתִי לְכַחֲנִה וְנִשְׁלַחְנוּ לְאוֹלָם הַיָּדוֹל לַחֲבֵשׁ אֶת נִסִּים שִׁיכָחן אוֹתִי. בְּאוֹלָם הַתְּנַהֲלָה חֲלָה חֲלָקִית שֶׁל קְבוּצַת הַקָּרִינִטִּים שֶׁל תְּלֵמוֹת הַנוֹעָר, אִיתָם עֶבֶד נִסִּים. הוֹקְסַמְתִּי לַחֲלוּטִין, לֹו הֵייתָה הַפֶּעַם הִרְאֵנוּהָ שְׂמֵעֵתִי וְ"רֵאִיתִי" מוֹלִיקָה קְלָאִסִית, הַפֶּעַם הִרְאֵנוּהָ שְׂמֵעֵתִי קָרִינֵט וְעוֹד בַּשְּׁלוֹשׁ קוֹלוֹת וְהַתְּאֵהֶכֶתִי.

נִסִּים לָקַח אוֹתָנוּ לְאוֹלָם הַקָּטָן, הַעֲמִיד אוֹתִי מוֹל הַפִּסְנֵת וְהוֹצִיָא לִי אֶת הַמִּלִּי.

בַּמִּכָּח מֵתִישׁ בֶּן 50 דְּקוֹת כָּחן אֶת חוּשׁ הַקֶּצֶב שֶׁלִּי, אֶת הַשְּׂמִיעָה, הוּא בִיקֵשׁ עֲשִׂיר לֹו מִנְּאִינֹת שְׁנִיָּן, הַשְּׂמִיעָה אֲקוֹרְדִים וּבְעִינִיִּים עֲצוּמוֹת בִּיקֵשׁ שְׂאוּר אֶס לֶה אֲקוֹרְד בֶּן 2,3,4 או 5 תוֹוִים. וְאֵנִי, לֹו בְכַלֵּל הַפֶּעַם רֵאֵנוּהָ שְׂרֵאִיתִי פִסְנֵת כֹּל כֶּךָ מְקֻרֹב...

כְּשִׁיִּימָנוּ, הוּא לֹא צֶעֶק "מוֹצָאֵרֵט" אֲבָל הוֹדִיעַ שֶׁהַתְּקַבְּלָתִי לְאִמּוּדֵי קָרִינֵט. אֲבָל אֵנִי רִצִּיתִי חֲלִיל! אִמְרָתִי. לֶה לֹא עָלָר כְּלוֹם. נִסִּים כִּבֵּר הַחֲלִיט, הִילֵד יִנָּחֵן קָרִינֵט וְעִם נִסִּים לֹא מִתּוֹכָחִים. אֶת לֶה לְמַדְנוּ מִיד עִס אֵנִי וְעִס אִמָּא שֶׁלִּי. לִי כִבֵּר לֹא הִיִּה אִיכְפֵת, אֵנִי כִבֵּר הַחֲלִטֵתִי שְׂאֵנִי רוֹצֶה לִהְיוֹת כְּמוֹ אֵלֶּה שְׁנִיָּנוּ אִיתּוֹ קוֹדֵם בְּאוֹלָם הַיָּדוֹל לְפָנֵי 50 דְּקוֹת. רַק לֹא יִדְעֵתִי שֶׁהָאִישׁ הִלֵּה עוֹמֵד לִהְיוֹת דְּמוּת כֹּל כֶּךָ כְּרִילֵמָטִית וּמִרְכָּלִית בַּתְּהִלֵּךְ הַיָּדִילָה וְהַתְּכַבָּרוֹת שֶׁלִּי.

כִּילֵד וּכְנֶעַר בַּמֶּשֶׁךְ 8 שָׁנוֹת לִימּוּדֵי בְּקוֹנְסֶרְבָטוֹרִיוֹן נִיִּסִיתִי לִהְיוֹמֵעַ מְקַשֵּׁר עֵין. לֹא פָנִיתִי אֵלָיו, לֹא פִשַּׁשְׁתִּי אוֹתּוֹ, לֹא חִיכַתִּי אֵלָיו אֲלֹא אֶס הֵייתִי חִיִּיב וְעִס אֵל כֹּל כַּחֲנֻת שֶׁלִּי, כֹּל קוֹנְצֶרֵט, כֹּל חֲלָה חֲלָקִית לוֹוֶה

A la Breve בַּהֲתַרְשָׁאוֹת יָדוּלָה וּדְפִיקוֹת לֹב הֵייתָה סְבִיבֹו מֵן הִילָה שְׂבוּדָה אוֹתּוֹ בִּירָאֵת כְּבוֹד שֶׁלֹא הִכְרַתִי אֲצִל אֵלף אֶחָד אֲחֵר. דְּרִישוֹתִי לְמֵעַמֵּת וּלְמִצְוִינֹת הִלְכוּ וְעִיצְבוּ אֶת אִישִׁיּוֹתִי כִי נִסִּים הַשְּׂפִיעַ עָל כוֹלָנוּ. הוּא חִינֵךְ וְיִדָּל אוֹתָנוּ עָל הִי הַסְטֵנְדֵרֵטִים שֶׁלֹו וְעָל כֶּךָ אֵנִי אִסִּיר תוֹדָה

מי היה מאמין ודרכינו נבאשו שוב עם הקמת תלמורת
הבוזרים. האהבה לאוסיקה ולאוסד התלמורת שהחזיר בי כל
השנים חזרו אלי במלוא עוצמתם. כל החששות והבהדים
התחלבו עם הכרותינו הבוזרת באהבה, הערכה וידידות
עמוקה ולאדתי להכיר את נסיך כמו שהוא, עדיין עקשן אבל
דאגן, אכפתי ואוהב.

אני מאחל לך נסיך שתמשיך בעשייה ובפעילויותיך הקהילתיות
שכל כך מעניינות ומעסיקות אותך ומבקש בשבילך עוד שנים
רבות של בריאות אושר ואריכות ימים לצד מימי והמשפחה
ולצדינו שכל כך אוהבים אותך.

אני, את הנקמה שלי כבר השטתי...באיל 42 התחלתי לנגן
חליל-צד.
כי אין דבר העומד בפני הרצון. את לה לאדתי מאח.

שלך,

זבי מישור (מילרצקי)

נס הניסיס/אייל לוי

לה לא ברור שתלכה וסיהיה לך כלה מורה.
 גם לא ברור (אפילו לא לך).
 כיצד זה שאתה לוכד מהתקופה ההיא כל כך הרבה פרטים.
 נראה היה לפעמים שניסים מביא אותך לכוה, אלף יותר מאה
 שהאמת אתה
 ואפילו ניתן לומר שבאופן כללי.
 הוא האמין בנו, לעיתים אלף יותר מאה שהאמתנו בעצמנו.
 ועכשיו בלי מילים שבהן ננסה להסביר את ההרשעה,
 (מה שפועל לא נצליח כי רק מי שהיה עם יבין)
 ומכאן לנסות לתאר את חשיבות התקופה ההיא בעיצוב
 דמותך כבוגר.
 מיד רואים שבסאוליות המילים, נותר רק חיור.
 ואל צבים ועולים הרשעים האלה בהם אתה נלכד.
 הרשעים הימים ימים ההם.
 רציתי כאחד מבין מאות מתלמידך לומר תודה.
 על האושר שהענקת,
 על המתנה הידולה, היא האהבה לאוסיקה,
 על הרישיות, ההתמדה והאמונה.
 כי דמותך כמחנך לא מסתכמת במספר הקטעים והיצירות
 אותן לימדת,
 כמובן גם לא מספר החלרות אותן ניהלת,
 אפילו לא מספר הקונצרטטים בהם ניצחת והובלת.

כי בסוף העניין,
 זהו מספר ליכרונות הידורות אותן הותרת,
 מספר הנשמות שנכרכו באוסיקה לעולמים,
 זה מספר האנשים הבוגרים הנלכדים בתקופה זו בחיור.
 כל זאת בעת שהם מלווים את ילדיהם לשיעור נגינה
 בקונסרבטוריון.

אלו הם אלה שלא יוכלו לשכוח את מה שהענקת להם לעולם.

אייל לוי

תודות

ברצוני להודות בראש ובראשונה לראשי ולסגני עיריית באר-שבע לדורותיהם, למנהלי אגף החינוך והתרבות ולכלל העובדים בכל המחלקות בעירייה, שהכירו בחשיבות המוסיקה והחינוך המוסיקלי במוסדות החינוך ובקהילה. כל זאת מתוך רצון אמיתי לפתח, לקדם ולהשריש את החינוך המוסיקלי בעיר המתפתחת.

תודותיי נתונות גם למפקחי הקונסרבטוריונים במשרד החינוך, ובניהם מר עמנואל עמירן ז"ל, בן ציון אורגד ז"ל, ויבדל לחיים ארוכים מר אריה ראובן. זאת על התמיכה הרבה, הליווי הצמוד, ועל תרומתם בפיתוח הקונסרבטוריון והחינוך המוסיקלי בבאר שבע ובנגב.

תודות למפקחי החינוך המוסיקלי בבתי הספר בבאר-שבע לדורותיהם, ומנהלי המחוז של החינוך המוסיקלי בבאר-שבע, שתרמו ממרצם וממשאביהם לאורך השנים. אין לי אלא להודות מכל הלב לכל מורי הקונסרבטוריון שאיתם עבדתי לאורך השנים, על מקצועיותם ומסירותם בהקניית החינוך והערכים המוסיקליים, ועל השאיפה המתמדת למצוינות. שיתוף הפעולה עימם לאורך השנים, היה יוצא מן הכלל ברמה האישית, הכיתתית, המחלקתית והמוסדית.

הוקרת תודה מיוחדת למנהלי בתי הספר, על הבנתם בערכו של החינוך המוסיקלי ותרומתו לפיתוח אישיותו של התלמיד. הבנתם זו הייתה הבסיס שאפשר לי להגיע לבתי הספר השונים על מנת לבחון ולאתר את התלמידים בעלי היכולת והכישורים המוסיקליים, וזאת על מנת לצרפם ללימודי המוסיקה במסגרת הקונסרבטוריון.

הערכתי והוקרתי גם לעובדי משרד הקונסרבטוריון ועובדי המנהלה, שעבודתם המסורה אפשרה את התנהלותו התקינה והיעילה של המוסד.

תודה מיוחדת לועדי ההורים של הקונסרבטוריון והתזמורות לדורותיהם, על שיתוף הפעולה שתרם רבות לפיתוחו של הקונסרבטוריון והתזמורות, ברמה החינוכית,

הערכית והקהילתית.

תודה מיוחדת לגברת רות הילמן ז"ל, המנהלת הראשונה והיוזמת להקמתו של הקונסרבטוריון, על שיתוף הפעולה המלא שהיה קיים בינינו בכל התחומים: המקצועיים, החינוכיים והאדמיניסטרטיביים. זאת החל משלבי ההתארגנות של הקונסרבטוריון ועד ליציאתה לגמלאות.

אני מודה לה על האמון המלא שהיה לה בי, שאפשר לי להקים ולפתח את מחלקות כלי הנשיפה, כלי הקשת, כלי ההקשה, האקורדיונים והמקצועות התיאורטיים. תודתי נתונה לה גם על שסייעה לי בהקמת הספרייה והגופים הייצוגיים של הקונסרבטוריון, קרי התזמורות.

הערכתי נתונה לה עקב אישיותה המיוחדת כמוזיקאית, אשת חינוך, מורה מצוינת לפסנתר, ובראש ובראשונה כאדם. תמיד הייתה מוכנה להתייצב, ליזום ולעזור לזולת בכל מה שיכלה. תכונה זו היוותה את סימן ההיכר שלה בעיני כל.

לכם תלמידי הקונסרבטוריון היקרים, מאז הקמתו ועד היום: לאורך השנים התמדתם בלימוד הנגינה בעזרת מוריהם. פיתחתם את כישרונותיכם והוכחתם את יכולותיכם. בזכות זה הגעתם להישגים מקצועיים גבוהים ביותר. אני גאה בהישגכם ובטוחני שתהוו דוגמא לדורות התלמידים הבאים אחריכם. חלקכם המשיך את הדרך המוסיקלית כמקצוע לחיים, או בהצטרפות לתזמורות הבוגרים. גם אלו שהתמקצעו בתחומים אחרים, לא יכולים שלא לשאת את המוסיקה עמם לאורך מהלך חייהם.

אני מאחל לכם המון הצלחה בהמשך הדרך ובעשייתכם המוסיקלית. אין לי מילים להודות למשפחתי האהובה. תחילה להורי שבזכותם ובתמיכתם נחשפתי לעולם המוסיקה, שליווה ומלווה אותי לכל אורך הדרך במהלך חיי. למימי רעייתי היקרה, לילדיי נתן ואביבה, ולכל נכדיי וניניי שאפשרו לי להקדיש את כל כולי על

מנת לייסד את החינוך המוסיקלי בבאר שבע ובנגב ולפתחו בשנים שלאחר מכן ועד היום.

עבורי אתם תמיד הכוח המניע, בהבנה, בתמיכה ובאהבה, שאפשרה לי להגשים את חלומי ואת שליחותי, להפריח את השממה המוסיקלית בבאר-שבע ובנגב.

תודתי גם לארגון "עמך" (המרכז לתמיכה נפשית וחברתית בניצולי השואה) על העזרה שניתנה לי, כניצול שואה וכחבר בארגון, בהוצאתו לאור של ספר זה, ובמיוחד לד"ר דורון שגיא, שליווה אותי לכל אורך כתיבת הספר.

במבט לאחור על מפעל חיי בתחום המוסיקה ובתחום החינוך המוסיקלי בבולגריה ובישראל, ובמיוחד הקמתו ופיתוחו בבאר-שבע ובנגב החל משנת 1958,

אני מלא גאווה וסיפוק בראותי את ההישגים הרבים והתוצאות של העבודה לאורך השנים. באר שבע היוותה ומהווה כיום דוגמא לכל יישובי הנגב מבחינת הפיתוח והמגוון המוסיקלי הקיים בה.

חלומי היה ועודנו, שצלילי המוסיקה ילוו את חיי כולנו.

הצלילים המוסיקליים שליוו אותי לאורך כל הדרך הפכו לסמפונית חיי. המוסיקה היא ערך עליון בקידום איכות חיינו ואהבת האדם.

